

Arhitectura este știința și arta de a realiza construcții trainice, folositoare, sănătoase și armonioase. Arhitectura se face pentru oameni și mediul lor, prin clădiri sau construcții alcătuite cu cap. Rostul ei este să ne facă viața mai frumoasă, mai sănătoasă și să ne aducă aminte cine suntem atunci când uităm.

Arhitectul este cel care se ocupă cu arhitectura. El își imaginează casele și desenează (alături de echipele de ingineri) schițele / planșele după care se construiesc clădirile. El ține cont de posibilitățile și de nevoile celui care îl cheamă/angajează, de legile în vigoare și de felul în care se fac casele trainice, sănătoase și frumoase.

Obiectivele generale ale PROGRAMULUI RURAL al Ordinului Arhitecților din România

- creșterea calității practicii profesionale în mediul rural
- conștientizarea nevoii de protejare/promovare a zonelor cu specific local valoros
- folosirea arhitecturii (cu toate domeniile conexe) ca pârgă în dezvoltarea economică a mediului rural pe baze ecologice / responsabile
- elaborarea documentelor ce vor reglementa intervențiile în mediul rural (cu sau fără finanțare europeană)

ACEST GHID SE DISTRIBUIE GRATUIT!

Ghidul poate fi accesat și descărcat de pe site-ul OAR:
<http://www.oar.archi/despre-oar/publicatii-si-documente-oar>

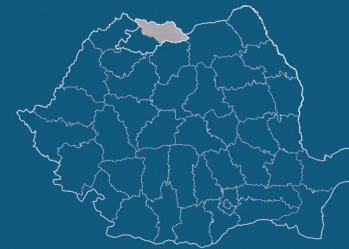
Realizat cu sprijinul:

ȚARA MARAMUREȘULUI

ORDINUL
ARHITECȚILOR
DIN ROMÂNIA

GHID DE ARHITECTURĂ

GHID DE ARHITECTURĂ

pentru încadrarea în specificul local din mediul rural

ȚARA MARAMUREȘULUI

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

2

Ghidul de arhitectură se adresează:

- locuitorilor satelor
- administrației locale și regionale
- investitorilor publici și privați
- consultanților de accesare a fondurilor europene
- proiectanților

În vederea întocmirii proiectelor pentru:

- investiții prin Programul Național de Dezvoltare Rurală
- investiții private
- investiții publice

și fundamentării documentațiilor de urbanism.

Colectiv de elaborare:

Coordonator:
arh. Laura Zaharia

Consultant științific:
arh. Elisabeta Lukács

Echipă:
arh. Laura Zaharia
Grupul RURAL al O.A.R.

Corectură text:
arh. Oxana Crăciun
c.arh. Maximilian Funețan

Validare:
arh. Horațiu Răcășan
arh. Eugén Vaida
arh. Maria Enache
arh. George Lazăr
etn. Janeta Ciocan

Ghidul a apărut cu sprijinul Ordinului Arhitecților din România și a fost finanțat din Fondul "Timbrul arhitecturii".

Rostul acestui material este de a furniza un instrument de lucru locuitorilor mediului rural, autorităților locale, investitorilor, proiectanților și consultanților implicați în procesul de construire sau elaborare a unor regulamente de construire în mediul rural.

Ghidul își propune să fie un set de reguli ușor de aplicat, cu exemple clare (inclusiv de tipul AȘA DA sau AȘA NU), care să faciliteze alegerea modelelor adecvate de către cei ce vor să construiască în mediul rural.

În același timp, Ghidul intenționează să ușureze activitatea echipelor de proiectare/consultanță în alegerea configurațiilor, a materialelor și a tehnologiilor necesare construirii în mediul rural, fie că vorbim despre proiecte finanțate prin PNDR, despre elaborarea documentațiilor de urbanism sau despre simple intervenții cu finanțare exclusiv privată.

Obiectivul esențial al acestui ghid este păstrarea nealterată a spiritului așezărilor în care sunt propuse proiectele și creșterea calității vieții, dar cu conservarea tradițiilor și a peisajului cultural existent – acestea fiind, de fapt, chiar resurse pentru dezvoltarea durabilă în mediul rural.

În acest sens, există deschidere pentru abordări specifice secolului al XXI-lea care țin cont de resursele locale, de energiile regenerabile, precum și de cunoașterea acumulată local (meșteșugurile și tehnica populară).

Proiectele de succes din mediul rural evidențiază faptul că există o legătură foarte strânsă între calitatea peisajului natural, a celui construit și calitatea vieții. Viitorul oricărei comunități depinde de modul în care își administrează resursele.

Mediul construit (construcțiile de orice fel) poate fi o resursă extrem de valoroasă sau din contră, doar un consumator de resurse. În acest sens, prezentul material propune soluții care pun în valoare înțelepciunea tradiției constructive locale, a utilizării responsabile a resurselor locale dar în același timp oferind soluții noi, ce țin de materiale și tehnici moderne de construcție și de surse de energie regenerabilă.

IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIEA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT

4

Grija cu care întreținem, reparăm sau construim - fie că este vorba de casele tradiționale, părințești sau de clădiri noi, reprezintă un proces ce presupune asumarea unei responsabilități față de întreaga comunitate. Orice clădire trebuie percepută în primul rând ca o componentă a ansamblului așezării satești. Astfel, o clădire trainică, frumoasă, care își îndeplinește bine rostul pentru care a fost construită, ar trebui să fie un motiv de mândrie pentru întreaga comunitate. Acest lucru devine și mai evident, mai relevant, în cazul clădirilor cu funcțiuni publice, comunitare: primăria, școala, „Căminul Cultural”, dispensarul, clădiri de cult, etc.

Principiile care vor sta la baza oricărei intervenții asupra mediului construit din zonele rurale (fie că este vorba de conservare, întreținere, modernizare sau construire) sunt următoarele:

- respectul pentru moștenirea culturală; se va urmări cu precădere integrarea în context prin păstrarea nealterată a identității așezării, a peisajului construit și a celui natural;
- responsabilitate față de urmași; îmbunătățirea condițiilor de viață în prezent prin valorificarea resurselor locale în mod judicios, pe termen lung, pentru a rămâne disponibile și generațiilor viitoare;
- utilizarea surselor de energie regenerabile;
- valorificarea amplasamentului astfel încât forma/volumetria și înfățișarea clădirii să reflecte climatul local: orientare și însoțire, umiditate și vânturi dominante, oscilații de temperatură, etc.
- utilizarea materialelor și tehnicilor tradiționale care de fapt reflectă soluțiile cele mai bune cristalizate de-a lungul

timpului pentru condițiile de mediu locale.

- utilizarea materialelor reciclabile și refolosirea apelor uzate și pluviale.

Pentru noile programe/funcțiuni propuse în mediul rural, întotdeauna se vor analiza următoarele aspecte:

- Relevanța: „Cât de necesară este această nouă clădire sau ansamblu pentru comunitate? Cum se va asigura întreținerea și funcționarea noilor clădiri?”
- Incluziunea socială: „Cât de echitabilă este repartizarea serviciilor, a utilităților, a facilităților de producție în teritoriu? ”. Se va urmări favorizarea accesului tuturor membrilor comunității în aceeași măsură la noile funcțiuni.

Dezvoltare comunitară prin calificare profesională și încurajarea economiei locale

În anumite comunități, deși există resurse de materie primă valoroase, acestea sunt neglijate de localnici, iar meșteșugul prelucrării lor s-a pierdut. În această situație este necesară calificarea localnicilor astfel încât să poată avea acces la resurse, în vederea susținerii unor activități de economie socială capabile să aducă un venit constant în comunitate.

Acest principiu este extrem de important atât datorită rezultatului direct de ieftinire a investiției prin folosirea forței de muncă locale, cât și datorită efectului pe termen lung pe care îl asigură: în teritoriu rămân nu numai funcțiunile capabile să deservească locuirea, ci și personalul calificat capabil să le utilizeze.

Acest deziderat se poate atinge doar printr-o politică investițională coerentă, care trebuie să urmeze niste pași necesari, cum sunt:

- cooptarea localnicilor adulți și lipsiți de ocupație ca mână de lucru, pentru început, necalificați;
 - aducerea în teritoriu a inginerilor, maiștrilor, tehnicienilor și muncitorilor capabili să instruiască și să asigure calificarea lucrătorilor necalificați;
 - organizarea de cursuri practice și cursuri de formare și calificare pentru localnici;
 - dezvoltarea unor centre de valorificare a materialelor de construcție ecologice rurale cu aplicații în domeniul construcțiilor;
 - pe măsura derulării programului, gradul de calificare a personalului crește; consecutiv, crește remunerația și capacitatea de a întreține locuințele nou create;
 - atingerea obiectivelor avute în vedere la terminarea programului: aceste funcțiuni productive vor rămâne în teritoriu, urmând să deservească întreaga așezare în ansamblul ei; în plus, la terminarea programului, zona va fi locuită de un segment de populație productiv.
- Acesta va fi capabil să presteze munci

calificate în cadrul așezării, dar și în vecinătate, fiind astfel capabili să-și întrețină casele și gospodăriile.

Rostul arhitectului

Arhitectul are rostul de a îmbina oportunitățile cu resursele și nevoile beneficiarilor, indiferent dacă aceștia sunt o familie, o firmă, un ONG sau autorități locale și de a oferi soluții realiste în timp util. Reușita demersului său este direct proporțională cu adecvarea proiectului la cele enumerate mai sus. Aceste lucruri nu trebuie rupte din contextul mediului rural românesc de început de secol XXI, în care confuzia dintre valoare și non-valoare este mult prea des întâlnită. În acest sens, arhitectul are și rolul de a-și consilia beneficiarul (fără a-l manipula) pentru a asigura premise realiste unor proiecte/demersuri ce au ca finalitate sporirea calității vieții, inclusiv prin atributele mediului natural sau fondului construit la care participă în mod direct. Rostul lui este să aducă echilibru acolo unde este chemat.

MESAJ CĂTRE AUTORITĂȚILE LOCALE

Recomandări

Se va acorda o foarte mare atenție respectării legislației:

- reglementările PATJ/PUG - acestea vor fi evidențiate în Certificatele de Urbanism;
- se vor evita derogări de la RLU prin documentații de urbanism PUD/PUZ;
- autorizarea lucrărilor de construire cu respectarea normelor stabilite de consiliile locale pentru ocuparea rațională a terenurilor prin completarea zonelor centrale, potrivit condițiilor urbanistice specific impuse de caracterul zonei, având prioritate instituțiile publice, precum și serviciile de interes general;
- se va urmări valorificarea terenurilor din zonele echipate cu rețele tehnico-edilitare;
- pentru evitarea semnăturii de complezență în cazul proiectelor de arhitectură, autoritățile vor solicita Dovada de luare în evidență a proiectului la OAR, conform H.G. 932/2010. Se va verifica și notarea în Cererea pentru emiterea Autorizației de Construire/Desființare a numărului de înscriere a arhitectului care a întocmit documentația (nu doar "semnat" documentația), în Tabloul Național al Arhitecților și a numărului Dovezii de luare în evidență la OAR.

Se va evita comasarea sau divizarea parcelelor, ținându-se cont de caracteristicile parcelarului istoric păstrat. Modificarea (comasarea sau divizarea) acestuia va fi admisă dacă nu se schimbă/alterează imaginea spațiului public și va fi justificată prin Studiul de amplasare (Anexa 1).

Autorizarea executării construcțiilor și a amenajărilor pe terenurile agricole din extravilan este permisă pentru funcțiunile și în condițiile stabilite de lege. Se va urmări gruparea suprafețelor de teren afectate construcțiilor, spre a evita prejudicierea activităților agricole și de creștere a animalelor.

Zonele de protecție aferente monumentelor istorice vor fi atent urmărite pentru a nu pune în pericol monumentul istoric, pentru a nu diminua vizibilitatea și pentru a nu modifica imaginea tradițională a satului în această zonă-tampon dintre monumentul istoric și mediul înconjurător actual. Prin documentația de față în Zonele de protecție a monumentelor istorice sunt propuse REGULI ARHITECTURALE STRICTE care au în vedere păstrarea sau reconstituirea imaginii caracteristice satelor maramureșene.

Este foarte important ca autoritățile locale să demareze studii și planuri de urbanism prin care să identifice ANSAMBLURI DE ARHITECTURĂ TRADIȚIONALĂ: zone, ulițe sau grupuri de gospodării care și-au păstrat caracterul tradițional și care merită să fie incluse într-o zonă de protecție pentru care se vor respecta aceleași REGULI ARHITECTURALE STRICTE.

Legea nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, la Art.6 prevede că lista monumentelor istorice și a Zonelor de protecție "se pot reactualiza periodic, pe măsura identificării de noi valori de

patrimoniu natural sau cultural, precum și a modificărilor intervenite asupra valorilor protejate."

Autoritățile locale vor avea în vedere următoarele obiective:

- stimularea reabilitării și reconversiei caselor și anexelor tradiționale, atât prin urmărirea respectării legislației în construcții *1, cât și prin găsirea de modalități de sprijin financiar *2;
- stimularea proprietarilor de construcții tradiționale de a nu le demola, de a le păstra pe amplasament și de a le reabilita cu materiale și tehnici tradiționale;
- se va evita mutarea construcțiilor tradiționale pe alt amplasament.

În cazul Zonelor de protecție, autoritățile locale vor prevedea în strategia de dezvoltare a localităților eliberarea vizibilității către obiectivele aflate în regim de protecție, pe întreaga suprafață a Zonei protejate. Este dorit ca acest țel să se extindă pe tot întinsul localității.

Autoritățile locale vor avea în vedere negocieri cu deținătorii de rețele de utilități pentru realizarea bransamentelor în sistem îngropat.

**1 Legea 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, modificată și completată cu Legea 166/2016, articolul 1, alineatul 1: Deținătorii de orice fel ai clădirilor care, prin nivelul de degradare a sistemului de închidere perimetrală, pun în pericol sănătatea, viața, integritatea fizică și siguranța populației și/sau afectează calitatea mediului înconjurător, a cadrului urban construit și a spațiilor publice urbane, în temeiul și cu respectarea legislației în vigoare privind calitatea în construcții și a prezentei legi, sunt obligați ca, din proprie inițiativă, să ia măsuri de realizare a lucrărilor de intervenție pentru reabilitarea structural-arhitecturală a anvelopei clădirilor.*

**2 Legea 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, modificată și completată cu Legea 166/2016, articolul 35:*
(1) Pentru lucrările de intervenție prevăzute în prezenta lege, prin derogare de la prevederile legale în vigoare, deținătorii notificați beneficiază de următoarele facilități: scutirea de la virarea cotei de 0,7% și a cotei de 0,1%, după caz, către Inspectoratul de Stat în Construcții, precum și a cotei de 0,5% către Casa Socială a Constructorului, din cheltuielile cu lucrările de intervenție.
(2) Autoritățile administrației publice locale pot hotărî, în condițiile legii, scutirea de la plata impozitului pe clădiri, datorat pentru o perioadă de 5 ani consecutivi, cu începere din anul fiscal în care a fost efectuată recepția la terminarea lucrărilor.

CUPRINS

1. ȚARA MARAMUREȘULUI	8
1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrativ-teritoriale	8
1.2. Arii protejate	10
1.3. Monumente istorice	10
1.4. Caracteristicile specifice Țării Maramureșului	10
2. SPECIFICUL LOCAL	12
2.1. Peisajul rural-cultural	12
2.2. Tipologii de sate	13
2.3. Amplasarea pe lot	15
2.4. Gospodăria tradițională	16
2.5. Elementele definitorii pentru specificul local al Țării Maramureșului	19
3. CONSTRUCȚII NOI	20
3.1. Prevederi generale privind construcțiile noi	20
3.2. Amplasarea în cadrul așezării	20
3.2.1. Recomandări	21
3.3. POT, CUT, regim de înălțime	22
3.4. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj.....	22
3.5. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot	23
3.6. Amplasarea construcțiilor pe terenurile în pantă.....	23
3.7. Principii de proiectare pentru construcțiile noi	23
3.8. Principii de tratare a construcțiilor existente	23
3.9. Recomandări care țin de calitatea utilizării spațiilor	24
4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE	25
5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE	27
5.1. ACOPERIȘUL	27
5.1.1. Specificul local	27
5.1.2. Acoperișul: Recomandări - construcții noi	28
5.1.3. Acoperișul: Recomandări - intervenții pe construcțiile existente	30
5.2. PEREȚII	31
5.2.1. Specificul local	31
5.2.2. Pereții: Recomandări - construcții noi	32
5.2.3. Pereții: Recomandări - intervenții pe construcțiile existente	32
5.3. FUNDAȚIILE ȘI SOCLURILE.....	33
5.3.1. Specificul local	33
5.3.2. Fundațiile și soclurile: Recomandări - construcții noi	34
5.3.3. Fundațiile și soclurile: Recomandări - intervenții pe construcțiile existente	34
5.4. TÂMPLĂRIA	35
5.4.1. Specificul local	35
5.4.2. Tâmplăria: Romandări - construcții noi	36
5.4.3. Tâmplăria: Recomandări – intervenții pe construcții existente	38
5.5. POARTA ȘI GARDUL	38
5.5.1. Specificul local	38
5.5.2. Poarta și gardul: Recomandări	39
5.6. PRISPA	40
5.6.1. Specificul local	40
5.6.2. Prispa: Romandări - construcții noi	41
5.6.3. Prispa: Recomandări – intervenții pe construcții existente	41
5.7. AMENAJĂRILE EXTERIOARE	42
5.7.1. Specificul local - pavimente, elemente de mobilier exterior, vegetația.....	42
5.7.2. Amenajări exterioare: Recomandări - pavimente, elemente de mobilier exterior, vegetația, iluminarea exterioară, reclame/ firme/inscripții, echipare edilitară	43
5.8. ANEXE GOSPODĂREȘTI	44
5.8.1. Specificul local	44
5.8.2. Anexe gospodărești: Recomandări	44
6. PERFORMANȚA ENERGETICĂ	45
6.1. Surse de energie	45
6.2. Modernizarea sistemelor de încălzire	46
6.3. Sisteme alternative	46
6.4. Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare)	46
7. SPAȚIUL PUBLIC	47
7.1. Specificul local	47
7.2. Propuneri de amenajare a spațiului public	47
7.2.1. Strada	47
7.2.2. Cursul apelor	47
7.2.3. Podețe	47
7.2.4. Parcuri	47
ANEXE	49
Anexa 1: Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de belvedere, silueta așezării, desfășurate stradale)	49
Anexa 2: Glosar de termeni	49
Anexa 3: Legislație	51
BIBLIOGRAFIE	52
CREDIT IMAGINI	52

1. ȚARA MARAMUREȘULUI

1.1 Delimitarea geografică după unități administrativ-teritoriale.

Țara Maramureșului este situată într-un spațiu geografic bine conturat și clar delimitat, fiind suprapusă peste bazinul cursului superior a râului Tisa, numită Depresiunea Maramureșului și delimitată de spațiului montan aferent acestuia. Evenimentele istorice au făcut ca prin amplasarea graniței pe râul Tisa (1920) spațiul maramureșean să fie fragmentat în două părți, devenite periferice la nivelul propriilor unități administrative și a celor două țări din care fac parte.

Prin urmare partea românească a Țării Maramureșului (numită și Maramureșul Istoric, sau Maramureșul de peste deal) ocupă doar partea sudică a Depresiunii Maramureșului, delimitată fiind de granița pe râul Tisa cu Ucraina (la nord), și de lanțul montan compus din munții Oașului (la vest), munții Gutâiului, munții Țibleșului, munții Rodnei (la sud) și munții Maramureșului (est și parțial nord) și ocupă 54% din teritoriul județului Maramureș.

Relieful montan și depresionar al teritoriului este drenat de cursul superior al râului Tisa și de principalii afluenți de stânga ai acestuia (râul Vișeu, râul Iza și râul Mara) precum și de numeroșii afluenți ai acestora. Această rețea hidrografică a creat un sistem complex de culoare de vale direcționate în general către Sighetu Marmăției (centrul istoric al Maramureșului), de-a lungul cărora s-a format o rețea de localități cu caractere proprii determinate de caracteristicile geografice variate ale reliefului drenat.

Structurarea așezărilor s-a bazat pe cele patru văii principale: valea Tisei, valea Vișeuului, valea Izei, valea Marei și pe câțiva pe afluenți mai importanți ale acestora: valea Ruscovei, valea Cosăului sau valea Ronișoarei, considerând raportarea la vale ca fiind criteriul cel mai adecvat de zonificare, după cum urmează:

VALEA TISEI

- comuna Remeți (satele: Remeți, Teceu Mic, Piatra)
- comuna Săpânța (sat Săpânța)
- comuna Câmpulung la Tisa (sat Câmpulung la Tisa)
- comuna Sarasău (sat Sarasău)
- municipiul Sighetu Marmăției (satele: Valea Hotarului, Iapa)
- comuna Bocicoiul Mare (satele: Tisa, Crăciunești, Bocicoiul Mare Lunca la Tisa),

VALEA VIȘEULUI

- comuna Bistra (satele: Valea Vișeuului, Bistra, Crasna Vișeuului)
- comuna Petrova (sat Petrova)
- comuna Leordina (sat Leordina)
- comuna Ruscova (sat Ruscova) - pe valea Ruscovei
- comuna Repedea (sat Repedea) - pe valea Ruscovei
- comuna Poienile de sub Munte (sat Poienile de sub Munte) - pe valea Ruscovei
- comuna Vișeu de Jos (sat Vișeu de Jos)
- orașul Vișeu de Sus (parțial Vișeu de Sus, sat Vișeu de Mijloc)
- comuna Moisei (sat Moisei)
- orașul Borșa (parțial orașul Borșa, satul Baia Borșa)

VALEA IZEI

- municipiul Sighetu Marmăției (satele: Lazu Baciului, Valea Cufundoasa)
- comuna Rona de Jos (sat Rona de Jos) - pe valea Ronișoarei
- comuna Rona de Sus (satele Rona de Sus, Coștiui) - pe valea Ronișoarei
- comuna Vadu Izei (satele: Vadu Izei, Valea Stejarului)
- comuna Oncești (sat Oncești)
- comuna Bârsana (satele: Nănești, Bârsana)
- comuna Strâmtura (satele: Strâmtura, Slătioara, Glod)
- comuna Rozavlea (sat Rozavlea)
- comuna Șieu (sat Șieu)
- comuna Poienile Izei (sat Poienile Izei)
- comuna Botiza (sat Botiza)
- comuna Ieud (sat Ieud)
- comuna Bogdan Vodă (satele Bogdan Vodă, Bocicoiei)
- orașul Dragomirești (oraș Dragomirești)
- orașul Săliștea de Sus (oraș Săliștea de Sus)
- comuna Săcel (sat Săcel)

VALEA MAREI

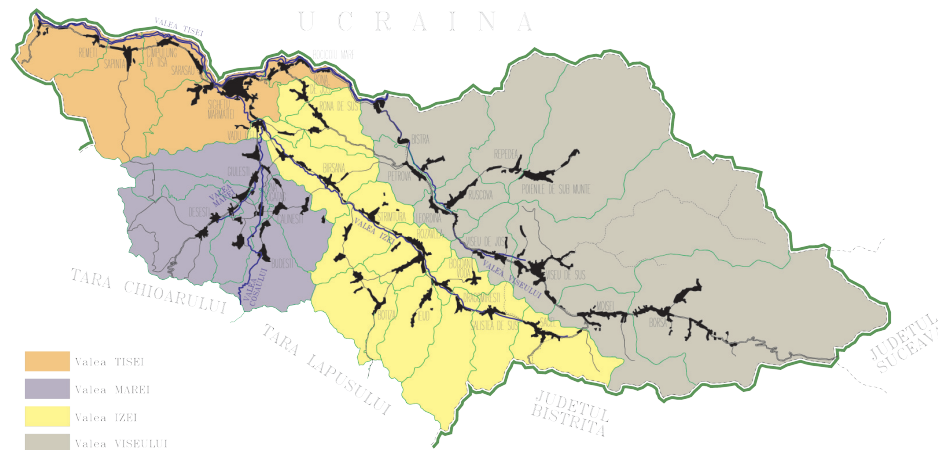
- municipiul Sighetu Marmăției (satul Șugău)
- comuna Giulești (satele: Berbești, Giulești, Ferești, Mănăstirea)
- comuna Călinești (satele: Cornești, Călinești, Văleni) - pe valea Cosăului
- comuna Budești (satele: Sârbi, Budești) - pe valea Cosăului
- comuna Ocna Șugatag (satele: Sat Șugatag, Hoteni, Ocna Șugatag, Breb)
- comuna Desești (satele: Hărnițești, Desești, Mara)

Satele atipice pentru Țara Maramureșului

sunt cele locuite preponderent de etnici maghiari sau ucraineni, și satele cu caracter minier.

Acestea sunt marcate distinct pe harta Țării Maramureșului:

- satele locuite de etnici maghiari: Câmpulung la Tisa, Piatra, Coștiui;
- satele locuite de etnici ucraineni: Remeți, Crăciunești, Bocicoiul Mare, Lunca la Tisa, Rona de Sus, Valea Vișeuului, Bistra, Crasna Vișeuului, Ruscova, Repedea, Poienile de sub Munte;
- sate cu caracter eterogen locuite de ucraineni, maghiari și români: Tisa, Teceu Mic;
- satele cu caracter minier: Ocna Șugatag, Coștiui, Baia Borșa.

Ghidul urmează să fie aplicat în toate satele din teritoriul administrativ a celor 31 comune (cu 62 sate), în cele 7 sate suburbane, în cele 2 orașe cu caracter rural (Dragomirești, Săliștea de Sus) precum și pe teritoriul zonelor urbane cu caracter rural din orașele Borșa și Vișeu de Sus, zone delimitate obligatoriu prin documentații urbanistice (PUG).

1.2 Arii protejate

Arii naturale protejate ocupă peste 70% din teritoriul Țării Maramureșului.

Parcul Național Munții Rodnei (Borșa, Moisei)

- Rezervație a Biosferei (9425 ha pe teritoriul maramureșean) cu rezervațiile științifice Pietrosu Mare și Piatra Rea;

Parcul Natural Munții Maramureșului

(Borșa, Moisei, Vișeu de Sus, Vișeu de Jos, Ruscova, Repede, Poienile de sub Munte, Leordina, Petrova, Bistra)
- 148.850 ha cu protecție mixtă, având 12 zone de conservare specială, și 140 ha ca zonă de protecție a peisajului;

Situri Natura 2000

- Gutâi - Creasta Cocoșului (Budești, Desești, Ocna Șugatag)
- M-ții Maramureșului (Borșa, Moisei, Vișeu de Sus, Vișeu de Jos, Leordina, Ruscova, Repede, Poienile de sub Munte, Petrova, Bistra)
- Platoul Igniș (Câmpulung la Tisa, Desești, Giulești, Ocna Șugatag, Săpânța, Sarasău, Sighetu Marmației)
- M-ții Rodnei (Borșa, Moisei, Săcel)
- Tisa Superioară (Bârsana, Bistra, Bocicioiu Mare, Câmpulung la Tisa, Remeți, Rona de Jos, Rona de Sus, Săpânța, Sarasău, Sighetu Marmației)
- Valea Izei - dl. Solovan (Bârsana, Bogdan Vodă, Botiza, Budești, Călinești, Dragomirești, Ieud, Moisei, Oncești, Poienile Izei, Rozavlea, Săcel, Săliște de Sus, Șieu, Strâmtura, Sighetu Marmației, Vadu Izei)

Arie de protecție specială avifaunistică

- M-ții Rodnei (Borșa, Moisei)

Arii naturale protejate de interes național:

- Pietrosul Mare
- Piatra Rea (Borșa)
- Stâncăriile Sălhoi Zâmbroslavele (Borșa)
- Creasta Cocosului (Desești)
- Cheile Tătarului (Desești)

- Mlaștina Iezerul Mare (Desești)
- Peștera din Dealul Solovan (Sighetu Marmației)
- Izvorul Bătrâna (Moisei)
- Peștera si Izbuluc Izei (Săcel)
- Lacul Morărenilor (Ocna Șugatag)
- Mlaștina Poiana Brazilor (Giulești)
- Pădurea Ronișoara (Rona de Sus)
- Pădurea Crăiasca (Ocna Șugatag)
- Pădurea de Iarice Coștuiu (Rona de Sus)
- Cornu Nedeii-Ciungii Bălăsini (Borșa)
- Vf. Farcău - L. Vinderel - Vf. Mihailecu (Repede, Poienile de sub Munte)
- Poiana cu narcise Tomnatec – Sehleanu (Repede)

Arii naturale protejate de interes local:

- Tăurile si turbăria de la Hoteni
- Mlaștina Dumbrava (Dragomirești)
- Tăurile Chendroaiei (Desești)
- Ursoi (Vadu Izei)
- Râul Mara (Vadu Izei, Ocna Șugatag, Giulești, Desești)

1.3 Monumente istorice

Pe teritoriul Țării Maramureșului se găsesc peste 30 biserici de lemn conservate, din care 5 biserici care au fost incluse în patrimoniul mondial UNESCO:

- Biserica de lemn din Budești Josani
- Biserica de lemn din Desești
- Biserica de lemn din Bârsana
- Biserica de lemn din Poienile Izei
- Biserica de lemn din Ieud Deal

Pe lista patrimoniului construit național pe lângă biserici se găsesc gospodării tradiționale și instalații de tehnică populară, precum și Muzeul Satului Maramureșan din Sighetul Marmației. 18 localități din Țara Maramureșului sunt declarate ca unități administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național: municipiul Sighetul Marmației, orașele: Borșa, Vișeu de Sus și comunele: Bârsana, Bogdan Vodă, Botiza, Budești, Călinești, Desești, Giulești, Ieud, Ocna

Șugatag, Poienile Izei, Rozavlea, Săcel, Strâmtura, Vadu Izei, Vișeu de Jos.

Biserica de lemn din Bârsana

Casa Kazar, Vadu Izei

1.4 Caracteristicile specifice Țării Maramureșului

1.4.1 Caracteristici geografice și climatice

Maramureșul este una dintre cele mai întinse depresiuni ale lanțului Carpat, situată în nordul Carpaților Orientali, între munții Oaș, Gutâi, Țibleș, Rodnei, Maramureșului, Cernagora și Gorgani, care se prezintă ca un amfiteatru natural, format dintr-o zonă depresionară, predominant delurocolinară, înconjurată de lanțul muntos perimetral, cu singura breșă, la vest, prin culoarul Tisei.

Caracterul izolat al Maramureșului între acești munți a favorizat apărarea și dezvoltarea unei civilizații predominant rurală, cu caractere proprii, considerate azi tradiționale, bazată aproape în exclusivitate pe resursele naturale și umane ale locului dar și păstrarea modului tradițional de viață până aproape de zilele noastre. Accentuarea și persistența caracterului de izolare a fost și este direct legată de distanța față de culoarul Tisei și de cota de altitudine.

Granița cu Ucraina, situată pe râul Tisa și pe culmea Pop-Ivan, face ca cele două părți ale Maramureșului să aibă caracter periferic față de propriile unități administrative și față de cele două țări din care fac parte.

Rețeaua hidrografică, bazată pe afluenții principali a râului Tisa (Vișeu, Iza, Mara) brăzdează zona depresionară printr-o rețea de culoare de vale arborescentă, compusă din văi cu caractere geografice extrem de variate.

Diversitatea formelor de relief cu covorul vegetal aferent (dominat de întinse pajști naturale și de păduri) și lanțul muntos înconjurător punctat spectaculos de vărfuri (Rotunzilor, Pleșca Mare, Breaza, Igniș, Gutin, Neteda, Secului, Țibleș, Bătrâna, Pietrosul Rodnei, Puzdrele, Galaț, Cearcănu, Jupania, Torioaga, Pietrosul Bardăului, Farcău și Pop Ivan) constituie componenta naturală a peisajului specific al Țării Maramureșului.

Clima ținutului se încadrează în cea de tip temperat continentală moderată montană.

1.4.2 Caracteristici demografice și etnografice

Populația Țării Maramureșului reprezintă peste 42% din populația județului și se caracterizează prin numărul redus al locuitorilor raportat la suprafața teritoriului (32 loc/km²), și printr-un grad ridicat de ruralitate. Numărul locuitorilor din comune și din

satele aparținătoare ale orașelor depășește 60% din populația teritoriului.

Țara Maramureșului s-a caracterizat prin nivelul foarte ridicat al sporului natural raportat la media pe țară și prin numărul ridicat a familiilor cu mulți copii, generând fenomenul demografic, devenit tradițional în timp, al deplasărilor sezoniere pentru munci agricole în alte zone ale țării cu scopul obținerii produselor agricole necesare familiei.

În ultimele decenii migrația pentru lucru a luat forma deplasărilor masive pe termen lung (posibil definitive) în afara țării și care cuprind zeci de mii de persoane în vârstă activă.

Scăderea bruscă a sporului natural, îmbătrânirea populației prezente în sate a accentuat tendința de scădere a numărului de locuitori din ținut.

Structura etnică a Țării Maramureșului este predominant română. Vecinătatea cu lumea slavă și influența istorică austro-ungară, concretizată prin dependență și prin colonizări de populație, a generat grupări etnice minoritare: ucraineană, maghiară, germană. Populația ucraineană e localizată pe valea Tisei și pe valea Ruscovei. Populația maghiară și germană e concentrată în localitățile cu resurse minerale (sare, metale neferoase) sau forestiere, și prezintă tendințe accentuate de scădere.

Relativa izolare a Țării Maramureșului, ruralitatea predominantă, caracterul indirect al stăpânirii din trecut și asprimea condițiilor de viață specifice spațiului montan, au generat de-a lungul timpului mentalități obștești specifice populației din ținut manifestate prin:

- conservarea modului tradițional de viață;
- o relativă autonomie în domeniul vieții economice;
- solidaritate umană la nivel obștesc și de neam;
- puternic sentiment religios;
- legături puternice față de spațiul natal;

- oarecare reticență față de tot ce vine sau se impune din afară;

Contactul direct și brusc cu civilizațiile din alte meleaguri și impactul informațional al ultimilor decenii a bulversat într-o anumită măsură aceste caracteristici și au influențat evoluția spațială mai recentă a Țării Maramureșului.

1.4.3 Structura ocupațională

Prin tradiție, Țara Maramureșului s-a caracterizat printr-un sistem ocupațional complex bazat pe resursele locale: agricultura de înălțime, păstorit și pădurărit. Oamenii de aici au fost implicați, în măsură mai mare sau mai mică, în toate aceste îndeletniciri, beneficiind de o anume policalificare, ceea ce oferea un caracter autarhic al gospodăriilor.

Perioada postbelică caracterizată prin industrializare forțată, a venit cu dezvoltarea marilor unități industriale din Sighetu Marmației și Vișeu de Sus (prelucrare de lemn, industria textilă) și a mineritului din Borșa, absorbind parțial forța de muncă excedentară din teritoriu.

Falimentul marilor unități industriale și închiderea minelor după 1990, a fost urmat de orientarea către sfera serviciilor, în special către cele legate de valorificarea potențialului turistic al zonei.

Meșteșugurile tradiționale

Meșteșugurile tradiționale mai sunt prezente în satele maramureșene (cu tendințe de dispariție treptată) și sunt

prelucrarea draniței

legate de:

- ocupații legate de exploatarea și valorificarea lemnului;
- butinărit - exploatarea și prelucrarea primară a lemnului;
- cioplitul lemnului cu securea, fățuitul cu barda, tăiatul și crăpatul lemnului gros cu fierăstrăul și joagărul, securirea pentru drănițit;
- prelucrarea lemnului, la început practicat de fiecare țaran pentru nevoile proprii, apoi de meșteri specializați pe categorii (case, acareturi pentru construcții (biserici, case, porți, acareturi, troițe), sau pentru obiecte mici (mobilă, vase, fuse cu zurgălăi, pecetare);
- sculptura în lemn;
- împletit de nuiiele;
- ocupații legate de cultura tradițională (ecologică) a terenurilor agricole montane;
- olăritul (în trecut ceramica era prelucrată la Săcel, Sighet, leud);
- păstoritul montan tradițional;

creșterea animalelor în gospodării

- creșterea animalelor în gospodării;
- jococăritul (cu diversitate specifică pe văi);

femeie torcând pe băncuță

- torsul, țesutul și cusutul;
- fierăritul (lucrări pentru roți, sănii, pluguri, grape, potcovării)
- albinăritul;
- culesul din pădure;
- pomicultura în zonele mai joase ale văilor;

Ocupații de factură recentă legate de potențialul turistic al zonei

- ocupații legate de servicii din domeniul turismului rural (în majoritatea satelor);
- ocupații legate de servicii de odihnă și recreere, de practicarea sporturilor de iarnă sau de vară și de drumeție montană (Vișeu de Sus, Borșa, Baia Borșa);

turiști practicând mountain-biking

- ocupații legate de servicii de turism balnear (Ocna Șugatag, Coștiui, Crăciunești, Borșa)
- ocupații legate de comerțul produselor tradiționale artistice, textile, culinare, etc.

Obiceiuri tradiționale

- obiceiuri legate de calendarul tradițional al muncilor agricole (întreținerea pășunilor și a fânațelor, cositul fânului și a otavei, gestionarea furajelor) și a păstoritului montan

la coasă

(alesul, sâmbra, măsurșul);

- obiceiuri legate de muncile casnice (obiceiuri culinare, spălatul la vâltoare);
- obiceiuri legate de sărbătorile creștine se păstrează de sute de ani, care sunt prezente și transmise din generație în generație cu forme specifice de manifestare de la o vale la alta:
- obiceiuri legate de sărbătorile de iarnă (colindat, diverse jocuri de iarnă), de Florii, de Paști, de Rusalii etc.
- sărbători legate de hramul bisericilor sau a mănăstirilor (Dragomirești, Moisei, leud, Prislop, Budești, Poienile Izei, Desești)
- obiceiuri familiale legate de momente importante de viață: nașterea, căsătoria și moartea;
- obiceiuri izvorâte din vechi credințe: de Sânziene, de Sfântu Andrei;

Resurse

Păduri

- pădurea, cu tot ce ține de ansamblul său, a fost și este cea mai importantă resursă naturală a Țării Maramureșului, ocupând peste 30 % din teritoriul său. Pădurea a constituit resursa primară pentru apariția, menținerea și dezvoltarea comunităților umane de-a lungul secolelor, oferind oamenilor protecție, hrană, bunuri materiale și spirituale și a facilitat dezvoltarea unei civilizații tradiționale bazată pe lucrul cu lemnul.

- defrișările iraționale și necontrolate din ultimele decenii și gestionarea defectuoasă a fondului silvic produc pagube ireversibile în fondul forestier, cu repercusiuni asupra mediului de viață din ținut. Gospodărirea durabilă a pădurilor este o necesitate prioritară a dezvoltării teritoriale.

Pajiști naturale

- teritoriul situat între vetre de sat și pădure este predominant ocupat de fânațe naturale și pășuni, oferind condiții pentru creșterea animalelor, activitate cu vechi tradiții în zonă.

Resursele subsolului

- zăcămintele de minereuri neferoase din Baia Borșa, Vișeu, în prezent în conservare;
- zăcăminte de sare din Ocna Șugatag și Coștiui - în conservare;
- roci utile: andezite, amfibolite, calcare, gresii, tufuri vulcanice, folosite ca piatră spartă în diverse construcții și ca placaje decorative;
- acumulări de șisturi bituminoase în raza localităților Vișeu, Borșa și Săcel;

Surse de apă

- rețea hidrografică bogată și densă aparținătoare bazinului hidrografic al Tisei;
- lacuri naturale în munții Rodnei și munții Maramureșului;
- ape sărate la Ocna Șugatag și Coștiui;

Resurse hidrominerale

- numeroase izvoare de ape minerale (Borșa, Baia Borșa, Vișeu de Sus, Săpânța, Breb, Slătioara, Poienile Glodului, Botiza Crăciunești etc.);

Resurse energetice

- microhidrocentrale la Borșa;

Flora spontană și produse naturale asociate pădurii

- flora spontană bine reprezentată cu o mare varietate de specii, unele endemice;

iris salbatic

- plante medicinale, fructe de pădure, ciuperci.

2. SPECIFICUL LOCAL

Țara Maramureșului este cunoscută ca o regiune păstrătoare de tradiții seculare într-un cadru natural de excepție. Astăzi Maramureșul mai dispune de un patrimoniu vernacular rural tradițional, aflat într-un proces de dispariție accentuată, care merită să fie protejat și preluat în proiectele de dezvoltare viitoare. Analiza elementelor constitutive existente și potențiale ale acestui univers complex care este satul cu teritoriul său înconjurător, și identificarea acelor elemente și manifestări care continuă să fie viabile în contextul evoluțiilor contemporane și viitoare se impune ca o primă necesitate.

Reperul de bază este satul tradițional maramureșan cu caracterele sale specifice proprii, care s-au păstrat aproape nealterate până la mijlocul secolului trecut, ca rezultat al evoluției în timp a fenomenelor istorice, economico-sociale și spirituale, într-o strânsă interdependență cu cadrul geografic.

Doar câteva sate de pe valea Tisei apropiate de Sighetu Marmației și cele cu resurse minerale se supun influențelor occidentale venite pe culoarul Tisei (sfârșit sec. XIX.), care au afectat caracterul tradițional al edificării și a organizării teritoriului și au generat caractere specifice locale ușor diferite.

Acel peisaj cunoscut ca fiind "maramureșan", caracterizat prin aglomerarea de-a lungul văilor a acoperișurilor abrupte și cenușii, înecate în verdeața, din ce în ce mai rarefiate pe versanți, având ca accent silueta grațioasă a bisericii de lemn este rezultatul evoluției în timp îndelungat a unor așezări, în condițiile unui teritoriu cu potențialul agricol limitat în care comunitățile au creat o civilizație proprie strâns legată de teritoriul înconjurător.

Diversitatea teritorială a generat o diversitate tipologică mare a satelor, dar a păstrat caracteristici specifice bazate pe utilitatea practică în domeniul edificării:

- fondul construit dominat de folosirea lemnului aparent;
- volumetria simplă, adaptată la strictul necesar construcțiilor;
- accentul pus pe turla bisericilor.

Controlul autocratic al perioadei postbelice (industrializarea forțată, schimbări în structura ocupațională, influențele urbanului, îmbunătățiri de circulație, sistematizarea satelor) duc la modificări în sistemul de proprietate, în relațiile interumane și în tipologia locuinței rurale. Datorită izolării, a situării teritoriale periferice, a necolectivizării satelor montane și a modului tradițional de viață rurală încă nealterat, schimbările acestei perioade nu au avut timp să se generalizeze, neafectând în mod hotărâtor caracteristicile majore a satului tradițional (investițiile perioadei sunt dirijate prioritar către orașe; cu excepția a 1 – 2 blocuri de locuit construite în așezările rurale, construcția locuințelor rurale rămâne în sfera privată).

Ieșirea relativ bruscă din condițiile de izolare în perioada de după 1990 și implicit a evoluțiilor contemporane (condiții de circulație din ce în ce mai bune, contactul brusc la civilizația contemporană prin plecarea masivă pentru muncă a populației tinere în țări occidentale, influențele urbanului, șocul informatic) a avut efecte cu repercusiuni asupra identității locale. Comunitățile ieșite brusc de sub controlul autocratic, sub influența urbanului și a contactului cu modernul occidental reacționează printr-un avânt de construcții noi (locuințe, biserici, utilități publice) având acces la resursele necesare pentru aceasta.

Tendința firească de a dobândi un nivel de confort adaptat modernității a făcut ca atașamentul populației și a autorităților locale pentru „casele vechi” să fie subminat de perceperea acestora ca semne ale sărăciei, nicidecum ca purtătoare ale unei tradiții identitare capabile să perpetueze prin specificitatea sa, printr-o punere în

valoare și utilizare eficientă.

Aceasta este perioada în care se intensifică o depreciere treptată a spațiului construit rural tradițional:

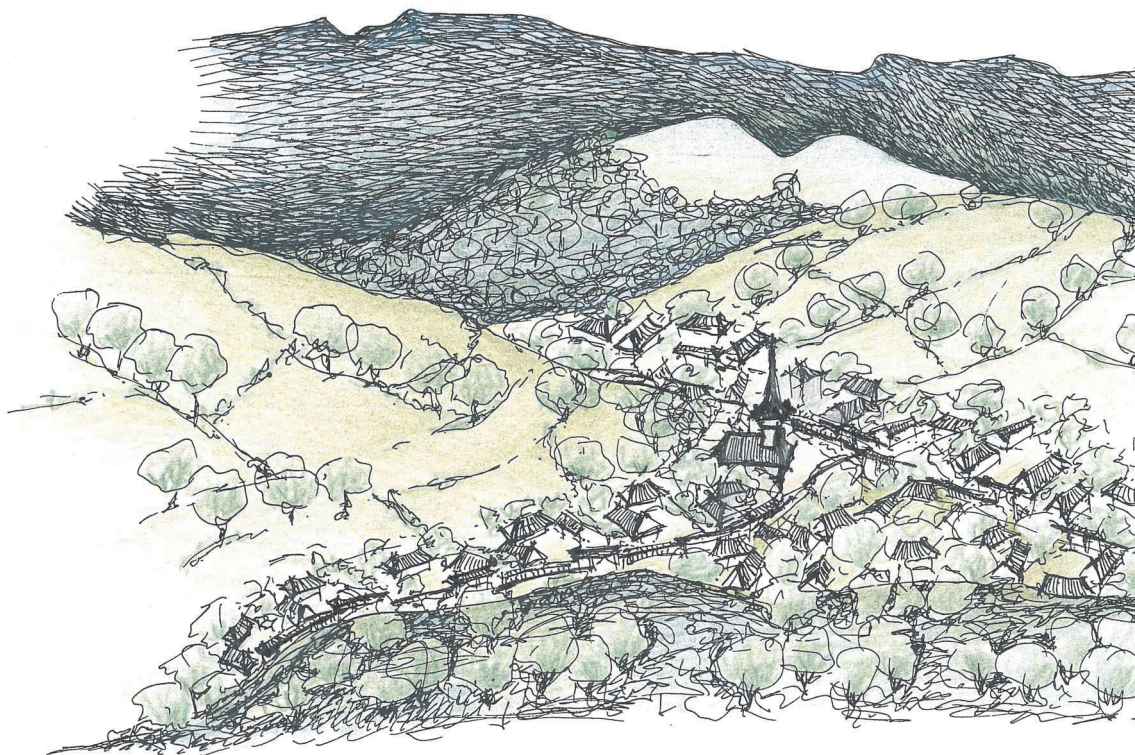
- restrângerea treptată a folosirii lemnului ca material de construcție atât la structură cât și la finisaje;
- perceperea modului tradițional de construire ca semn al sărăciei;
- noile construcții sunt copii ale modelelor urbane, ale celor occidentale sau celor preluate din publicații;
- funcțiunile locuinței se diversifică;
- creșterea volumelor construite prin supradimensionarea a spațiilor funcționale;
- generalizarea caselor cu mai multe niveluri (P+1, P+M, P+2);
- acoperișurile se aplatizează prin micșorarea pantelor sau capătă forme ciudate;
- tratarea fațadelor prin tehnici noi străine locului;
- cromatica agresivă a noilor construcții în contrast cu cea tradițională;

2.1 Peisajul rural-cultural

Peisajul cultural rural tradițional perceptibil al Țării Maramureșului, ca rezultat al interacțiunii om-natură, este foarte unitar în toate aspectele sale: construcțiile și amenajările satului tradițional maramureșan se raportează la natura înconjurătoare fără ostentație, cu supunere și discreție, parcă ar fi un semn de recunoștință față de natura care i-a asigurat condițiile de devenire și de continuitate în timp.

Nucleul de bază al satului a fost și este gospodăria, "stătutul" de tip agro-pastoral, bazată pe autarhia sa originară, expresie a utilizării raționale a resurselor teritoriale. Construcțiile din gospodărie sunt amplasate în funcție de rolul îndeplinit și au relații funcționale desăvârșite între ele.

Peisajul construit tradițional al satelor maramureșene se prezintă sub forma unor aglomerări de volume construite

1 armonia dintre peisajul natural și peisajul construit al satelor maramureșene

simple cu acoperișuri înalte, sure, în patru ape, dominate de turla caracteristică a bisericilor de lemn.

Diversitatea peisagistică a spațiului maramureșan rezultă din varietate mare a peisajului natural și celui construit în coabitarea lor specifică.

Arhitectura tradițională din Maramureș este o arhitectura a lemnului care prin textura și cromatica sa se detașează cu discreție din mediul natural înconjurător și se raportează cu armonie la aceasta.

Materialele naturale locale, care prin intervenția creatoare a localnicilor au luat forma caselor, gospodăriilor și așezărilor rurale, asigură armonia perfectă între natural și construit.

Acest peisaj cultural tradițional caracterizat prin armonia (formată în timp îndelungat) între acțiunea omului și natură, a suferit modificări semnificative în urma evoluțiilor din ultimele decenii. O parte din evoluții au caracter obiectiv, de natură funcțională (îmbunătățirea condițiilor de viață, ameliorarea condițiilor de acces, schimbări în modul de utilizare a teritoriului).

În ce privește de modul de edificare se poate constata o distanțare relativ bruscă de la spiritului tradițional generat de tehnologii și materiale noi, renunțarea la patrimoniul vernacular, profesionalismul discutabil al celor implicați în procesul de construire. Cu rare excepții, casele vechi, de lemn, sunt abandonate și demolate pentru a face loc unor construcții și amenajări noi, al căror aspect este incapabil de a exprima valorile identitare definitorii pentru comunitățile maramureșene. Frumoasele porți din lemn chiar și în satele cu deosebită tradiție și gardurile din nuiete împletite care împrejmuiau și delimitau gospodăriile tind să fie înlocuite cu cele de beton, zidărie și de fier, schimbând peisajul stradal tradițional.

Țara Maramureșului se prezintă azi ca o realitate (bună sau rea) a cărei percepere se realizează pe baza informației obținute din realitatea

înconjurătoare momentană, informații care se referă la modificări în formele de habitat, de utilizare a teritoriului, de producție și de viață socială, toate raportate la natura înconjurătoare, la rândul său supusă și ea modificărilor.

Peisajul cultural rural maramureșan este un brand cu potențial de valorificare în scop turistic urmărit de majoritatea comunităților locale. Analiza elementelor constitutive existente și potențiale ale tradiționalului din peisajul cultural maramureșan, identificarea derapajelor, protejarea valorilor păstrate și conturarea acelor elemente și manifestări care continuă sa fie viabile din perspectiva dezvoltărilor viitoare este un demers care presupune o largă participare a tuturor factorilor implicați în consolidarea acestui brand.

2.2 Tipologii de sate

Din relativa izolare geografică a teritoriului au rezultat caracteristici generale specifice satelor maramureșene, iar diversitatea geografică locală a teritoriului a generat o diversitate a formelor de habitat, exprimată astăzi prin diversitatea tipologică a satelor, în funcție de amplasamentul lor concret și de modul lor de evoluție în timp.

- Marea majoritate a satelor sunt declarate sate montane (46 de sate sunt declarate sate integral montane și 6 sate parțial montane), cu o adaptare specifică și diversă la structura complexă a reliefului;

- Din punct de vedere al apariției și a modului de dezvoltare toate satele fac parte din categoria satelor cu dezvoltare spontană, dezvoltările pe baza de plan prestabilit apar doar punctual, datorate fie colonizărilor de populație din trecut legate de resursele minerale (Ocna Șugatag, coștiui, Baia Borșa) sau forestiere (Vișeu de Sus), fie dezvoltărilor, limitate ca întindere, din perioada postbelică a secolului trecut.

- Aceeași spontaneitate caracterizează și rețeaua stradală, în general

neregulată, care se sprijină pe drumul principal, mai mult sau mai puțin paralelă cu valea principală, sau pe drumul văilor secundare, ocupând versanții adiacenți sau spațiul dintre drumul principal și cursul de apă.

- Satele din Maramureșul Istoric sunt sate relativ mari, cu o medie de 1840 locuitori/sat. Pe Valea Vișeuului populația medie este de 5510 locuitori/sat, cu valori maxime apropiate de 10.000 de locuitori (Poienile de sub Munte, Moisei).

- Apariția spontană a unor așezări sub forma de cătune, contopite în timp, au generat sate alungite pe văi, generând toponimii de localizare ca "susani"- "josani", "de deal"- "de șes".

- Din punct de vedere etnic predomină satele cu populația majoritar română, cu excepția satelor Remetei, Crăciunești, Bocicoiu Mare, Luca la Tisa, Rona de Sus, Valea Vișeuului, Bistra, Crasna Vișeuului, Ruscova, Repedeș și Poienile de sub Munte locuite de ruteni (ucraineni) și Câmpulung la Tisa, Piatra și Coștiui locuite preponderent de maghiari. Satele cu populație mixtă în trecut, (români, ruteni, maghiari, evrei, germani, slovaci) situate pe valea Tisei și cele cu resurse minerale, sunt azi predominant românești, cu minorități etnice în proporție nesemnificativă.

- Sub aspect economic satele sunt de tip agro-pastoral, activitate care a dat naștere unor meșteșuguri țărănești specifice bazate pe prelucrarea resurselor locale, menite să satisfacă necesitățile de trai și de muncă ale populației.

- Marea majoritate a satelor din Țara Maramureșului sunt sate de vale, cu o varietate foarte mare a modului de raportare structurală la vale. Evoluția satelor în timp a fost și este cea lineară în lungul văii principale și/sau a văilor secundare rezultând structuri ramificate, tentaculare, bazate pe rețeaua hidrografică a locului, dar și ridicându-se printr-o adaptare specifică, pe versanții adiacenți ai acestora.

Predomină satele dezvoltate de-a lungul văilor; satele care ocupă bazinele depresionare situate pe cursul superior al unor văi sunt sate mai izolate (Poienile de sub Munte, Botiza, Poienile Izei, Budești). Majoritatea satelor au o structură arborescentă complexă, constituită din văi compact locuite, de tip adunat, care converg către valea principală, cu tendințe mai mult sau mai puțin manifestate de răsfrîngere pe văi laterale și de risipire pe versanți, cu frecvente aglomerări de gospodării (pe bază de neam) la distanțe mari de sat.

- Indiferent de structura tipologică predominantă a satelor din zonă, tendința de dispersare este prezentă la fiecare localitate - tendință ce merge până la o totală contopire cu teritoriul înconjurător.

- Axa principală de dezvoltare a satelor este valea, dublată de strada principală. Raportarea la vale a străzii principale se prezintă în multe variante: de la strada pe malul apei (sau străzi pe ambele maluri) până la strada poziționată la oarecare distanță de apă, sau pe versant, cele mai frecvente fiind variantele mixte.

- Gospodăria constituie nucleul de bază al satelor, bazată pe sistemul tradițional de proprietate, pe activitățile specifice și pe unele reguli locale. Structura cadastrală a proprietăților se caracterizează prin loturi relativ înguste, perpendiculare pe străzile principale, cu prelungiri posterioare de grădini, la capătul cărora se află terenurile cultivabile sau fânațe, urmate (sau nu) de păduri. Neregularitatea și suprafața loturilor crește în adâncime, pe ulițele laterale și spre marginile teritoriului intravilan.

- Centrele satelor sunt de tip linear, de regulă tronson din drumul principal de tranzit, sau poziționate în intersecție de drumuri, fiind marcate de edificiile comunitare mai importante ale satului, (primăria, școala, câmin cultural, magazine, etc.) dar mai puțin de biserici. Lipsesc însă configurațiile

spațiale publice marcante cu funcții comunitare cum sunt piețele, parcurile sau grădinile publice. Rolul tradițional al străzilor este asigurarea contactelor comunitare, celor de vecinătate și manifestărilor cu caracter laic - afectate de intensificarea traficului rutier din ultimele decenii, ceea ce impune necesitatea unor abordări noi adecvate cerințelor contemporane.

- Biserica sau mai frecvent bisericile, ca edificii dominante ale satelor, retrase de regulă față de drumul principal, oferă și azi spațiul necesar manifestărilor comunitare prilejuite de marile sărbători creștine și celor legate de importante evenimente de viață.

- Schimbările ultimelor decenii generate de evoluția economico-socială, în modul de viață și de locuire, au afectat în primul rând zonele adiacente văilor, vatra de origine, iar zonele risipite, munții locuiți au rămas încă (nu se știe până când) cele păstrătoare a unor tradiții agro-pastorale seculare.

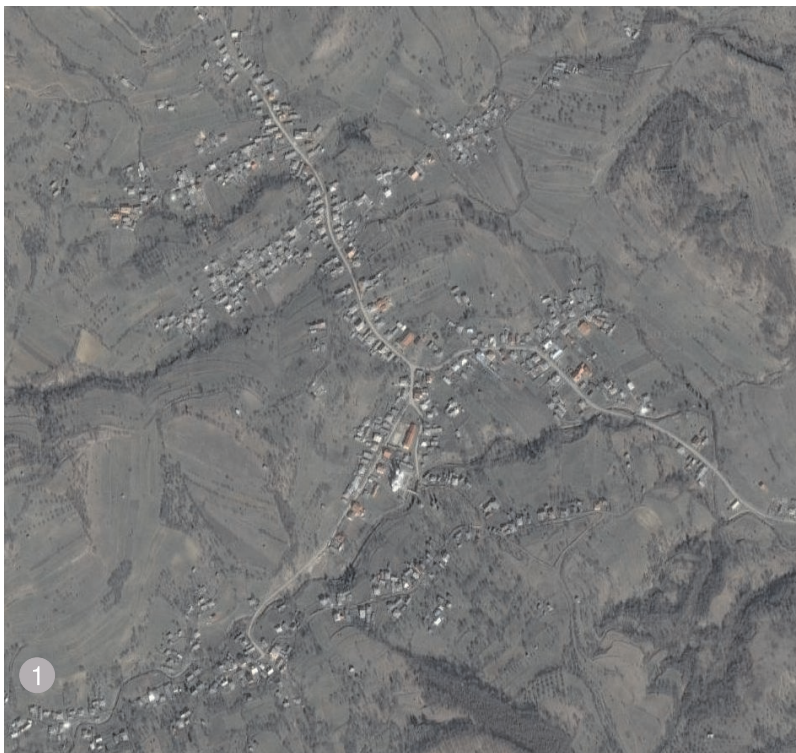
- Marea majoritate a satelor maramureșene sunt sate etno-folclorice în care portul tradițional, arhitectura, mobilarea și decorarea interioară, muzica și coregrafia populară, obiceiurile tradiționale creștine și laice predomină și se impun ca însușiri esențiale de identitate.

- Datorită potențialului natural și antropoc valoros și de mare diversitate a Țării Maramureșului, documentele programate (strategii, programe de dezvoltare) județene și locale prevăd valorificarea acestora prin dezvoltarea turismului, domeniu în care valorificarea patrimoniului natural și cel antropoc tradițional ocupă un loc important.

Pe plan local, Țara Maramureșului este subîmpărțită în funcție de cele 5 văi importante care au generat anumite caracteristici etnografice comune și totodată au trasat principalele căi de circulație în această zonă: Valea Izei, Valea Marei, Valea Cosăului, Valea Vișeuului și Valea Tisei.

Valea Izei, Valea Marei, și Valea Cosăului

Arhitectura vernaculară pe văile Izei, Marei, și Cosăului are caracteristici similare ce au generat acel peisaj construit cunoscut ca fiind specific satului maramureșan, descris mai sus.

comuna Poienile Izei pe Valea Izei, cu dezvoltare tentaculară, pe teren denivelat;

Valea Vișeuului

Este o vale mai generoasă cu zona de luncă; majoritatea satelor sunt românești, dezvoltate pe tipologia specifică maramureșană, dar sunt și sate cu populație preponderent ucraineană, pe afluentul Vișeuului - râul Ruscova. În aceste sate arhitectura domestică întâlnită s-a îndepărtat de arhitectura specifică Maramureșului istoric, în special prin modificarea acoperișului, care preia acoperișul în 2 ape importat pe filiera austro-ungară, ajunsă în zonă pe valea Tisei.

Valea Tisei

Este singura cale de acces în Țara Maramureșului în decursul istoriei, pe care au pătruns și influențele în domeniul arhitecturii. În majoritatea satelor trăiește în proporție semnificativă o populație de etnici ucraineni, alături de maghiari, români și alte etnii minoritare.

Această diversitate etnică a generat diversitate și în arhitectură: aici găsim case din lemn netencuit, case din lemn tencuit, case din zidărie de cărămidă sau chiar și piatră, case cu acoperiș în 4 ape, case cu acoperiș în 2 ape.

comuna Câmpulung la Tisa, pe valea Tisei, cu dezvoltare liniară pe teren plat;

Ocna Șugatag

O excepție de la regula dezvoltării organice a satelor în lungul văilor și a afluenților lor este comuna Ocna Șugatag ce a avut o evoluție puternică în secolul al XVIII-lea în timpul marilor exploatare ale zăcămintelor de sare din timpul dominației austro-ungare - dezvoltare stradală ortogonală, posibilă pe un teren plat.

comuna Ocna Șugatag localitate cu caracter minier, cu dezvoltare ortogonală, pe teren plat;

Coștiui

Coștiui este o localitate dezvoltată în vecinătatea unei zone bogate în zăcăminte de sare, care a avut în secolul al XVIII-lea o dezvoltare similară cu Ocna Șugatag, cu diferența reliefului denivelat ce a generat o dezvoltare stradală organică, adaptată reliefului.

satul Coștiui - localitate cu caracter minier, cu dezvoltare liniară pe teren denivelat.

Evoluția în timp

În decursul timpului, alături de construcțiile tradiționale, în toate localitățile din Țara Maramureșului au apărut diverse clădiri în diferite etape istorice:

- locuințe, conace, clădiri ale oficialităților din perioada dominației austro-ungare;
- locuințe - perioada interbelică;
- locuințe, cămine culturale, școli, ferme - perioada comunistă;
- locuințe, biserici, unități de producție, săli de sport - perioada post-comunistă.

Îndrumarul de față propune ca orice construcție ce aparține acestor etape istorice să fie păstrate pe amplasament, reabilitate cu materialele și tehnicile originale, după principiile aplicate în cazul monumentelor istorice.

Excepție fac clădirile realizate în perioada post-comunistă pentru care se va urmări estomparea caracterului brutal și lipsit de proporții prin aplicarea formulilor de limbaj arhitectural specific arhitecturii tradiționale maramureșene.

Sate fără repere de arhitectură tradițională

Imaginea satelor atipice dar și cea a unora din localitățile specifice Țării Maramureșului este compromisă iremediabil, aproape toate construcțiile tradiționale fiind demolate sau modificate, astfel încât pentru aceste sate identitatea locală ar trebui reinventată. Prin lucrarea de față sunt propuse principii de proiectare prin care se urmărește oprirea apariției construcțiilor nocive pentru fondul construit al localităților menționate și stimularea apariției unor construcții bine proporționate, armonioase cu mediul înconjurător, urmând ca prin inițiativa și efortul autorităților locale să fie identificate, reinventate și implementate elemente ale specificului local în noul fond construit.

desfășurată stradală fără repere de arhitectură tradițională.

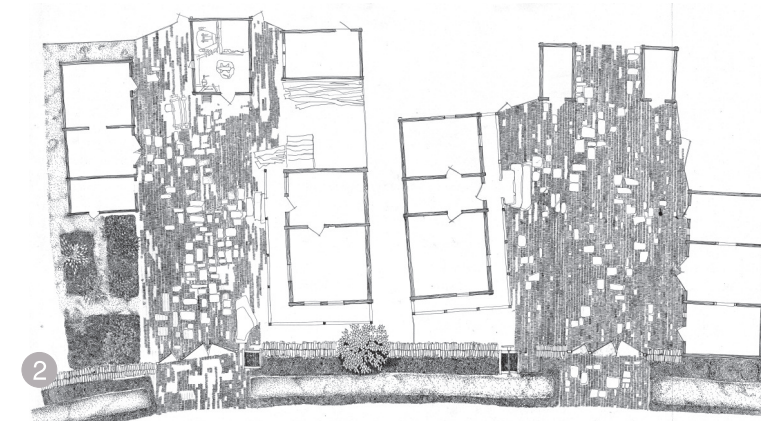
2.3 Amplasarea pe lot

În Țara Maramureșului parcelele sunt în strânsă dependență cu formele de relief:
- înguste și adânci în zonele cu relief plat (luncă);
- mici și cu forme poligonale în zonele de versant.

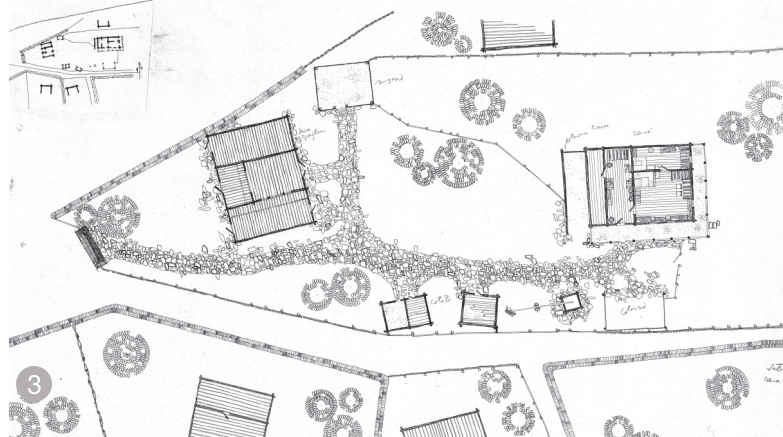
În cazul loturilor dreptunghiulare construcțiile sunt dispuse pe 2 sau 3 laturi.

Excepție fac satele atipice de pe valea Tisei sau satele cu populație preponderent ucraineană unde există și varianta amplasării construcțiilor pe o singură latură, iar în cazul satelor cu caracter minier întâlnim case amplasate pe limita de proprietate dinspre stradă.

Construcții amplasate pe limita de proprietate există și în cazul satelor tipice, dar sunt cazuri izolate: case cu prăvălie (construite în prima jumătate a secolului XX), ateliere meșteșugărești (întâlnite doar în muzeele satului) sau anexe gospodărești (construite pe limita de proprietate dinspre stradă preponderent în satele cu loturi mici pe teren denivelat).

organizarea gospodăriei pe loturi dreptunghiulare într-o gospodărie din Ocna Șugatag, 1968. Arhiva de relevee a DITACP/UAUIM

organizarea gospodăriei pe un lot poligonal, într-o gospodărie din Budești, 1968. Arhiva de relevee a DITACP/UAUIM

lot dreptunghiular în Rozavlea;

lot poligonal în Budești;

casă amplasată pe limita de proprietate dinspre stradă în Ocna Șugatag;

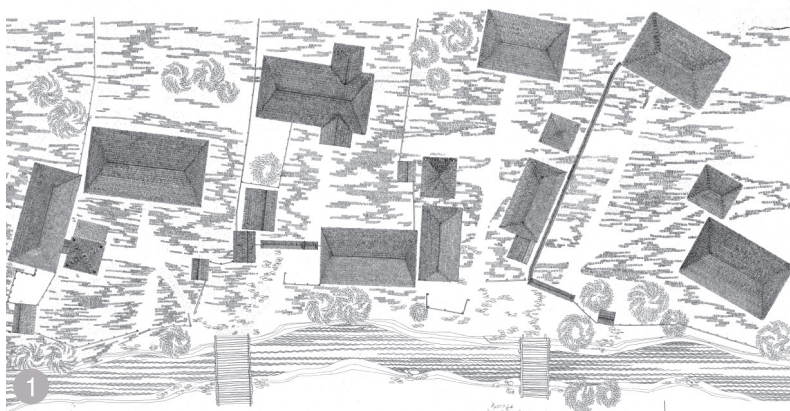

loturi înguste în Câmpulung la Tisa, unde construcțiile sunt amplasate pe o singură latură,

casă cu prăvălie, amplasată pe limita de proprietate într-un sat tipic maramureșan. Petrova

În funcție de poziția casei există 2 tipuri de dispunere a construcțiilor:
- loturi cu case amplasate paralel cu strada.

desfășurată stradală în Botiza, 1968. Arhiva de relevee a DITACP/UAUIM;

- loturi cu case amplasate perpendicular pe stradă.

desfășurată stradală în Călinești, 1968. Arhiva de relevee a DITACP/UAUIM.

Ansamblul de construcții din gospodăriile tradiționale sunt amplasate la stradă. În decursul timpului, în special în perioada post-comunistă când a început febra construcțiilor, multe case noi au fost înghesuite în special pe loturile din vatra satului, de obicei prin demolarea construcțiilor tradiționale. Mai rar loturile au fost parcelate, cel mai adesea generațiile noi și-au făcut case pe aceste loturi, micșorând astfel suprafața grădinilor.

La ora actuală, construcțiile tradiționale pot fi văzute pe ulițe secundare, la periferia satelor. În zonele centrale ele pot fi întâlnite pe ulițele de acces către bisericile de lemn (statutul de „monument istoric” a fost pe alocuri un factor care a frânat înlăturarea construcțiilor tradiționale).

Petrova în anii 70

și Petrova azi într-o imagine capturată dintr-un unghi similar cu cel din anii 70;

Satul Călinești azi: ulița care duce la Biserica de lemn Călinești Căeni păstrează caracterul original al satelor din Țara Maramureșului. Învelitorile originale din draniță au fost înlocuite cu învelitori contemporane (plăci ondulate de azbociment sau tablă), fără a introduce în peisaj o gamă coloristică diferită de cea tradițională.

2.4 Gospodăria tradițională

În gospodăria tradițională maramureșeană casa de locuit este ordonatorul principal, în jurul ei sunt organizate restul anexelor: șura, colesna, cotețul pentru porci, cotețul pentru păsări, coșul pentru mălai, șopru cu acoperiș mobil pentru nutrețuri și fân, fântâna.

Casa tradițională maramureșeană are o volumetrie simplă, formată prin suprapunerea unor elemente spațiale simple a căror dominantă este orizontală.

locuință cu acoperiș în 4 ape și 2 ape pentru șopru, în Budești;

Elementele componente sunt:
- Soclul din zidărie uscată de piatră, cu înălțime mică (cca 50cm) atunci când casa este așezată pe teren plat; dacă terenul este în pantă, volumul câștigat este folosit ca pivniță poziționată sub una din încăperile casei;

soclul din zidărie uscată de piatră;

1 elementele gospodăriei tradiționale maramureșene - casa de locuit și anexele: șura, coleșna, cotețul pentru porci, cotețul pentru păsări, fântâna. Găspodărie din Oncești, 1968. Arhiva de relevee a DITACP/UAIUM

- Volumul locuinței este un paralelipiped dreptunghic (butea casei), formată din bârne din lemn, cu secțiune rectangulară sau rotundă, îmbinate la colțuri și la intersecțiile cu pereții interiori;

2 bârne din lemn de brad, îmbinate la colțuri "în coadă de rândunică";

- Planul casei este rectangular, proporțiile oscilează în jurul formulei $L/l=2$, unde lungimea L este determinată de lungimile maxime de bârne ce pot fi obținute dintr-un singur trunchi (~12m); înălțimile încăperilor sunt mici (cca 2,40m). De obicei fațada principală este dublată de prispă (șatra care se întinde uneori și pe latura scurtă dinspre stradă) care este formată dintr-o înșiruire de stâlpi și arcade frumos decorate. Uneori prispă (șatra) primește o evazare în dreptul intrării în casă (șopru), decorată în aceeași

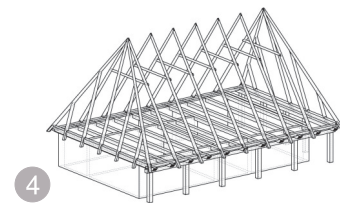
manieră. Grinda-meșter leagă casa pe mediatoarea lungă. Un tavan simplu din lemn format din grinzi perpendiculare pe grinda-meșter și scândura așezată în 2 straturi închid încăperile la partea superioară.;

3 detaliu prispă;

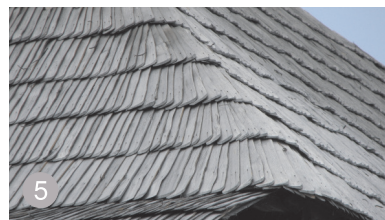
- Acoperișul se așează pe cununa casei (grinzi culcate pe capetele grinzilor și respectiv capetele bânelor superioare ale pereților casei). Acoperișul este simplu - poate fi definit ca un prismatoid rezultat din intersecția a patru planuri înclinate, două câte două având aceeași pantă (60° pe latura lungă și 72° pe latura scurtă), cu două fețe triunghiulare corespunzătoare laturilor înguste ale casei și două fețe trapezoidale corespunzătoare laturilor lungi. Aunci când casa are șopru (foișor), volumul acoperișului acoperă și această evazare cu un acoperiș în două

ape, subordonat acoperișului original, cu pante asemenea feței trapezoidale a acoperișului. Înălțimea acoperișului este dominantă în raport cu pereții și în general dublează înălțimea acestora. Structura șarpantei este din lemn rotund cu consumuri minime de material, datorate forme geometrice cu volumetrie stabilă din punct de vedere static și al încărcărilor reduse pe panta mare a acoperișului.

4 structura acoperișului tradițional;

Învelitoarea uzuală, înaintea răspândirii pe scară largă a cuielor din sârmă, era din paie. Azi găsim rar construcții tradiționale acoperite cu paie, învelitoarea caracteristică fiind dranița așezată în 2-3 straturi, fixate cu cuie. Intersecțiile celor 4 fețe ale acoperișului sunt racordate printr-o curbă cu raza de cca. 30cm. Coama este rezolvată prin petrecerea ultimului șir de draniță peste coamă, cu cca. 10cm (pe direcția vânturilor dominante din zonă). Streașina are o lățime de 40-60cm și nu are jgheaburi și burlane; pe alocuri, zona intrării este protejată cu un jgheab din lemn. Nu există coșuri de fum și respectiv străpungeri ale acoperișului. Nu există lucarne, podul este ventilat și luminat prin "ochi" și prin elementele decorative ale "șopruului".

5 învelitoare din draniță. Budești;

6 șura cu acoperiș din paie, Muzeul satului din Sighetu Marmației;

- Tâmplăria este realizată din lemn. Ferestrele au dimensiuni reduse și sunt positionate pe verticală. Lățimea uzuală este de 60-80cm iar înălțimea de 80-100cm. Ferestrele sunt duble, cu foaia exterioară ce se deschide în afară. Au 2 canate și sunt subâmpărțite. Ancadramentul este generos – îmbracă și ascunde montanții verticali, din lemn, ce formează cadrul geamului. În trecut tâmplăria nu era vopsită; secolul al XX-lea a adus culoarea, oferind un contrast bun cu lemnul învechit: albastru, verde, alb. În ultimii ani, la lucrările de întreținere a fost folosită și culoarea maro.

7 fereastră dublă, cu două canate subîmpărțite și cu ancadrament decorat. Budești;

Ușile sunt simple, cu sau fără ochiuri de geam și nu sunt întotdeauna vopsite.

8 ușă simplă, din lemn masiv, fără ochiuri de geam, nevopsită. Muzeul satului din Sighetu Marmației;

- Șura este formată din aceleași elemente constructive cu ale casei, mai puțin prispa care lipsește în totalitate; tâmplăria are un caracter funcțional.

9 șură cu acoperiș în 4 ape; pereți din bârne de lemn, învelitoare din draniță, cu intersecțiile rotunjite și coamă petrecută; tâmplărie din lemn. Budești;

10 șură cu coperiș în consolă ce mai poate fi văzută pe Valea Izei. Muzeul satului din Sighetu Marmației;

- Alte anexe gospodărești:

11 găbănașul (destinat să adăpostească valorile gospodăriei: haine, semințe, alimente conservate pentru iarnă) este o casă în miniatură. Petrova;

1
coleșna (destinată să adăpostească lemne pentru foc și unelte agricole) are o structură din stâlpi din lemn, închideri din bârne sau scândură pe 2 sau 3 laturi, acoperiș în 2 ape, învelitoare din draniță. Muzeul satului din Sighetu Marmăției;

2
fânar telescopic constituit din tâlpi, 4 stâlpi de lemn contravântuiți la bază și un acoperiș mobil fixat în găurile din stâlpi cu 4 piroane din lemn. Învelitoarea este din draniță. Petrova;

3
coș pentru mălai, cu o structură din stalpișori și grinzișoare din lemn, cu închideri perimetrice din scândură sau nuiele, acoperiș din lemn și învelitoare din draniță. Vadu Izei;

Poarta are un rol aparte în peisajul construit din Maramureș, este elementul cel mai încărcat cu semnificații.

Nu numai că marchează trecerea între domeniul public și cel privat și că oferă ocazie întregii incinte, dar indică și starea socială a familiei. La fel ca pentru tot ceea ce construia maramureșanul de odinioară și în cazul porților, lemnul este materialul folosit cu preponderență.

4
poartă monumentală. Sârbi;

Gardurile tradiționale sunt realizate din lemn, au înălțimi ponderate (1,00m - 1,20m) astfel încât privirea trecătorului să poată trece peste gard. Pot fi simple (scândură montată vertical, cu sau fără interspații), sau decorate cu elemente suprapuse din lemn. De cele mai multe ori partea superioară a gardurilor este protejată cu un mic acoperiș în 2 ape, învelit cu draniță.

5
gard din scândură de lemn, simplu decorat, cu acoperiș din draniță. Budești;

Interioarele sunt simple: pereții sunt sigilați cu tencuiele pe bază de lut, aplicate pe o rețea de șipci. Tavanele

sunt realizate din scândură, cu un strat continuu spre pod și unul discontinuu care acoperă interspațiile dintre scânduri, spre cameră. Grinda-meșter teaversează camera și o împarte în două, spații decriptate de etnologul Mihai Dăncuș ca spațiul faptelor de zi și respectiv spațiul faptelor de ritual. Uneori și tavanele sunt sigilate cu tencuiele pe bază de lut.

6
camera bună. Budești;

ALTE TIPURI DE GOSPODĂRII, CARACTERISTICE SATELOR LOCUITE PREPONDERENT DE ALTE ETNII

Există sate care au, pe lângă tipologiile tradiționale maramureșene, și alte tipologii de gospodării tradiționale de care trebuie să ținem cont - satele cu locuitori de etnie maghiară și ucraineană din valea Tisei și satele cu caracter minier Ocna Șugatag și Coștuiu.

Valea Tisei – valea râului Tisa - este cel mai mare afluent al Dunării și râu de graniță între Ucraina și România, cu toată lungimea de pe graniță aflată în județul Maramureș (de la Valea Vișeuului și până la Piatra). În decursul istoriei râul Tisa a fost singura cale de acces în Țara Maramureșului și implicit calea pe care au pătruns influențele, și în domeniul arhitecturii.

Arhitectura este eterogenă: case din lemn netencuit, case din lemn tencuit, case din zidărie de cărămidă sau chiar și piatră, case cu acoperiș în 4 ape, case cu acoperiș în 2 ape.

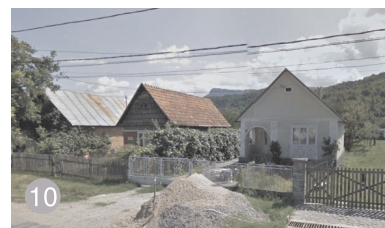
7
case netencuite, cu acoperișuri în 4 ape și învelitoare din țigla sau tablă. Bocicioiu Mare;

8
case tencuite, cu acoperiș în 2 sau 4 ape și învelitoare din azbociment respectiv draniță. Teceu Mic;

9
case tencuite, cu acoperișuri în 2 ape și învelitoare din azbociment; timpanul este înfundat cu scândură. Lunca la Tisa;

10
case din lemn netencuit sau case tencuite, cu acoperiș în 2 ape și învelitoare din țigla sau tablă. Remeți;

11
case tencuite, cu acoperiș în 2 ape și învelitoare din țigla

Frontul este omogen ca și volumetrie; culorile și materialele de finisaj au fost alterate în timp, pe alocuri, prin înlocuirea cu materiale moderne. Câmpulung la Tisa;

12
influențe din arhitectura tradițională maramureșană - foisorul (șoprul). Câmpulung la Tisa.

ALTE TIPURI DE GOSPODĂRII, CARACTERISTICE SATELOR CU CARACTER MINIER

Ocna Șugatag este excepție de la regula dezvoltării organice a satelor în lungul văilor și a afluenților lor. Comuna Ocna Șugatag ce a avut o evoluție puternică în secolul al XVIII-lea în timpul marilor exploatare ale zăcămintelor de sare din timpul dominației austro-ungare, are o dezvoltare stradală ortogonală posibilă doar pe un teren plat.

La ora actuală țesutul localității păstrează ritmul original dar locuințele sunt eterogene: case românești (case tencuite, cu acoperiș în 4 ape cu panta medie, învelitoare din țigla), case ungurești (case tencuite, cu acoperiș în 2 ape cu timpan țesit, învelitoare din țigla), clădiri ale oficialităților din perioada dominației austro-ungare - locuințe, conace, clădiri oficiale.

1

casa tencuită, cu acoperiș în 2 ape și învelitoare din draniță. Ocna Sugatag;

2

casă tencuită, cu acoperiș în 4 ape și învelitoare din țigla. Ocna Sugatag.

Coștiui este o localitate dezvoltată în vecinătatea unei zone bogate în zăcăminte de sare, care a avut în secolul al XVIII-lea o dezvoltare similară cu Ocna Șugatag, cu diferența reliefului denivelat ce a generat o dezvoltare stradală organică.

3

case tencuite, cu acoperiș în 2 ape, amplasate paralel cu strada, aproape de limita de proprietate. Coștiui;

4

case amplasate perpendicular pe stradă: case tencuite, cu acoperiș în 2 ape. Coștiui.

CONSTRUCȚII STRĂINE DE TIPOLOGIA GOSPODĂRIEI TRADIȚIONALE

- Construcții din perioada dominației austro-ungare:

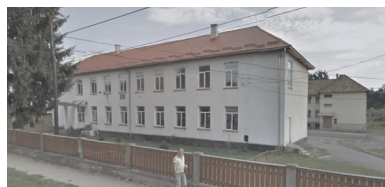
5

clădirea băilor sărate din Coștiui;

6

conac în Petrova;

7

- Construcții din perioada comunistă: școala din Bogdan Vodă;

Construcții din perioada post-comunistă:

8

case în Leordina.

Ghidul de față propune ca toate intervențiile pe construcții existente să fie făcute cu respect pentru etapele istorice cărora le aparțin, să fie reabilitate cu materialele și tehnicile originale, după principiile folosite în cazul monumentelor istorice. Excepție fac clădirile realizate în perioada post-comunistă, care agresează peisajul construit rural; pentru acestea se va urmări estomparea caracterului brutal și lipsit de proporții prin aplicarea formulelor de limbaj arhitectural specific arhitecturii tradiționale.

Fiecare secțiune a capitolului 5 ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE cuprinde recomandări pentru abordarea intervențiilor pe clădiri aparținând fiecărei etape istorice.

2.5 ELEMENTELE DEFINITORII PENTRU SPECIFICUL LOCAL AL ȚĂRII MARAMUREȘULUI

LEMNUL

Lemnul este prezent în toate componentele construcțiilor: pereți din bărne, elemente structurale și decorative ale prispei, elemente structurale ale planșeului și ale șarpantei, tâmplărie, material pentru învelitoare. În nici unul din cazuri lemnul nu este acoperit cu vopsitorii (excepție face tâmplăria). Dimensiunile construcțiilor tradiționale sunt determinate de lungimile materialului lemnos și de capacitatea portantă a lemnului. Pe alocuri lemnul este înlocuit de împletitura de nuije (la gard sau la coșul pentru mălai).

ACOPERIȘUL

Acoperișul este elementul dominant în arhitectura maramureșană și este caracterizat prin cele 4 ape cu pante mari, inegale, și învelitoare din lemn (șiță, șindrilă, draniță).

9

gospodărie tradițională în muzeul Satului din Sighetu Marmăției: se observă folosirea masivă a materialului lemnos, acoperișurile ascuțite realizate din draniță, și poarta monumentală.

PRISPA

Denumită șatră, poate fi simplă (așezată pe 1, 2 sau 3 laturi ale casei), sau poate avea șopru (foișor); este construită în întregime din lemn, deseori bogat decorată la stâlpi, grinzi și balustradă.

POARTA

Poarta tradițională maramureșană - un element masiv, construit integral din lemn, care dă identitate profilului stradal și implică satelor din Țara Maramureșului. Dimensiunile sunt generoase, determinate de gabaritul carului încărcat cu fân ce trebuie să treacă pe sub poartă. Gardul în schimb are o înălțime modestă ce permite comunicare vizuală între persoanele din gospodărie și trecători. Atât poarta cât și gardul au acoperiș.

10

prispa bogată decorată. Muzeul satului din Sighetu Marmăției.

3. CONSTRUCȚII NOI

Amplasarea pe lot trebuie să respecte coerența de ansamblu în care se integrează și se va face conform specificului localității, în funcție de accesibilitate, panta terenului, orientare, însorire, curenții de aer, prezența unui curs de apă, alinieri, fronturi, retrageri de la stradă/uliță, număr de clădiri amplasate pe lot și distanțele dintre acestea (ierarhizare).

Modul de amplasare a construcțiilor pe lot va avea la bază reglementările PUG, Codul Civil, normativele și legislația în vigoare la data întocmirii proiectului privitoare la distanța minimă dintre construcții, însorire, siguranță și stabilitate, siguranță la foc.

Nu se recomandă derogări de la regulamentele locale de urbanism prin documentații de urbanism PUD/PUZ.

În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde OBLIGATORIU documentația pentru Studiul de amplasare și încadrare în volumetria de ansamblu, conform cu anexa 1. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (Anexa 1), care să evidențieze

așezarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

Se vor identifica ZONE DE RISC (de exemplu, harta de inundabilitate, alunecările de teren etc.)

3.1. Prevederile generale privind construcțiile noi

Categorii de construcții, în funcție de gabarit și volumetrie

A. Construcții noi cu gabarit mic (ACD < 120 mp) - adecvate pentru funcțiuni precum: locuințe individuale, cabinete medicale, puncte farmaceutice, ateliere meșteșugărești sau de producție de mici dimensiuni, centre comunitare cu rol social, agropensiuni.

B. Construcții noi cu gabarit mediu (ACD = 120 – 250 mp) – adecvate pentru funcțiuni de tipul: locuințe individuale, funcție educațională (creșe, grădinițe, after-school,) ateliere mecanice, hale de producție, ateliere meșteșugărești și de producție de dimensiuni medii.

C. Construcții noi cu gabarit mare (ACD > 250 mp) de tip monovolum
C.1 realizate în sistem **pavilionar** sau ca **monovolum descompus** – adecvate implantării în țesutul rural a funcțiilor de tip: servicii, birouri, administrație, IT etc.

C.2 realizate sub formă de **ansambluri de dimensiuni mari** - adecvate pentru funcțiuni de tipul: educațional (școli, săli de sport), producție, activități meșteșugărești, depozitare, clădiri zootehnice, vinării etc.

3.2 Amplasarea în cadrul așezării

Deoarece există sate din Țara Maramureșului a căror fond construit tradițional s-a degradat foarte mult în ultimii 25 de ani, am considerat nejustificat a impune reguli arhitecturale foarte dure pentru toate satele și pentru toată suprafața lor.

În aceeași situație sunt și satele atipice, enumerate în cap.1 Țara Maramureșului.

Totuși există multe sate care au monumente istorice în jurul cărora a fost reglementată o zonă de protecție prin P.U.G. - în aceste zone de protecție, regulile arhitecturale trebuie

să fie stricte și este foarte important ca autoritățile locale să urmărească respectarea lor.

Deasemenea este important ca autoritățile locale să demareze studii și planuri de urbanism prin care să identifice „ansambluri de arhitectură tradițională”: zone, ulițe sau grupuri de gospodării care și-au păstrat caracterul tradițional și care merită să fie incluse într-o zonă de protecție pentru care se vor respecta aceleași reguli arhitecturale stricte. Recomandarea se referă atât la satele tipice pentru Țara Maramureșului a căror fond construit s-a degradat în ultimii 25 de ani, cât și pentru satele atipice.

ZONA 1

- Zona de protecție din jurul monumentelor istorice

- Zona de protecție pentru ansambluri de arhitectură tradițională, clasate prin inițiativa autorităților locale sau a grupurilor de inițiativă locale
În ZONA 1 se vor respecta **REGULI ARHITECTURALE STRICTE**, aplicabile pentru:

A. Construcții noi cu gabarit mic (ACD < 120 mp)

B. Construcții noi cu gabarit mediu (ACD = 120 – 250 mp)

În aceste zone, în multe sate s-au păstrat cele mai multe construcții tradiționale. Chiar dacă în unele sate construcțiile tradiționale au dispărut, este important ca atât autoritățile locale cât și locuitorii să conlucreze în ideea reconstrucției specificului arhitecturii tradiționale. De aceea, în aceste zone, atât construcțiile noi cât și intervențiile pe construcții existente vor respecta, cu strictețe, principiile tradiționale de construire.

ZONA 2

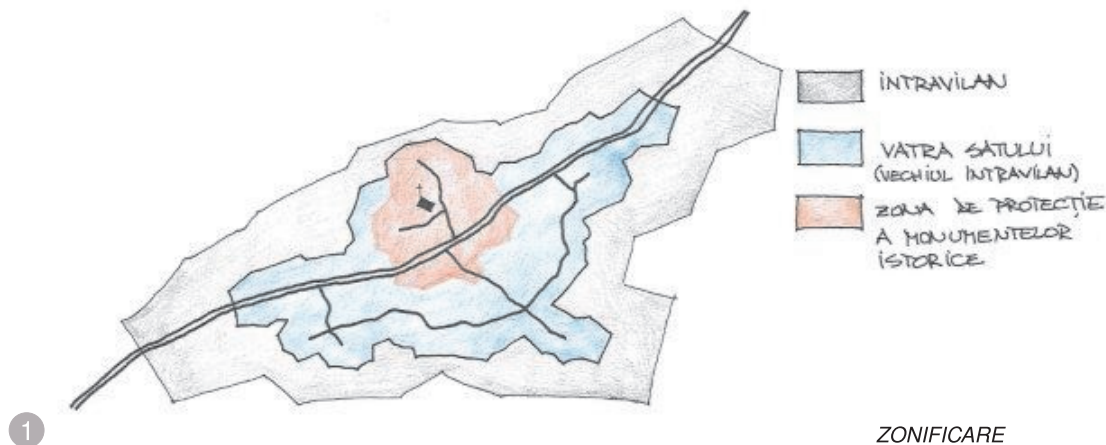
- Vatra satului (vechiul intravilan)
În ZONA 2 se vor respecta **REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE**, aplicabile pentru :

A. Construcții noi cu gabarit mic (ACD < 120 mp)

B. Construcții noi cu gabarit mediu (ACD = 120 – 250 mp)

C1. Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (ACD > 250 mp)

În general, pe suprafața vechiului intravilan pot fi întâlnite construcții tradiționale dispărute. Acolo unde există asemenea construcții, intervențiile asupra lor se vor face respectând

AȘA DA: casa nouă în stil tradițional, cu respectarea REGULILOR ARHITECTURALE STRICTE.
arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

AȘA DA: casa tradițională reamenajată și extinsă (demisol și mansardă)
arh. Maria Enache, arh. Constantin Enache

REGULILE ARHITECTURALE STRICTE. Toate construcțiile tradiționale vor fi păstrate, se interzice demolarea lor. La amplasarea unor construcții noi în vecinătatea unor construcții tradiționale se vor respecta aceleași **REGULI ARHITECTURALE STRICTE**, în ideea reconstrucției caracterului tradițional al localității. Documentațiile întocmite pentru obținerea Autorizației de Construire vor fi însoțite Studiul de amplasare și încadrare în imaginea așezării, conform ANEXEI 1.

ZONA 3

- Zona intravilanului extins prin actualele P.U.G.

- Satele atipice pentru Țara Maramureșului, cu respectarea zonificării din P.U.G.

În ZONA 3 se vor respecta **REGULI ARHITECTURALE GENERALE**, aplicabile pentru toate tipurile de construcții:

A. Construcții noi cu gabarit mic (ACD < 120 mp)

B. Construcții noi cu gabarit mediu (ACD = 120 – 250 mp)

C.1 realizate în sistem pavilionar sau ca monovolum descompus (ACD > 250 mp)

C.2 realizate sub formă de ansambluri de dimensiuni mari (ACD > 250 mp)

În ultimii 25 de ani, intravilanul satelor maramureșene a fost extins prin P.U.G.

În majoritatea cazurilor, suprafețele noi introduse în intravilan nu au construcții

tradiționale, așa că este inutil să impunem reguli arhitecturale stricte. Dacă totuși există asemenea construcții, intervențiile asupra lor se vor face respectând **REGULILE ARHITECTURALE STRICTE**. Toate construcțiile tradiționale vor fi păstrate, se interzice demolarea lor. La amplasarea unor construcții noi în vecinătatea unor construcții tradiționale se vor respecta aceleași **REGULI ARHITECTURALE STRICTE**. Dacă amplasamentul construcțiilor noi nu are în vecinătate construcții tradiționale - dovedit prin Studiul de amplasare și încadrare în imaginea așezării, conform ANEXEI 1 – se vor aplica **REGULI ARHITECTURALE GENERALE**, care vor urmări crearea unei imagini unitare, echilibrate și proporționate a fondului construit.

De asemenea în cazul satelor atipice pentru Țara Maramureșului - satele cu populație preponderent maghiară, ucraineană sau satele miniere – se vor

aplica **REGULI ARHITECTURALE GENERALE** acolo unde țesutul rural este neomogen și peisajul construit tradițional este destrămat. Deoarece există totuși zone în care s-au păstrat aliniamente frumoase cu case unitare, puțin modificate față de original, aici se va întocmi Studiul de amplasare și încadrare în imaginea așezării, conform ANEXEI 1, iar proiectarea de noi construcții sau de intervenții asupra construcțiilor existente se va face cu grijă, respectând specificul construcțiilor existente pe amplasament și în vecinătatea sa. În aceste situații este obligatoriu ca autoritățile locale să gestioneze evoluția localității cu mare grijă. Acolo unde autoritățile locale nu au angajați sau colaboratori care să urmărească aceste situații, vor solicita sprijinul specialiștilor (recomandăm O.A.R filiala Nord Vest).

AȘA DA: construcție monovolum descompus (volumul clădirii este descompus într-un ansamblu de volume mai mici, respectând specificul tradițional). arh. Dorel Cordoș

AȘA DA: clădire monovolum destinată activităților de producție, în care sunt respectate regulile arhitecturale generale.

AȘA NU: cladiri monovolum, destinate activităților de turism, care neagă orice legătură cu specificul local. pensiune în Borșa

Construcțiile se vor amplasa corespunzător funcțiunilor pe care le adăpostesc.

- se va acorda o atenție sporită amplasării funcțiunilor cu scară mare, funcțiunilor posibil generatoare de poluare (ferme animale, procesare de biomasă, depozite etc), necompatibile în mod direct cu funcția de locuire, recomandabil a fi amplasate la periferia satului, în zonele de dezvoltare a acestuia.

- amplasarea construcțiilor care, prin natura și destinația lor, pot genera riscuri tehnologice (determinate de procesele industriale sau agricole care prezintă pericol de incendii, explozii, radiații, surpări de teren sau de poluare a aerului, a apei sau solului) se face numai pe baza unui studiu de impact elaborat și aprobat conform prevederilor legale.

Se va evita comasarea sau divizarea parcelelor, ținându-se cont de caracteristicile parcelarului istoric păstrat. Modificarea (comasarea sau divizarea) acestuia este permisă dacă nu se schimbă/altează imaginea spațiului public.

Amplasarea intervențiilor în vatra satului și/sau în zonele periferice se va justifica prin Studiul de amplasare (Anexa 1).

Autorizarea executării construcțiilor și a amenajărilor pe terenurile agricole din extravilan este permisă pentru funcțiunile și în condițiile stabilite de lege. Se va urmări gruparea suprafețelor de teren afectate construcțiilor, spre a evita prejudicierea activităților agricole și de creștere a animalelor.

Autoritățile locale vor avea în vedere:
- stimularea reabilitării și reconversiei caselor și anexelor tradiționale, atât prin urmărirea respectării legislației în construcții, cât și prin găsirea de modalități de sprijin financiar (vezi Recomandările de la pagina 5, MESAJ CĂTRE AUTORITĂȚILE LOCALE).

3.3. POT, CUT, Regim de înălțime

Regulile de amplasare vor avea la bază reglementările PUG, Codul Civil, normativele și legislația în vigoare la data întocmirii proiectului privitoare la distanța minimă dintre construcții, însorire, siguranță și stabilitate, siguranță la foc.

Nu sunt recomandabile derogări de la Regulamentul Local de Urbanism prin documentații de urbanism PUD/PUZ. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde OBLIGATORIU documentația pentru Studiul de amplasare și încadrare în volumetria de ansamblu (Anexa 1), pentru justificarea oportunității intervenției.

Se recomandă evitarea construirii pe terenurile agricole din intravilan, terenurile cu destinația de fâneață sau livadă (cu excepția clădirilor de exploatare a fructelor și legumelor).

Se va urmări respectarea legislației specifice: Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, Hotărârea 525/1996 privind aprobarea Regulamentului General de Urbanism.

Construirea în intravilan trebuie să țină cont de:

- PUG și regulamentul local de urbanism;
- aliniamentul existent;
- conformarea volumetrică a clădirilor din vecinătate.

Se vor pune în valoare casele vechi din vecinătate.

Indicii de ocupare a terenului

POT maxim și CUT maxim vor fi cei stabiliți prin documentațiile de urbanism.

Modificarea indicilor de ocupare a terenului poate fi argumentată prin întocmirea Studiului de amplasare (Anexa 1), POT și CUT vor fi stabiliți în funcție de caracteristicile țesutului construit în care se face inserția.

Se recomandă ca POT și CUT să fie

calculați relativ la suprafața ogrăzii și nu a ogrăzii+grădinii.

Regimul de înălțime

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp)

și

B. Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

- Regimul maxim de înălțime = $D/S+P+2M$

- Înălțimea la streășină, față de cota ZERO va fi de maxim 3,00m.

C1. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar sau monovolum descompus

- Regimul maxim de înălțime - pentru locuințe, ateliere mecanice, hale de producție, ateliere meșteșugărești și de producție de dimensiuni medii = $D/S+P+2M$.

- Înălțimea la streășină, față de cota ZERO va fi de maxim 3,00m.

- Regimul maxim de înălțime – pentru funcțiuni educaționale (creșe, grădinițe, after-school) = $D/S+P+1E+2M$

- Înălțimea la streășină, față de cota Zero va fi de maxim 6,00m.

C2. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum

- Regimul maxim de înălțime = $D/S+P+2M$.

- Înălțimea la streășină, față de cota ZERO va fi de maxim 6,00m.

Pentru terenurile rezultate în urma dezmembrării, POT și CUT se vor calcula raportat la suprafața terenului inițial din planul parcelar istoric.

S=Subsol : nivelul construit al clădirii având pardoseala situată sub nivelul terenului înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă;

D=demisol: nivelul construit al clădirii inclus în panta terenului. Cota maximă a terenului sistematizat nu va fi mai joasă de 60cm față de cota planșeului parterului, iar cota minimă a terenului va permite accesul direct din exterior în

demisol, fără intermediul treptelor;

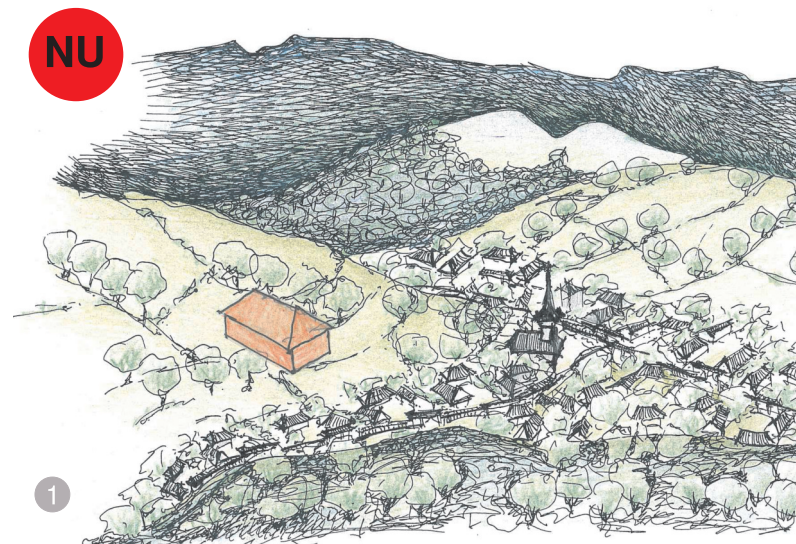
P=Parter: nivelul principal al clădirii accesibil de la nivelul terenului direct sau printr-un calup de maxim 5 trepte;

M=Mansardă: spațiul funcțional încadrat integral în volumul acoperișului. Streășina clădirii se va găsi la nivelul planșeului peste parter. În cazul șarpantelor tradiționale înalte se permite amenajarea a două niveluri de mansardă pe întreaga înălțime a șarpantei. În cazul construcțiilor existente este permisă amenajarea spațiilor în volumul șarpantei existente, fără supraînălțare.

3.4. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj

Satele tipice pentru Țara Maramureșului sunt sate preponderent de vale, dezvoltate tentacular în lungul firului apelor, în strânsă dependență față de formele de relief. De multe de pe o coamă de deal se deschide un peisaj spectaculos care este animat de o așezare, generând o percepție descendentă, panoramică, asupra localității, unde ritmurile acoperișurilor sunt de o mare importanță.

Orice construcție monovolum va avea un impact important asupra imaginii satului. Se recomandă alegerea atentă a terenului pe care se vor amplasa aceste tipuri de construcții și o atenție sporită la proiectarea volumetriei și la alegerea materialelor de construcție.

1
AȘA NU: se va acorda mare atenție amplasării clădirilor monovolum cu gabarit mari, pentru că inserția acestor tipuri de clădiri în peisaj poate să aibă un impact negativ foarte puternic.

AȘA NU: forma și culoarea acoperișurilor au o mare influență pentru peisajul construit; în cazul de față acoperișurile roșii, în 2 ape, au alterat complet specificul imaginii tradiționale a satului maramureșean. Petrova

3.5 Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot

Imaginea caracteristică pentru satele tipice pentru țara Maramureșului este aceea a unei succesiuni de acoperișuri cenușii, abrupte, înecate în verdeață.

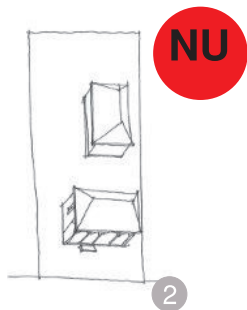
Uneori silueta elegantă a unei biserici tradiționale maramureșene devine cap de perspectivă pentru un sector de uliță.

În vatra satului (vechiul intravilan) sunt permise următoarele categorii de construcții:

- A. Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- B. Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- C.1 Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)

Pentru locuințe se vor respecta cele 2 tipuri de amplasare a caselor pe lot:

- case amplasate perpendicular pe stradă, aliniate cu construcțiile existente în vecinătate;
- case amplasate paralel cu strada, retrase față de aliniament și poziționate în spatele construcțiilor anexe.

ASA NU: se va evita amplasarea casei în poziție paralelă cu strada, aliniată cu construcțiile existente în vecinătate.

3.6 Amplasarea construcțiilor pe terenurile în pantă

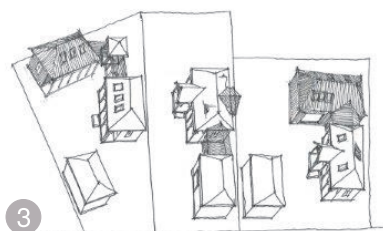
La amplasarea construcțiilor noi pe teren în pantă se va evita dislocarea unor volume mari de teren și mutarea lor pentru a crea platforme horizontale. Se vor căuta soluții inteligente de folosire a pantei terenului, fie prin fragmentarea clădirii și adaptarea la teren „în trepte”, fie prin adoptarea unei soluții pavilionare cu construcții distincte așezate eficient pe teren.

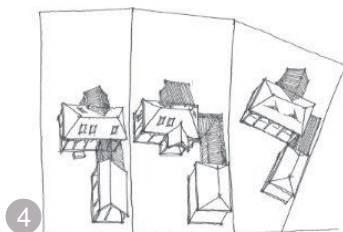
AȘA NU: lucrările masive de sistematizare verticală au dus la construirea unui zid de sprijin pe tot perimetrul proprietății, generând cheltuieli foarte mari și conflicte cu vecinii.

AȘA DA: amplasarea corectă a construcțiilor unei gospodării tradiționale pe un teren îngust, cu panta vizibilă spre stradă. Sârbi

AȘA DA: case amplasate perpendicular pe stradă; posibilități de conectare a construcțiilor de pe parcelă;

AȘA DA: case amplasate paralel cu strada, retrase față de aliniament. Posibilități de conectare a construcțiilor de pe parcelă.

3.7 Principii de proiectare pentru construcțiile noi

Volumele construcțiilor proiectate vor fi simple, vor avea la bază prisma patrulateră regulată ce va fi acoperită cu un acoperiș în 4 ape, cu pante mari.

Acoperișul în 2 ape este permis doar la clădiri-anexă sau la volume mici, subordonate corpului principal al construcțiilor.

Acoperișul în 2 ape este permis în satele atipice de pe valea Tisei, satele cu populație preponderent ucraineană de pe valea Vișeuului și satele cu caracter minier (vezi cap.2. Specificul local). Alegerea unui model se va justifica prin Studiul de amplasare cu documentar foto și argumentație scrisă, conform Anexei 1.

Este interzisă folosirea de elemente agresive (unghiuri ascuțite) sau elemente curbe – atât în plan cât și pentru acoperiș, goluri, fațade.

În situațiile în care, din motive funcționale/tehnologice sau din conformarea parcelei nu pot fi respectate proporțiile planului, se vor căuta soluții de fragmentare a dimensiunilor prea mari sau de descompunere a clădirilor monovolum.

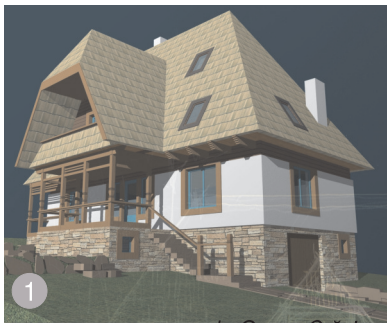
Elementele definitorii pentru arhitectura tradițională în Țara Maramureșului vor fi respectate cu precădere: LEMNUL, ACOPERIȘUL, PRISPA, POARTA.

Fațadele vor fi concepute conform specificului local, fără a ieși din scara clădirilor învecinate, ca percepție umană. Pentru construcțiile care generează, din motive funcționale sau tehnologice, fațade prea lungi sau prea înalte raportate la arhitectura tradițională, se vor căuta rezolvări estetice, prin descompunerea volumelor: fragmentarea fațadelor ce se abat de la proporțiile tradiționale, întreruperea continuității finisajelor prin schimbarea materialelor.

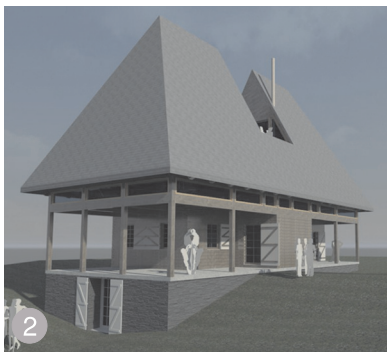
3.8 Principii de tratare a construcțiilor existente

Se interzice demolarea clădirilor istorice și a clădirilor aparținând patrimoniului de arhitectură vernaculară aflate pe amplasament, indiferent dacă ele sunt sau nu declarate monumente istorice. Acestea vor fi reabilitate după regulile de reabilitare a monumentelor istorice (cu materiale și tehnici tradiționale locale) și se vor căuta soluții pentru integrarea lor în noile ansambluri.

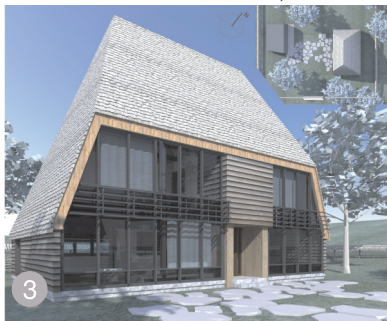
Toate elementele componente ale construcțiilor au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

arh. Oxana Crăciun

arh. Ionuț Filip

arh. Al. Costin, arh. C. Costin, arh. E. Costin

arh. Al. Costin, arh. C. Costin, arh. E. Costin

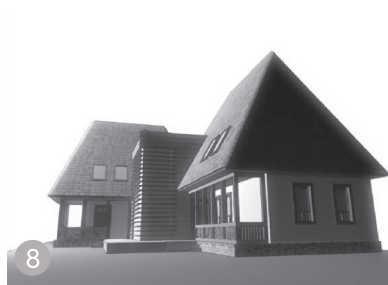
arh. Alexandru Băban

arh. Cristina Țiplea

arh. Laura Zaharia

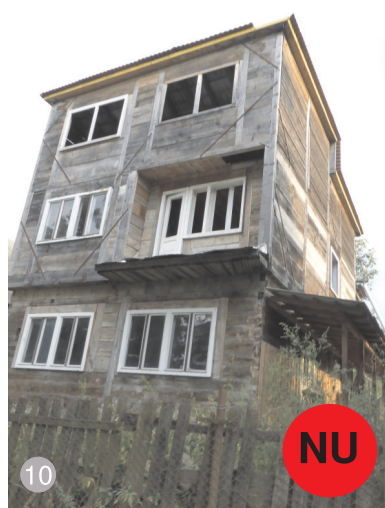

arh. Cătălin Anghelescu

AȘA DA: exemple de case în stil tradițional
**CATALOGUL CU CASE ÎN STIL TRADIIONAL,
 PROGRAMUL PENTRU PROTECȚIA PEISAJULUI CONSTRUIT ÎN MARAMUREȘ 2009**
 program finanțat de O.A.R.

AȘA NU: construcție monovolum cu fațada foarte lungă, lipsită de proporții armonioase. Acoperișul nu respectă principiul acoperișului în 4 ape specific zonei iar raportul dintre înălțimea pereților și a acoperișului este inversat. Este pozitivă intenția proprietarului de a insera elemente de arhitectură tradițională pentru conformarea unei pripse în fațada laterală și de folosire a lemnului ca material de construcție pentru mansardă.
 Vadu Izei

AȘA NU: deși este construită integral din bârne de lemn, regimul de înălțime P+2E nu respectă regimul de înălțime al caselor tradiționale.
 În loc de a urmări obținerea unei imagini încadrate în specificul local, construcția are un caracter urban, cu rezolvări specifice blocurilor de locuințe, cu acoperiș-terasă și goluri mari pentru ferestre. Lunca la Tisa

AȘA NU: elemente volumetriche agresive, lipsa proporțiilor, folosirea materialelor și a culorilor improprii. Leordina

AȘA NU: construcție disproporționată atât în plan cât și în volum, cu acoperișuri curbe multiple ce au generat rezolvări incorecte la intersecții; culoare roșie, agresivă, acoperă aproape toată suprafața pereților exteriori.
 În contrast, șura tradițională este lăsată să se degradeze. Budești

3.9 Recomandări care țin de calitatea utilizării spațiilor

Cultură și educație:
 În cazul construcțiilor de învățământ se recomandă împărțirea amplasamentului în mai multe zone funcționale: zona ocupată de construcție, zona curții de recreație, zona terenurilor și a instalațiilor sportive, și zona verde. Pentru învățământul preșcolar (grădinițe), se va asigura o suprafață minimă de teren de 22 mp/copil, iar pentru școli primare, gimnaziale, licee, școli postliceale și școli profesionale, o suprafață minimă de 20 mp/elev.

Modul de ocupare a terenului:
 - 25 % teren ocupat de construcții
 - 75 % teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă verde, grădina de flori) din terenul total.

Sănătate: Pentru construcțiile de creșe și creșe speciale, amplasamentul trebuie să asigure o suprafață de minimum 25 mp/copil, respectiv 40mp/copil, grupate în mai multe zone: zona ocupată de construcții, zona ocupată de spații de joacă (nisip, bazin, plajă, gazon); zona administrativă și zona verde de parc și alei.

Modul de ocupare a terenului:
 - 20 % teren ocupat de construcții
 - 80 % teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă verde, grădina de flori) din terenul total.

Pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, saloanele și cabinetele medicale se vor orienta spre sud, sud-est și sud-vest. Laboratoarele, serviciile tehnice medicale, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile comerciale și de servicii: se recomandă orientarea spațiilor funcționale pe lot astfel încât să se asigure însorirea spațiilor pentru public și a birourilor. Depozitele, atelierelor de lucru, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile de învățământ: pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, orientarea sălilor de clasă și a spațiilor de joacă din creșe, creșe speciale și centre pentru copii va fi către sud, sud-est, sud-vest. Bibliotecile, sălile de ateliere și laboratoarele, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei, se vor orienta spre nord. Terenurile de sport se vor orienta cu latura lungă pe direcția nord-sud, cu o abatere de maximum 15 grade spre est sau spre vest.

4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE

Este important ca autoritățile locale să se implice în păstrarea specificului local, să urmărească starea construcțiilor tradiționale din satele aparținătoare și evoluția lor.

Este important ca nici o construcție aparținând patrimoniului de arhitectură vernaculară, indiferent dacă este sau nu declarată monument istoric, să nu fie demolată, ci păstrată pe amplasament. Dacă acest lucru nu este posibil, construcția va fi strămutată, pe cât posibil pe un teren în satul de origine, respectând procedurile locale.

Autoritățile locale vor căuta soluții pentru reabilitarea clădirilor tradiționale și se vor implica în găsirea de resurse materiale pentru întrajutorarea proprietarilor de construcții tradiționale, în vederea conservării acestora.

2
AȘA DA: acoperișurile din draniță ale unei gospodării din Botiza au fost refăcute prin inițiativa unei organizații nonprofit. Asociația Casa maramureșeană

3
AȘA DA: poartă tradițională din Budești, refăcută prin inițiativa unei organizații nonprofit. Asociația Casa maramureșeană

4
AȘA DA: interior în stil tradițional. arh. M. Enache, arh. C. Enache

Construcțiile tradiționale vor fi reabilite după regulile de reabilitare a monumentelor istorice, cu materiale și tehnici tradiționale locale.

5
AȘA DA: dormitor amenajat în volumul podului unei case tradiționale. Budești

Sunt acceptate soluții care urmăresc obținerea confortului contemporan în structurile tradiționale:

- obținerea unei suprafețe suplimentare prin amenajarea volumului podului;

6
AȘA DA: propunere de amenajare a podului unei case tradiționale. arh. Laura Zaharia

- obținerea unei suprafețe utile mai mari prin amenajarea spațiului pivniței - în special în cazul strămutării casei, când fundațiile și demisolul pot fi realizate în sistem modern, pe toată suprafața casei și cu o înălțime utilă confortabilă;

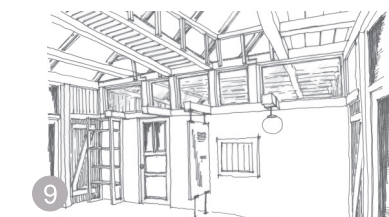
7
AȘA DA: casa tradițională strămutată; a fost construit un demisol generos care adăpostește bucătăria și spațiile de depozitare. Volumul demisolului este camuflat abil în teren, astfel că la intrarea în incintă proporțiile case apar ca cele ale unei case tradiționale. arh. M. Enache, arh. C. Enache

- amenajarea grupurilor sanitare în locuință. Se va acorda mare atenție sistemului de izolare față de elementele din lemn ale casei, și sistemului de ventilare, pe cât posibil pe cale naturală;
- realizarea de mici extinderi care să cuprindă baia, scara de acces în mansardă sau anexe, care astfel vor păstra nealterată compartimentarea originală a casei tradiționale;

8
AȘA DA: extinderea unei case tradiționale cu o suprafață mică și volum subordonat, pe fațada posterioară; finisajul registrului superior cu draniță contribuie pozitiv la imaginea de ansamblu, deși este rezolvat strict funcțional, fără preocupare pentru frumos. Botiza

- termoizolarea volumului acoperișului mansardat pentru a obține o eficiență termică optimă (Vezi cap. 5.1);
- amenajarea șurilor ca spații de locuit sau spații de lucru;

9
AȘA DA: propunere de amenajare a unei șuri. arh. Laura Zaharia

- amenajarea de mici extinderi care să contribuie la confortul contemporan;

10
AȘA DA: terasa acoperită, la intrarea în bucătăria amenajată la demisol. arh. M. Enache, arh. C. Enache

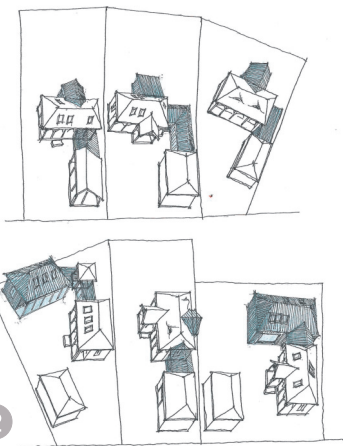
1
AȘA DA: casă tradițională strămutată. Demisolul nou construit este generos și se întinde pe toată suprafața casei; deoarece acest demisol înalt modifică imaginea originală a casei, este de dorit ca în timpul realizării proiectului de execuție să se găsească soluții pentru camuflarea într-o proporție mai mare a acestui nivel. Podul este amenajat cu spații utile (dormitoare, băi); iluminarea naturală a spațiilor de la mansardă se face prin ferestre în planul acoperișului care sunt o prezență discretă și sinceră totodată (este marcat astfel faptul că s-a intervenit asupra unei construcții tradiționale și că spațiile amenajate în pod au apărut în urma acestei intervenții contemporane). arh. Dorel Cordoș

- modificarea acoperișului pentru a răspunde cerințelor funcționale contemporane, dar respectând REGULILE ARHITECTURALE STRICTE

AȘA DA: propunere de modificare a acoperișului pentru a amenaja o terasă sub acoperișul casei; arh. Laura Zaharia

În cazul loturilor care păstrează mai multe construcții tradiționale se vor căuta soluții prin care toate spațiile existente, atât în casă și în anexele gospodărești, să fie amenajate ca spații utile pentru locuire. Mici extinderi – corpuri de legătură pot fi construite, având grijă ca aceste volume adăugate să fie subordonate construcțiilor tradiționale existente.

ASA DA: propuneri de extindere a construcțiilor tradiționale și de conectare a celor existente pe lot, pentru a obține mai multe spații utile și pentru a evita edificarea altor construcții noi;

Intervențiile pe construcțiile tradiționale existente vor respecta recomandările din capitolul 5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE - toate subcapitolele prezintă o secțiune dedicată intervențiilor pe construcțiile existente.

AȘA DA: propunere de reabilitare a unei case tradiționale, cu o intervenție contemporană de reamenajare a spațiilor din pod ca dormitoare - intervenție marcată prin montarea ferestrelor în planul acoperișului; arh. Laura Zaharia

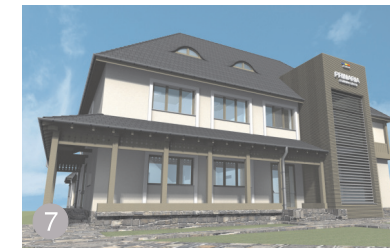
Intervențiile pe construcțiile din perioada dominației austro-ungare se vor face după principiul reabilitării monumentelor istorice, acordând atenție procesului de identificare a materialelor originale folosite la edificarea lor, și a modului de punere în operă.

AȘA DA: propunere de reabilitare a unei construcții din perioada dominației austro-ungare, prin folosirea materialelor originale; spațiile utile au fost extinse prin amenajarea volumului podului - situație care este exprimată prin amplasarea discretă a ferestrelor în planul acoperișului și prin realizarea unei suprafețe vitrate în timpanul existent pe fațada principală; Vișeu de Sus. arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

Intervențiile pe construcțiile din perioada comunistă se vor face cu atenție, astfel încât să nu fie negată perioada istorică în care a fost construită. Acolo unde anumite elemente de construcție au fost înlocuite de-a lungul timpului, se va urmări folosirea materialelor originale. Pentru extinderi se vor respecta recomandările din capitolul 5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE, corelate cu zonificarea din subcapitolul 3.2 Amplasarea în cadrul așezării.

AȘA DA: construcție existentă din perioada comunistă - situația existentă și situația propusă - remodelată în stil tradițional, respectând REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE (învelitoarea propusă este țiglă ceramică de culoare gri, ce preia discret culoarea draniței). arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

Intervențiile pe construcțiile din perioada post-comunistă se vor face corectând elementele volumetrice agresive, materialele de construcție străine caracterului local și estompând culorile stridente. Se vor respecta principiile enunțate în capitolul 5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE.

AȘA DA: modalitate de a corecta regimul de înălțime mult prea mare (P+2E+M) al unei construcții existente prin descompunerea volumului acoperișului, prin fragmentarea volumelor extinderilor propuse, prin elemente de decor pe fațadă (ancadrame, suprafețe finisate cu lemn) și prin folosirea lemnului ca material de construcție pentru extinderi și în special pentru învelitoare (draniță); Bârsana. arh. Dorel Cordoș

5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE

5.1 ACOPERIȘUL

Analiza și recomandările privitoare la acoperiș evaluează următoarele componente ale sale: formă și volumetrie, șarpantă (tipuri de structură – materiale utilizate și tratamente), învelitoare (materiale utilizate și culori), marcarea posibilelor probleme ce pot apărea la comportamentul în timp.

Recomandările se grupează pe trei categorii, în funcție de amplasarea construcției în cadrul localității, conform zonificării de la cap. 3 - Construcții noi.

5.1.1 Specificul local

Arhitectura tradițională a Zonei Maramureșului Istoric este o arhitectură a acoperișurilor.

1 case așezate cu fațada scurtă spre stradă - acoperișurile triunghiulare foarte ascuțite răsăr în spatele gardului de lemn. Budești

Acoperișul este cel mai important element care definește arhitectura tradițională din această zonă.

Atât casele cât și anexele gospodărești sunt tratate similar din acest punct de vedere.

Caracteristicile principale ale unui acoperiș tradițional:

- acoperiș în 4 ape;
- învelitoare din lemn: șiță, șindrilă, draniță;

- deoarece înainte de apariția învelitorilor din lemn construcțiile rurale erau acoperite cu paie, vom considera că învelitorile din paie aparțin specificului local pe întreg teritoriul maramureșean;

- nu toate fețele acoperișului au aceeași pantă: 60° (~170%) pentru fețele aferente laturilor lungi și 70° (~270%) pentru fețele aferente laturilor scurte;

- raportul dintre înălțimea casei (măsurată de la cota zero până la streășină) și înălțimea acoperișului este 1:2 – 1:3;

- excepție de la acoperișul în 4 ape fac doar anexele gospodărești de dimensiuni mici și înălțime mică – acestea au acoperiș în 2 ape, cu laturi inegale (vezi "coleșna").

Alte elemente caracteristice:

- structura din lemn rotund cu consumuri minime de material, datorate forme geometrice cu volumetrie stabilă din punct de vedere static și al încărcărilor reduse pe panta mare a acoperișului;

- volumetria curată a acoperișului este, în unele cazuri, îmbogățită cu un foisor (șopru) – o structură în 2 ape, poziționată pe fațada principală, în zona accesului;

- streășina are o lățime de 40-60cm;
- nu există jgheaburi și burlane. Pe alocuri, zona intrării este protejată cu un jgheab din lemn;

- intersecțiile celor 4 fețe ale acoperișului sunt racordate printr-o curbă cu raza de cca. 30cm.

Coama este rezolvată prin petrecerea ultimului șir de draniță peste coamă, cu cca. 10cm (pe direcția vânturilor dominante din zonă)

- nu există coșuri de fum și respectiv străpungeri ale acoperișului;
- nu există lucarne. Podul este ventilat și luminat prin "ochi" și prin elementele decorative ale "șoprului".

2 acoperiș simplu cu "ochi". Budești

3 acoperiș cu "șopru". Budești

4 șarpantă tradițională. Botiza

5 șură. Budești

6 coleșna așezată la stradă. Sârbi

7 "ochi" la coamă; racordul rotunjit al draniței la intersecția fețelor acoperișului;

8 decorațiuni la "șopru". Sârbi

9 jgheab deasupra intrării. Muzeul satului din Sighetu Marmăției

10 copertină deasupra intrării;

11 șură acoperită cu paie. Muzeul satului din Sighetu Marmăției

12 casele tradiționale nu aveau coș de fum, astfel că tot fumul ce ieșea din vatră-sobă era eliberat în pod și era folosit pentru conservarea alimentelor. Fumul ieșea din pod prin „ochi” și prin interspațiile învelitorii (draniță sau paie), având un rol important pentru prelungirea duratei de viață a acestor materiale. Preluca Veche

Excepție de la regula acoperișului în 4 ape a fost întâlnită în satele atipice.

13 acoperiș în 2 ape. Sarasău

14 casă din lemn cu acoperișul modificat în acoperiș cu 2 ape. Iapa

5.1.2 ACOPERIȘUL: Recomandări – construcții noi

A. REGULI ARHITECTURALE STRICTE

- pentru construcții amplasate în ZONELE DE PROTECȚIE, aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

Forma și volumetria

Acoperișul va fi cât mai simplu și va avea 4 ape. De reținut că pantele acoperișului nu sunt egale pe toate fețele, și vor avea 60° (~170%) pentru fețele aferente laturilor lungi și 70° (~270%) pentru fețele aferente laturilor scurte.

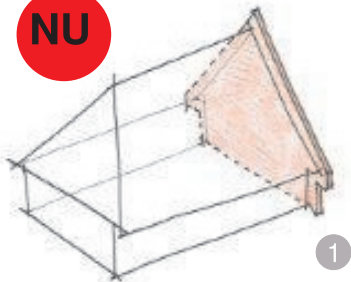
Sunt permise acoperișuri în 2 ape pentru construcțiile anexe de mici dimensiuni (sub 60mp).

Copertina deasupra intrării și volumele alipite/subordonate corpului principal al clădirii pot avea panta acoperișului mai mică.

Pentru streșină, materialul permis este lemnul; nu se vor folosi elemente (lambriuri) de plastic.

Se interzic ZIDURILE ANTIFOC. Amplasarea clădirii se va face astfel încât acestea să nu fie necesare.

NU

AȘA NU: zid antifoc

AȘA DA: construcție nouă cu acoperiș în 4 ape, inegale, cu racord rotunjit la intersecția dintre fețele acoperișului. Coșul de fum este amplasat pe fațada posterioară, aproape de acoperiș.
arh. Laura Zaharia

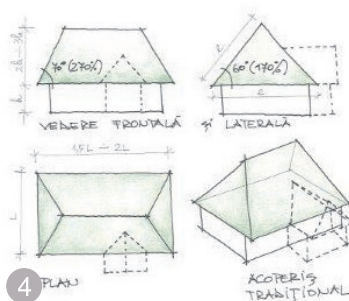
AȘA DA: învelitorile din lemn (șiță, draniță, șindrilă) au un potențial volumetric excepțional; arhitecții pot folosi aceste tipuri de acoperișuri și învelitori pentru a crea construcții speciale, de mare expresivitate.
arh. Mihai Nuță

Șarpanta

Șarpanta se va realiza din lemn folosind tehnici și îmbinări tradiționale locale (sau plecând de la tehnologii locale), pe cât posibil prin implicarea meșterilor tâmplari și dulgheri din zonă și folosindu-se oriunde este posibil materiale naturale regenerabile, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției. Nu trebuie utilizate materialele organice rezultate în urma polimerizării (cele denumite în mod generic „plasticuri”), întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezghet, ultraviolete, variații de temperatură vară/iarnă). Pentru toate elementele din

lemn se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

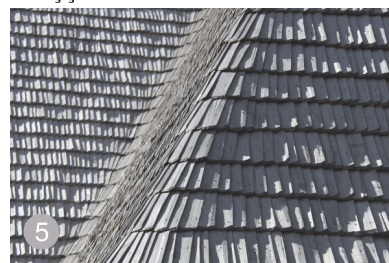
Pentru construcțiile noi și în special pentru cele care folosesc volumul podului pentru spații utile este acceptată folosirea lemnului ecarisat.

reguli de proiectare pentru acoperișul tradițional maramureșean

Învelitoarea

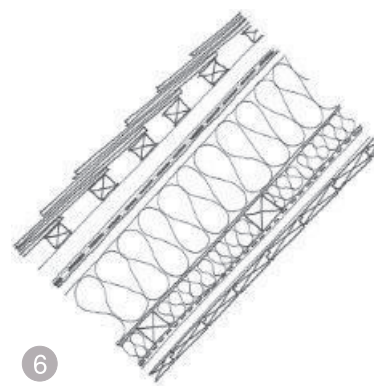
Învelitoarea recomandată pentru Zonele de protecție este învelitoarea tradițională din lemn: dranița, șindrilă sau șiță.

dranița

Materialul lemnos va fi ignifugat și impregnat cu ulei de în, sau baiț pe bază de ceară, fără pigment.

Pentru construcțiile noi care folosesc volumul podului pentru spații utile se va acorda o atenție deosebită asigurării ventilației naturale sub stratul de draniță.

LEGENDĂ

EXTERIOR

- draniță
- șipci transversale 6x4cm
- șipci longitudinale (în lungul căpriorilor)
- hidroizolație (membrană)
- căpriori (corni) cu lățimea de minim 17cm
- termoizolație (materiale naturale) 15cm montată între căpriori
- șipci 5x5cm montate la fața interioară a căpriorilor, perpendicular pe aceștia
- termoizolație 5cm montată între șipci
- barieră contra vaporilor
- șipci 6x2cm pentru montajul lambriului
- lambriu

INTERIOR

Se va acorda atenție racordului rotunjit la intersecțiile fețelor acoperișului.

Nu se vor folosi jgheaburi și burlane, apele pluviale vor fi captate în drenuri perimetrice; În situații bine justificate se acceptă folosirea jgheaburilor din lemn dar nu se acceptă folosirea burlanelor.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum)

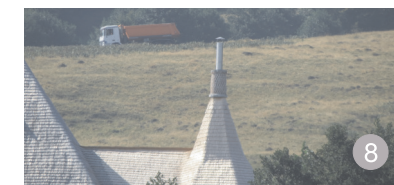
Pentru construcțiile în care volumul acoperișului va fi amenajat pentru spații utile, acestea vor fi luminate și ventilate prin adaptarea elementelor tradiționale „ochi”, „șopru”, la necesitățile spațiilor create.

Este permisă folosirea ferestrelor în planul acoperișului (ferestre de mansardă). Atât elementele tradiționale cât și ferestrele în planul acoperișului nu vor depăși 10% din suprafața feței acoperișului pe care sunt amplasate.

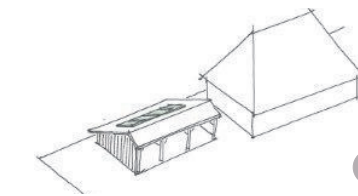
AȘA DA: amplasarea ponderată a „ochilor” și a ferestrelor de mansardă.
arh. Dorel Cordoș

Coșurile de fum vor fi amplasate pe fațadele secundare. Vor fi poziționate în apropierea coamei acoperișului (cel mult la o treime din lățimea feței acoperișului), pentru ca lungimea aparentă a coșului de fum să nu fie disproporționat de lungă, respectând principiile de proiectare pentru coșuri de fum. În situațiile în care coșul de fum este foarte mare sau este inevitabil să fie amplasat pe fațadele vizibile din stradă, va fi tratat ca un element arhitectural important, de fațadă.

AȘA DA: coș de fum tratat ca element arhitectural.
arh. Dorel Cordoș

Sistemele de captare a energiei solare nu vor fi amplasate pe acoperișurile clădirilor. Se vor căuta modalități de amplasare în curtea din spatele casei, într-o poziție care să nu fie vizibilă din stradă.

se recomandă amplasarea panourilor solare pe anexele gospodărești.

B. REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE

pentru construcții amplasate în VATRA SATULUI (vechiul intravilan), aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)

și

C. REGULI ARHITECTURALE GENERALE

pentru construcții amplasate în zona intravilanului extinsă prin actualele P.U.G., și pentru satele atipice pentru Țara Maramureșului, cu respectarea zonificării din P.U.G., aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, monovolum (peste 250 mp)

AȘA NU: se interzic acoperișurile curbe și cele cu forme complicate. Budești

Forma și volumetria

Se vor respecta principiile prezentate în paragraful anterior referitor la REGULI ARHITECTURALE STRICTE.

AȘA DA: acoperiș monovolum descompus.
arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

Se permit abateri față de aceste REGULI STRICTE prin justificare detaliată conform ANEXEI 1 „Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de vedere, silueta așezării, desfășurată stradale - Anexa 1)

Abaterile se referă la volumul acoperișului care poate să aibă 2 ape, iar panta minimă poate fi de 34° (~60%). Se acceptă învelitori-terasă în cazuri bine prin Studiul de amplasare.

AȘA NU: deși au fost folosite elemente specifice arhitecturii tradiționale (prispa), acoperișul cu volumetrie masivă (monovolum) fără elemente descompuse conferă clădirii un aspect industrial, fără legătura cu arhitectura tradițională. Vadu Izei

AȘA DA: construcții monovolum cu acoperiș în 2 ape, bine integrate în peisaj. fermă în Germania

Șarpanta

Se vor respecta principiile prezentate în paragraful anterior referitor la REGULI ARHITECTURALE STRICTE.

Există posibilitatea realizării unor șarpante din alte materiale, precum metalul, atunci când funcția o cere.

Învelitoarea

Se vor respecta principiile prezentate în paragraful anterior referitor la REGULI ARHITECTURALE STRICTE.

Se permit abateri față de aceste REGULI STRICTE prin justificare detaliată conform ANEXEI 1 „Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de vedere, silueta așezării, desfășurate stradale).

Este admisă învelitoarea din țiglă ceramică cu condiția să fie culoare natur, fără pigmenți.

Sunt admise alte învelitori cu condiția să fie mate (să nu strălucească) și culoarea să fie în nuanțe de gri: tablă plană dublu fălțuită, șindrița bituminoasă, plăci de fibrociment, țigle solare.

AȘA DA: învelitori din țiglă ceramică - culoare natur. Ocna Șugatag

AȘA NU: toate pantele acoperișului sunt egale (conformația volumetrică tradițională implică pante inegale două câte două)

AȘA DA: tablă plană fălțuită - culoare gri mat. arh. Al. Băban, arh. Petre Roșca

AȘA DA: șindrița bituminoasă - culoare "lemn". arh. Laura Zaharia

AȘA NU: se interzice colorarea învelitorilor din lemn și folosirea de baițuri în nuanțe nespecifice esențelor lemnoase din zonă. Sârbj

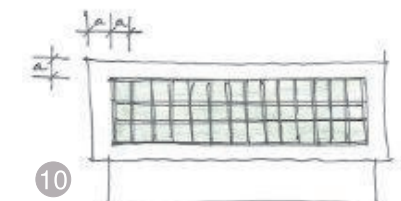
Se acceptă folosirea jgheburilor și burlanelor metalice, culoare gri. Nu se admite tratarea lucioasă, strălucitoare, a tablei.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum)

Se vor respecta principiile prezentate în paragraful anterior referitor la REGULI ARHITECTURALE STRICTE. Se permit abateri în ceea ce privește amplasarea sistemelor de captare a energiei solare, ce vor fi amplasate pe acoperișul construcției cât mai compact, în formație rectangulară.

AȘA DA: amplasarea corectă a panourilor solare pe un acoperiș în 4 ape;

AȘA DA: distanțele dintre suprafața ocupată de panourile solare și extremitățile acoperișului (streașină, coamă) vor avea cel puțin lățimea panourilor solare;

AȘA DA: panourile solare sunt dispuse corect: compact, în formație rectangulară. hale industriale în Germania

5.1.3 ACOPERIȘUL: Intervenții pe construcțiile existente

Casele tradiționale specifice pentru Țara Maramureșului

În cazul caselor tipice maramureșene, în general acoperișurile au fost refăcute în timp, uneori de mai multe ori. La fiecare refacere panta acoperișului era micșorată, pentru că elementele principale ale acoperișului - cornii (câpriorii) - erau scurtate din cauză că extremitățile erau degradate, sau pur și simplu pentru a adapta acoperișul la noile învelitori uzuale în acea vreme: țiglă sau plăci de azbociment. Cu ocazia intervenției pe clădire se va reconstitui panta originală a acoperișului, se va monta învelitoarea originală din draniță și se vor respecta REGULILE ARHITECTURALE STRICTE prezentate anterior.

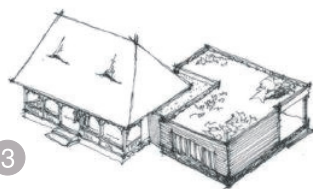

AȘA DA: propunere de reabilitare a unei case tradiționale: acoperișul reconstituit cu panta originală și cu materialul original – draniță; acoperișul adăugat al acceselor are panta mică și este subordonat celui principal; a fost adăugat un volum secundar, într-o poziție discretă – pe fațada posterioară și cu retragere față de planul fațadei principale; spațiul din pod este amenajat pentru 1 dormitor cu o baie și o încăpere pentru depozitare; ferestrele în planul acoperișului sunt discrete.
arh. Laura Zaharia

AȘA DA: casa tradițională maramureșană cu acoperișul refăcut într-o volumetrie puțin modificată față de cea tradițională dar care respectă principiile arhitecturale locale. Învelitoarea este din draniță; mansarda a rămas neamenajată, luminată și ventilată prin „ochi”. Vadu Izei

Se admite extinderea construcțiilor tradiționale cu volume simple, paralelipipedice, minimaliste, acoperite cu terase verzi.

AȘA DA: casa maramureșeană extinsă cu un volum care adăpostește camera de zi și bucătăria - cu spații generoase și cu iluminare naturală bună. Extinderea are învelitoare de tip terasă verde, înierbată și plantată cu vegetație joasă.

Clădiri aparținând fondului vechi construit al localității, altul decât cel vernacular

Acestea se vor reabilita cu materiale și tehnici identice cu cele originale, după principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.

Se vor respecta REGULILE ARHITECTURALE STRICTE cu mențiunea că panta acoperișului va fi refăcută urmărind conformația originală a clădirii. Pentru acoperișuri cu panta medie 45° (~100%) se va folosi țigla ceramică (culoare natur) ca material de învelitoare.

AȘA DA: clădire din perioada dominației austro-ungare în Petrova, și propunere de intervenție cu elemente tradiționale.

arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

Clădiri executate în perioada comunistă și post-comunistă, care vor fi supuse lucrărilor de intervenție, extindere și modernizare:

se vor respecta a REGULILE ARHITECTURALE STRICTE cu mențiunea că acoperișul poate avea panta medie 45° (~100%). Învelitoarea va respecta propunerile fiecărei ZONE.

AȘA DA: construcție ce nu se află în zonă de protecție, Poienile Izei; propunere de intervenție cu elemente tradiționale - învelitoarea propusă este tablă cu acoperire din granule minerale, culoare gri.

arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

Case tradiționale în satele atipice pentru Țara Maramureșului

Pentru casele existente care se încadrează în specificul local, intervențiile vor respecta scara și conformarea acoperișului existent. Refacerea acoperișului și a învelitorii va respecta principiile specifice celor 3 ZONE.

Principii generale

Pentru construcțiile a căror acoperiș se încadrează în specificul local (prin materiale și conformare), se recomandă păstrarea elementelor constructive valoroase și, pe cât posibil, repararea și conservarea la nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Elementele deteriorate se pot înlocui cu elemente similare din lemn de aceeași esență, pentru a nu dezechilibra capacitatea portantă de ansamblu a structurii.

Intervențiile realizate trebuie să poată fi reversibile, pentru a nu împiedica șansa unei intervenții viitoare, cu materiale și tehnologii noi, ce se pot dovedi benefice în privința calității de ansamblu a obiectului și a utilizării optime a acestuia. Intervențiile vor respecta scara și conformarea acoperișului.

Pentru toate elementele din lemn, se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

AȘA NU: casă tradițională strămutată. Acoperișul a fost construit greșit, în 2 ape frânte. Cavnici

În ceea ce privește elementele de iluminare și ventilare – se vor respecta principiile enunțate în subcapitolele anterioare pentru ACOPERIȘ.

AȘA DA: casa strămutată într-un mod neo-vernacular: proprietarul a făcut adaptarea la teren și la necesitățile personale ghidat de bunul-simț. Cu mici amendamente referitoare la supradimensionarea demisolului și a foisorului, rezultatul este conform cu principiile enunțate în acest ghid. Hoteni

AȘA NU: casă tradițională strămutată. Este greșit concepută lucarna supradimensionată și fără legătură cu limbajul arhitectural tradițional. Hoteni

AȘA NU: sunt interzise formele curbe și materialele plastice pentru învelitori. Budești

5.2 PEREȚII

Analiza și recomandările privitoare la pereți evaluează tipurile de pereți, materialele folosite în alcătuirea acestora și marcarea posibilelor probleme ce pot apărea în comportamentul în timp.

Materialele recomandabile pentru încadrarea în arhitectura tradițională a Țării Maramureșului sunt bârnele din lemn. Ca alternativă la acest sistem constructiv, sunt acceptate placările cu lemn ce conferă noilor construcții realizate în sisteme moderne o imagine care să se încadreze în specificul local.

5.2.1. Specificul local

Casele și șurile tradiționale din zona Maramureșului istoric au pereții realizați din BĂRNE ("cununi") din lemn cioplit sau lemn rotund, îmbinate la colțuri în "cheotoare românească" sau mai frecvent în ultimii ani "coadă de rândunică".

Localnicii și-au păstrat până în ziua de azi ușurința de a folosi lemnul pentru construcții - în multe sate se găsesc locuințe noi construite din lemn.

1
pereți din bârne din lemn cioplit și
îmbinare în "coadă de rândunică".
Petrova

2
pereți din lemn rotund. Budești

Dimensiunile uzuale ale bârnelor din lemn:

- lățime: 12-15cm
- înălțime 20-30cm

Talpa casei – prima bârna așezată pe elevația din zidărie uscată de piatră - este o piesă cu secțiune mare, și foarte sănătoasă. Majoritatea caselor aveau talpa casei realizată din lemn de stejar.

3
construcție nouă din bârne din lemn;
talpa casei nu este din lemn de stejar
dar este îmbibată cu o soluție
hidrofugă. Budești

Finisaje exterioare nu există: materialele din care este construită casa sunt materiale naturale de calitate foarte bună (piatra și lemnul). În trecut, lemnul era prelucrat cu mare precizie astfel încât îmbinările erau etanșe și nu necesitau lucrări suplimentare de finisaj la exterior. Astfel, bârnele de lemn ale prispei, tâmplăria, învelitoarea de lemn - toate sunt aparente.

4
în cazul bârnelor semirotunde se
optează uneori pentru umplerea fantei
dintre bârne cu lut – tehnică specifică
Țării Lăpușului. Muzeul satului din
Sighetu Marmației

La interior, pereții sunt sigilați cu tencuieli pe bază de lut, aplicate pe un rastel din șipci din lemn. Zugrăvelile interioare au adesea culori puternice.

5
tencuieli cu lut, pe un rastel din șipci din
lemn. Budești

6
zugrăvelile interioare au adesea culori
puternice. Budești

Șurile sunt realizate în același sistem, din bârne de lemn încheiate la colțuri în "coada de rândunică". Șurile tradiționale construite în ultimii 50 de ani au podul supraînălțat; în dreptul acestei supraînălțări peretele este realizat din scândură din lemn, montată

vertical. Uneori aceste scânduri sunt tratate ca elemente decorative.

7
șură tradițională. Budești

8
supraînălțarea pereților - șură nouă.
Budești

9
pereții laterali ai șurilor sunt folosiți
pentru depozitarea "utilajelor" (săni sau
unelte agricole). Budești

Casele cu pereți din bârne din lemn au avantaje clare în ceea ce privește calitatea vieții – casele din lemn sunt sănătoase, la interior "aerul este bun" conform cu spusele localnicilor.

Deasemenea este de remarcat durata de viață: majoritatea caselor ce încă se mai găsesc pe teritoriul Țării Maramureșului sunt construite în prima jumătate a secolului trecut. Starea celor care au fost locuite, și implicit întreținute, este foarte bună.

În satele atipice a fost găsită o mare varietate de structuri pentru pereți ale construcțiilor tradiționale, pe lângă zidăria de cărămidă (nu foarte răspândită):

- pereți din bârne de lemn;

10
Săpânța;

- pereți din bârne de lemn, tencuiți la exterior;

11
Săpânța;

- pereți din bârne de lemn acoperiți la exterior (pe fațada îndustă dinspre stradă) cu șindrilă;

12
Săpânța;

- pereți din zidărie de piatră;

13
Câmpulung la Tisa.

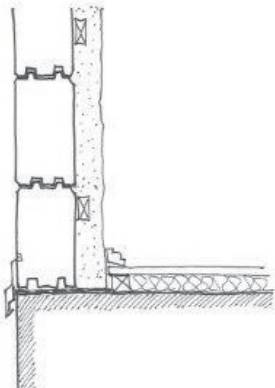
5.2.2 PEREȚII: Recomandări – construcții noi

A. REGULI ARHITECTURALE STRICTE

pentru construcții amplasate în
ZONELE DE PROTECȚIE, aplicabile
pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

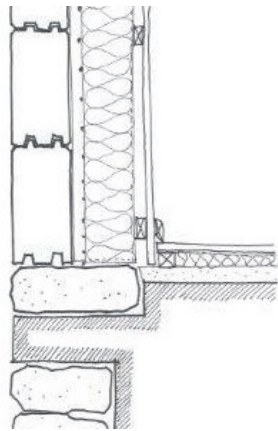
Pereții vor fi realizați din bârne din lemn. Bârnelor vor rămâne aparente la exterior, iar la interior vor fi sigilate cu tencuiele pe bază de lut aplicate pe un raster de șipci de lemn sau nuiiele. În trecut bârnele erau prelucrate din topor; astăzi lemnul este prelucrat prin mijloace mecanice, deși în felul acesta este afectată durabilitatea materialului (fibrele sunt sectionate și favorizează absorbția apei). Prelucrarea mecanică a lemnului are avantajul că poate freza laturile scurte cu lambă și uluc, astfel pereții sunt mai etanși iar gradul de izolare a casei crește.

Detaliu perete - secțiune verticală EXTERIOR
- perete exterior din bârne din lemn, prelucrate după tehnologie modernă cu lambă și uluc;
- șipci din lemn montate pe diagonală 2cm x 2cm;
- tencuiele din lut finisate cu vopsitorii pe bază de var;
INTERIOR

Se recomandă tencuielele interioare cu lut pentru că sunt foarte sănătoase: contribuie la reglarea umidității interioare și nu favorizează apariția mușegaiului și a paraziților.

Este permisă termoizolarea pereților din lemn, la interior, cu termoizolații de vată minerală sau termoizolații din materiale naturale (lână, cânepă, celuloză, lemn). Se va acorda mare atenție stratului de ventilație necesar între bârnele din lemn și termoizolație.

Detaliu perete - secțiune verticală EXTERIOR

- perete exterior din bârne din lemn, prelucrate după tehnologie modernă cu lambă și uluc;
- montanți verticali 6cm x 17cm;
- strat de aer 2cm;
- termoizolație 15cm, montată la fața interioară a montanților, cu ajutorul unei rețele de sârmă subțire care să mențină termoizolația distanțată cu 2cm față de bârnele din lemn;
- barieră contra vaporilor;
- șipci pentru montajul lambriului 6cm x 2cm;
- lambriu;
INTERIOR

Se va acorda mare atenție tratării lemnului (împotriva focului, fungilor și a insectelor).

Se va acorda mare atenție conformării la foc, și în special a distanțelor față de vecinătăți.

Se interzice aplicarea de vopsitorii colorate (cu excepția tâmplăriei), a baițurilor în culori diferite de cele ale esențelor specifice lemnului existent în zonă și a lacurilor lucioase.

AȘA DA: casă nouă realizată din bârne din lemn. arh. Dorel Cordoș

B. REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE

pentru construcții amplasate în VATRA SATULUI (vechiul intravilan), aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)

și

C. REGULI ARHITECTURALE GENERALE

pentru construcții amplasate în zona intravilanului extinsă prin actualele P.U.G., și pentru satele atipice pentru Țara Maramureșului, cu respectarea zonificării din P.U.G., aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, monovolum (peste 250 mp)

Sunt acceptate soluțiile constructive contemporane cu condiția ca finisajul exterior să se încadreze într-una din următoarele propuneri:

- placări cu lemn la exterior;

AȘA DA: construcție nouă cu aspect contemporan, unde pereții sunt placați cu lambruri din lemn. arh. Alexandru Băban

AȘA DA: construcție nouă, monovolum, cu caracter industrial; pereții finisați la exterior cu șipci din lemn constituie o suprafață expresivă, obținută cu mijloace simple; clădirea se încadrează bine în peisajul construit rural. arhitectura: EVELO ARCHITECTEN

- vopsitorii pentru exterior în culori estompate. Sunt interzise culorile intense, stridente;

AȘA NU: nu se vor folosi culori saturate, stridente pentru fațadele caselor noi; nu se vor folosi materiale strălucitoare.

- nu se vor folosi materiale lucioase;
- grosimile pereților vor fi stabilite astfel încât să nu fie necesară termoizolarea la exterior.

AȘA NU: placiul cu polistiren la exteriorul pereților din bârne de lemn este dăunător, lemnul nu respiră, durata de viață a construcției este diminuată iar calitatea spațiilor interioare specifice caselor din lemn este anulată.

- se recomandă utilizarea zidărilor din cărămidă și a compartimentărilor din lemn (plin sau alcătuituri din scânduri pe structură de lemn și materiale de umplură organice: lut, chirpici, celuloză, cânepă, lână).

Pentru proporțiile clădirilor civile se vor avea în vedere rapoartele tradiționale: L/l=2 în plan și H.acoperiș/H.pereți=2, iar pentru clădiri de tip industrial : H.acoperiș/H.pereți=1.

5.2.3 PEREȚII: Recomandări – intervenții pe construcții existente

Construcții tradiționale

Problemele uzuale întâlnite la casele tradiționale maramureșene sunt degradările tălpilor casei, sau degradările pereților neprotejați de prispă (pereții fațadelor posterioare) datorate infiltrațiilor prin acoperiș.

talpa casei a fost înlocuită în zona în care soclul a cedat; se observă semne de degradare și la talpa înlocuită;

degradarea bânelor superioare din cauza infiltrațiilor de apă prin acoperiș;

Pereții se vor reabilita cu materiale și tehnici identice cu cele originale, după principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.

AȘA DA: casă tradițională în curs de reabilitare. Segmentele degradate ale bânelor din peretele nordic au fost înlăturate și înlocuite cu lemn sănătos;

Se recomandă reabilitarea fără termoizolare, cu rezolvarea punctuală a punților termice.

Necesitatea termoizolației va fi justificată prin studiul de eficiență energetică detaliat pe secțiuni de perete, cuprins obligatoriu în documentația S.F. Dacă este necesară termoizolarea construcțiilor tradiționale, termoizolațiile se vor monta interior și se vor folosi doar materiale organice (lână, cânepă, celuloză, plută, fibre de lemn etc.). Este obligatoriu să se păstreze tâmplăriile tradiționale (în 2 foi, cu geam simplu și fără garnituri de ermetizare) pentru ca să fie asigurată ventilarea naturală a spațiilor. De asemenea se va ține cont de importanța stratului de ventilație necesar între bârnele din lemn și termoizolație.

Se va acorda mare atenție tratării lemnului (împotriva focului, fungilor și a insectelor).

Se interzice aplicarea de vopsitori colorate (cu excepția tâmplăriei), a băișurilor în nuanțe nespecifice esențelor lemnoase din zonă și a lacurilor lucioase.

AȘA NU: lambriu din plastic aplicat peste pereții din bârne din lemn. Această soluție scade durata de viață a bânelor din lemn pentru că materialul nu mai respiră iar în spațiul dintre lambriu și perete se produce condens; prezența apei duce la putrezirea lemnului;

AȘA NU: lambriu din lemn aplicat peste pereții din bârne din lemn. Dezavantajul indus este similar cu cel al aplicării lambriului din plastic, dar mai puțin grav;

AȘA NU: se interzice aplicarea plăcilor de polistiren pe pereții din bârne din lemn; materialul nu va mai respira astfel că într-un timp foarte scurt bârnele din lemn se vor degrada;

Clădiri aparținând fondului vechi construit al localității, altul decât cel vernacular:

Se vor respecta principiile prezentate în paragraful „Construcții tradiționale”

Clădiri executate în perioada comunistă și post-comunistă, care vor fi supuse lucrărilor de intervenție, extindere și modernizare:

Pereții se vor reabilita în tehnica originală (cărămidă industrială, mortar de ciment); dacă este necesară termoizolarea (fapt demonstrat prin studiu de eficiență energetică încă de la faza S.F.), aceasta se va putea realiza

la interior sau la exterior, și se va executa preferabil cu materiale organice (lână, cânepă, celuloză, plută, fibre de lemn etc.), iar tâmplăriile vor fi obligatoriu prevăzute cu grile higroreglabile.

Case tradiționale în satele atipice pentru Țara Maramureșului:

Se vor respecta principiile prezentate în paragraful „Construcții tradiționale”.

5.3 FUNDAȚIILE ȘI SOCLURILE

În acest capitol vor fi analizate fundațiile, soclul, treptele de acces, pereții pivnițelor, subsolurilor și demisolurilor.

Materialul folosit în arhitectura tradițională pentru legătura dintre casă și teren este piatra în zidărie uscată. Acest sistem ce va fi păstrat în cazul reabilitării construcțiilor vechi iar pentru construcțiile noi se recomandă tot zidăria de piatră (cu sau fără liant) și folosirea cu măsură a betonului armat.

Aspectele principale care trebuie avute în vedere fac referire la: siguranță și stabilitate, compatibilitatea materialelor de alcătuirii, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolațiile și hidroizolațiile, realizarea straturilor de drenaj pentru îndepărtarea apelor de la nivelul fundației, materialele și modalitățile de realizare a trotuarului de gardă.

5.3.1 Specificul local

În arhitectura tradițională din zona Maramureșului istoric, fundațiile, soclurile și pereții pivnițelor erau executate din zidărie uscată de piatră spartă (material local). Ocazional se folosea un liant pe bază de lut.

Relația cu talpa de lemn a casei este optimă, zidăria uscată de piatră asigură ventilația și împiedică umezirea pereților de lemn.

acolo unde terenul este în pantă, sub una dintre încăperile casei există un demisol parțial ce este folosit ca pivniță;

trepte de acces realizate din dale de piatră;

trepte de acces realizate din lemn;

o deficiență a acestui sistem de fundații și soclu apare atunci când, din cauza apelor meteorice care pătrund în sol și erodează suportul continuu al fundațiilor din piatră nelegată, acestea își pierd planeitatea și se descompun.

5.3.2 FUNDAȚIILE ȘI SOCLURILE: Recomandări

A. REGULI ARHITECTURALE STRICTE

pentru construcții amplasate în ZONELE DE PROTECȚIE, aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

Pentru construcțiile civile se recomandă utilizarea tehnicii tradiționale.

Deoarece terenul de fundare în Țara Maramureșului este preponderent argilos, pentru a se evita adâncimile prea mari ale fundațiilor se recomandă realizarea unei grinzi de fundare sub cota de îngheț, peste care se va zidi fundația din piatră, la o grosime rezultată din calcule.

Se permite utilizarea fundațiilor din beton, dar pentru soclu se vor căuta soluții care să permită dublarea elevației din beton cu un strat de zidărie de piatră (vezi detaliul de la capitolul PEREȚI), care să nu iasă din planul peretelui.

AȘA NU:
placarea soclului cu materiale care le imită pe cele naturale – în cazul de față gresie ceramică. Dealtfel gresia ceramică nu este recomandată pentru placarea suprafețelor exterioare din cauza comportării slabe în timp (exfolieri, dezlipiri)

Este interzisă placarea cu imitații de piatră sau placarea cu piatră naturală dispusă atipic arhitecturii tradiționale (piatră spartă dispusă neregulat, așa-numita placare "rustică"). Este acceptată soluția finisării soclului cu vopsitorii sau tencuiei în culori terne (gri).

AȘA NU:
placarea "rustică" a soclului;

În cazul în care construcțiile noi au pereți din lemn și fundații/elevații din beton, este important să se caute o soluție constructivă prin care să se întrerupă ascensiunea apei prin capilaritate, din soclul de beton spre pereții din lemn (vezi desenul de la PEREȚI).

Treptele de acces se vor realiza, de preferință, în sistem tradițional (lespezi de piatră sau scări de lemn). Se admit treptele de acces realizate din beton și placate cu piatră sau lemn. Se interzic treptele de acces cu forme curbe, sau treptele monumentale.

B. REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE

pentru construcții amplasate în VATRA SATULUI (vechiul intravilan), aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)

și

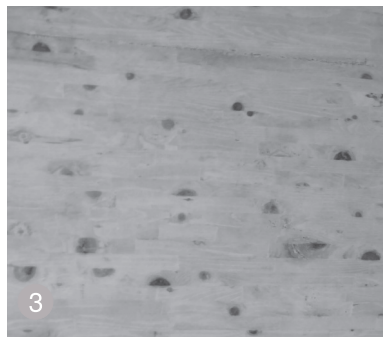
C. REGULI ARHITECTURALE GENERALE

pentru construcții amplasate în zona intravilanului extinsă prin actualele P.U.G., și pentru satele atipice pentru Țara Maramureșului, cu respectarea zonificării din P.U.G., aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, monovolum (peste 250 mp)

Sunt permise abateri de la principiile enunțate în sub-capitolul precedent în ceea ce privește tratarea soclului: acesta poate fi executat din beton și amplasat în axul pereților exteriori. Finisajul va fi:

- vopsitorii sau tencuiei în culori terne,
- beton aparent.

AȘA DA:
beton aparent.

5.3.3 FUNDAȚIILE ȘI SOCLURILE: intervenții pe construcții existente

Construcții tradiționale:

Pentru clădirile existente a căror sistem de fundare este realizat din zidărie uscată de piatră, acestea vor fi

reabilitate și consolidate în același sistem, respectând principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.

Problema cea mai răspândită care apare la fundațiile și elevațiile din zidărie uscată de piatră este dizlocarea sau expulzarea pietrelor componente. Este necesară consolidarea lor; cea mai bună variantă este re-zidirea lor în același sistem.

AȘA DA: casă tradițională în curs de reabilitare. Soclul și respectiv pereții pivniței au fost refăcuți în sistemul original, din zidărie uscată de piatră, fără adaosuri de lianți. Mara;

Este posibilă și re-zidirea blocurilor de piatră și consolidarea cu „mortar” de lut.

AȘA DA:
lutul este aplicat ponderat, fără intenția de a sigila rosturile și de a obține o suprafață verticală plană. Stabilitatea este asigurată iar aspectul păstrează caracterul original;

AȘA NU: zidăria de piatră este montată cu mortar de ciment și este rostuită excesiv cu intenția de a sigila rosturile și de a obține o suprafață verticală plană. Efectul vizual este negativ și nu are nimic în comun cu metoda tradițională. În această situație este necesar să se caute soluții de izolare hidrofugă între soclu și talpa din lemn, pentru a nu permite apei să urce prin capilaritate și să umezească lemnul;

O altă variantă de consolidare este subzidirea fundațiilor originale și re-zidirea lor într-una din variantele expuse anterior.

AȘA DA: în toate variantele, lucrările se vor realiza "în șah";

Se va acorda mare atenție hidroizolației orizontale în cazul intervențiilor cu beton – în comparație cu zidăria de piatră, fundațiile și elevațiile din beton favorizează urcarea prin capilaritate a umezelii.

Este foarte important ca umezeala să fie împiedicată să ajungă la structura din lemn a caselor. Soclul trebuie să fie și el protejat de umezeală.

Pentru reabilitarea construcțiilor tradiționale nu se vor propune trotuare de protecție, ci se vor căuta soluții de sistematizarea ingenioasă a terenului și realizare de drenuri.

ĂȘA NU: realizarea unei cămășuri verticale pe toată înălțimea fundațiilor și a soclului. Este împiedicată respirația naturală a soclului și se pierde caracterul tradițional. Suprafața orizontală care rezultă în imediată apropiere a tălpii din lemn este un alt factor care poate să aducă apa în contact cu elementele din lemn ale casei – în special cu talpa casei.

Clădiri aparținând fondului vechi construit al localității, altul decât cel vernacular:

Fundațiile, soclurile și pereții pivnițelor se vor reabilita cu materiale și tehnici identice cu cele originale, după principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.

Clădiri executate în perioada comunistă și post-comunistă, care vor fi supuse lucrărilor de intervenție, extindere și modernizare:

Deficiențele tehnice se vor remedia cu sisteme moderne iar aspectul exterior va fi corectat dacă este necesar, în funcție de importanța clădirii și corelat cu propunerile pentru fiecare ZONĂ.

Problematika termoizolațiilor va fi tratată conform Capitolului 5. PEREȚI.

5.4 TÂMPLĂRIA

Prevederile referitoare la uși și ferestre privesc materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile de umbrire și culorile.

Acolo unde este posibil, se recomandă apelarea la tehnici tradiționale și la meșteșugari artizanali pentru realizarea tâmplăriei interioare și exterioare, ca și pentru realizarea feronierilor și/sau a diverselor elemente decorative.

5.4.1 Specificul local

FERESTRELE caselor tradiționale au dimensiuni reduse și sunt poziționate vertical, la fața exterioară a peretelui. Sunt duble (în 2 rânduri), cu foaia exterioară ce se deschide în afară (în perioada interbelică apar ferestrele cu deschidere integrală spre interior).

Au 2 canate, și de cele mai multe ori sunt subîmpărțite.

Dimensiunile uzuale sunt:

- lățime uzuală 60-80cm
- înălțime uzuală 80-100cm

Ancadramentul este generos – îmbracă și ascunde montanții verticali, din lemn, ce formează cadrul geamului. În vechime tâmplăria nu era vopsită; azi găsim ferestre vopsite în culori vii ce oferă un contrast bun cu lemnul învechit: albastru, verde, alb, maro.

ferestre duble (în 2 rânduri) și 2 canate, subîmpărțită, culoare albastră;

Cele mai frumoase ancadramente sunt cele care au decorații la partea superioară.

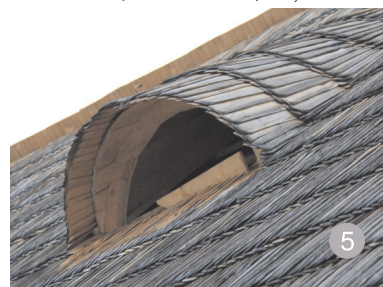

ancadrament cu decorațiune la partea superioară, culoare verde;

ferastră tradițională originală, în Muzeul Satului din Sighetu Marmației;

Ferestrele în planul acoperișului au fost tratate în capitolul 5.1 Acoperișul.

"ochi" în planul acoperișului, pentru iluminarea și ventilarea podului.

În satele de pe valea Tisei a fost găsită o tipologie aparte de ferestre, care trebuie menționată: ferestre cuplate, amplasate în centrul fațadei înguste dinspre stradă, simple sau cu decorațiuni.

ferestre cuplate amplasate în centrul fațadei înguste (dinspre stradă), cu decorațiuni frumoase pe elementul de legătură. Sarasău.

În decursul timpului ferestrele tradiționale au fost schimbate cu ferestre ce au proporțiile inversate, cu lățimea dublată și implicit cu 3 canate.

ferestre modernizate cu dimensiuni mărite, poziționate orizontal.

Altă evoluție în timp este închiderea prispelor cu suprafețe vitrate, bogat subîmpărțite, de inspirație ART DECO.

închiderea prispei cu vitraje de inspirație ART DECO.

Rareori foaia exterioară este înlocuită cu o foaie plină : OBLOANE (anexe gospodărești, case sezoniere amplasate la periferie, case nefolosite).

ferastră cu oblon.

UȘILE caselor tradiționale au o singură deschidere și dimensiuni reduse:

- lățime uzuală 80-90cm
- înălțime uzuală 170-180cm

ușă plină, fără blană;

1 *ușă cu blană; ancadramentul ușilor este generos – îmbracă și ascunde parțial montanții verticali din lemn ce formează cadrul ușii.*

Majoritatea ușilor de acces întâlnite au păstrat culoarea lemnului. În cazurile în care au fost folosite vopsitorii, cromatica este asemanatoare ferestrelor: natur, verde, albastru, maro. Unele uși de acces în casă au 2-6 ochi vitrați.

2 *ușă interioară cu ochi vitrați, ușă interioară plină.*

Ușile șurilor sunt simple și au, în cele mai multe cazuri, un registru pentru ventilare traforat, la partea superioară a foilor de ușă.

3 *ușă de șură simplă;*

4 *ușă de șură cu trafor la partea superioară;*

5 *ușile de șură cu decorațiuni aplicate fac parte din limbajul arhitectural importat din subzonele LĂPUȘ și CHIOAR; nu se recomandă folosirea acestui tip de ușă de șură pentru construcțiile noi sau pentru reabilitarea construcțiilor existente.*

FERONERIE și SISTEME DE ÎNCHIDERE DIN LEMN

6 *mâner metalic;*

7 *balamale și încuietori metalice;*

8 *balama din lemn. Muzeul satului din Sighetu Marmației*

9 *încuietore din lemn. Muzeul satului din Sighetu Marmației*

5.4.2 TÂMPLĂRIA: Recomandări pentru construcțiile noi

A. REGULI ARHITECTURALE STRICTE

pentru construcții amplasate în ZONELE DE PROTECȚIE, aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

Materiale

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. În realizarea acestora se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor implica, pe cât posibil, meșterii din zonă.

Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosurii, traverse etc. se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru o anumită conformare la reglementările privind rezistența la foc, sau pentru obținerea unei rezistențe la deteriorările cauzate de animale, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în pozițiile impuse de lege.

Dacă este necesară montarea de structuri metalice de susținere a ferestrelor (pentru deschideri foarte mari sau din rațiuni tehnologice, de exemplu: funcțiuni industriale cu risc mare de incendiu), acestea vor fi obligatoriu de culoare gri, finisate fără strălucire.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, se poate folosi vitrajul termoizolant. Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe lângă drumurile cu circulație intensă sau dacă funcția o impune) se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului.

Geamul folosit va fi transparent.

Nu se vor folosi: geam bombat, geam reflectorizant, geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Culorile pot fi puternice (verde, maro), sau lemnul poate fi băiuit într-o nuanță naturală. Nu se vor folosi băiuiti în nuanțe ale unor esențe lemnoase ce nu au fost folosite în mod tradițional.

Dacă nu se folosesc feronierii realizate artisanal, se vor monta feronierii simple, în culori estomate (gri-metalic, bronz-mat, titan-mat). Se interzic feronierile albe și cele strălucitoare.

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igiena și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează o soluție etanșă, care nu permite îmbospătarea aerului (altfel fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

Conformația ferestrelor

Dimensiunile ferestrelor vor respecta, pe cât posibil, raportul lățime/ înălțime tradițional. Compunerea golurilor pe fațade va respecta, pe cât posibil, raportul plin- gol tradițional și modul tradițional de dispunere a golurilor pe fațade.

Se recomandă alcătuirea tâmplăriilor asemănător celor tradiționale (vezi subcapitolul anterior Specificul local).

Tâmplăria se va monta spre exteriorul peretelui, astfel încât adâncimea liberă de la limita exterioră a peretelui până la cercevea să nu depășească 5 cm.

Ferestrele se vor compartimenta obligatoriu conform modului de compunere a ferestrelor tradiționale: în două canate și în ochiuri mici dispuse pe trei registre verticale.

Compartimentarea în ochiuri mici se va face cu traverse subțiri din lemn,

asemănător celor tradiționale. Nu se accepta lipirea traverselor pe foaia de geam, pentru a mima compartimentarea.

Pentru toate tipurile de tâmplării se interzic formele ne-specifice satului: curbe, triunghiulare, romboidale, trapezoidale sau chiar dreptunghiulare/pătrate dacă acestea au proporții nepotrivite.

Se permite realizarea aportului suplimentar de lumină prin goluri și suprafețe mari de sticlă, dacă acestea sunt amplasate astfel încât să sugereze ritmurile prispei, sau dacă sunt mascate cu grilaje sau traforuri de lemn.

AȘA DA: tâmplărie nouă care respectă principiile tradiționale. arh. Dorel Cordoș

AȘA DA: suprafețe mari, vitrate, urmărind pasul și proporțiile oferite de ritmurile prispei; arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

AȘA NU: ferestre de diferite tipuri, dimensiuni și forme;

AȘA DA: streășina luminoasă crează o friză de lumină pentru spațiile interioare; arh. Maria Enache, arh. Constantin Enache

AȘA DA: sisteme de luminare naturală a mansardei: tâmplărie în planul acoperișului și friza luminoasă la streășină; arh. Maria Enache, arh. Constantin Enache

AȘA DA: timpanul șopruului tratat în întregime ca o fereastră, pentru un aport de lumină naturală în mansardă. arh. Laura Zaharia

AȘA DA: fantele ("ochii") din șarpantă - supradimensionați;

ferestre în planul acoperișului;

AȘA NU: uși cu geam termoizolant, realizate din PVC sau ALUMINIU, cu sticlă bombată reflectorizantă; nu se recomandă alipirea ferestrei de ușă;

AȘA NU: deși fereastra este din lemn și este finisată respectând stilul tradițional, proporțiile canatelor sunt greșite: rezolvarea corectă pentru aceste proporții ale golului ar fi fost în 3 canate.

Conformația ușilor

Ușile vor fi din lemn, cu foi pline din scânduri sau cu ochiuri de geam asemănătoare celor ale ferestrelor, dispuse în jumătatea superioară.

Porțile de dimensiuni mari (de exemplu porțile de acces în garaj) se vor executa din lemn, cu aplicații decorative asemănător șurilor. Alcătuirile moderne de tipul tâmplăriilor automatizate vor fi mascate cu panouri de lemn, astfel încât imaginea porții să fie cea tradițională.

Se recomandă folosirea ancadramentelor ample, profilate, amprentate sau sculptate.

Ca și în cazul ferestrelor se interzic formele ne-specifice satului: curbe, triunghiulare, romboidale, trapezoidale sau chiar dreptunghiulare/pătrate dacă acestea au proporții nepotrivite.

Soluțiile de umbrire

Pentru umbrirea suprafețelor vitrate, se vor folosi obloanele din lemn, streșinile sau vegetația. În cazuri justificate formal sau funcțional, se pot prevedea obloane sau măști din lemn, după forma și aspectul ușilor și a închiderilor de la anexele gospodărești specific locale.

În arhitectura nouă, obloanele vor putea fi folosite și cu rol parasolar, deși

în arhitectura tradițională nu au acest rol. Obloanele vor fi obligatoriu din lemn, în alcătuirii care se regăsesc în arhitectura tradițională, de obicei realizate din scânduri late.

Se interzice montarea de rulouri din material plastic și cutia de rulare aparentă. Se acceptă montarea rulourilor din lemn și cutia de rulare înglobată în perete.

AȘA DA: rulourile realizate din lemn sunt montate corect, cutia de rulare este înglobată în perete; arh. Laura Zaharia

AȘA DA: sisteme de umbrire din lemn, fixe. arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

Soluțiile de umbrire alese trebuie să respecte soluțiile tradiționale existente în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară a ferestrelor împotriva intemperțiilor) și pot

avea lamele reglabile, care să permită un grad de umbrire optim, ajustabil, pe toată perioada zilei și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare și justificate, se pot instala soluții de umbrire din lemn, fixe sau cu lamele cu unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, cu pigmenți naturali, care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios.

Culorile ferestrelor pot fi culori puternice (verde, albastru, maro), sau lemnul poate fi băiuit într-o nuanță naturală. Nu se vor folosi baițuri în nuanțe ale unor esențe lemnoase ce nu au fost folosite în mod tradițional.

Pentru feroneria aparentă se vor alege modele simple în cazul în care nu se folosesc feronerii realizate artizanal. Culorile vor fi estompate (gri-metalic, bronz-mat, titan-mat). Se interzic feroneriile albe și cele strălucitoare.

B. REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE

pentru construcții amplasate în VATRA SATULUI (vechiul intravilan), și

C. REGULI ARHITECTURALE GENERALE

pentru construcții amplasate în zona intravilanului extinsă prin actualele P.U.G., și pentru satele atipice pentru Țara Maramureșului, cu respectarea zonificării din P.U.G., aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu

pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)

- Construcții noi cu gabarit mare, monovolum (peste 250 mp)

Se recomandă respectarea principiilor prezentate în paragraful anterior.

Sunt acceptate abateri în cazul materialului: se accepta tâmplărie din P.V.C., din Aluminu sau metalice, cu condiția să nu fie albe, ci să respecte cromatica tâmplăriei din lemn.

5.4.3 TÂMPLĂRIA: Intervenții pe construcții existente

În cazul în care se intervine asupra unei clădiri existente ce deține încă tâmplărie tradițională, acestea vor fi reabilitate în forma originală. Dacă sunt necesare completări/ înlocuiri de elemente ale tâmplăriei, se vor folosi aceleași materiale ca cele originale.

Tâmplăriile care nu mai pot fi recuperate vor fi copiate și înlocuite cu copiile.

Se recomandă reabilitarea întocmai a ferestrelor în două rânduri și înlocuirea sticlei clare vechi cu sticlă clară nouă. Dacă se dorește îmbunătățirea izolării termice, este acceptată montarea unui geam termoizolant montat la interior, în spatele foilor ferestrelor istorice păstrate la exterior, vizibile pe fațadă.

Se interzice înlocuirea tâmplăriei ferestrelor cu tâmplărie noi într-o singură foaie, care nu respectă compartimentarea tradițională descrisă în capitolul cu descrierea specificului local.

Ușile tradiționale vor fi reabilitate; dacă nu pot fi reabilitate, se vor copia și se vor înlocui cu copiile.

Tâmplăriile executate în perioada comunistă pot fi reabilitate sau înlocuite. Și în cazul acestora este obligatorie utilizarea lemnului; se interzice utilizarea altor materiale decât lemnul la reabilitarea sau înlocuirea lor. Și pentru acestea este obligatorie folosirea compartimentării originale. Se poate

folosi geam termoizolant clar; este interzisă folosirea sticlei oglindate, a sticlei fumurii, a sticlei decorative de orice fel (sablata, ornamentate, cu contururi curbe etc.).

Pentru construcțiile din perioada post-comunistă, acolo unde tâmplăria existentă nu corespunde prevederilor specifice ZONEI din care face parte, se va înlocui cu tâmplărie conform acestor prevederi.

AȘA DA: fereastră nouă în stil tradițional;

AȘA DA: ușă istorică, reabilitată.

5.5 POARTA ȘI GARDUL

5.5.1 Specificul local - poarta

Poarta are un rol aparte în peisajul construit din Maramureș, este elementul cel mai încărcat cu semnificații.

Nu numai că marchează trecerea între domeniul public și cel privat și că indică starea socială a familiei, dar oferă o crotire întregii incinte.

Este izbitoare diferența de abordare pe care maramureșenii o fac pentru ușile - minimale ca dimensiuni - de intrare în casă, și pentru porțile - monumentale - de intrare în incintă; între felul în care ei înțeleg să intre în biserică (pe o ușă joasă, cu capul plecat) și modul triumfal de a intra în propria curte. Decorațiile, în schimb, își aduceau aportul dens în semnificații, atât la porți cât și la ușe.

poartă tradițională;

Porțile monumentale cuprind poarta mică și poarta mare grupate sub un singur acoperiș. Poarta este mult mai înaltă decât gardul, și aceasta este o trăsătură păstrată de localnici, oricât de noi ar fi împrejuririle.

Pe alocuri fost întâlnită o tipologie diferită dar de un pitoresc aparte: poarta mică este tratată monumental, cu acoperiș și decorații, iar poarta pentru căruțe și animale este tratată funcțional.

poartă mică cu acoperiș și poartă simplă pentru căruțe;

Gospodăriile mai modeste ori împrejuririle terenurilor periferice au porți din lemn simple, uneori chiar vraniță, sau porți cu decorații aplicate sau decupate (și nu sculptate).

vraniță: poartă într-o singură foaie/deschidre, pentru căruțe;

Oricât de modestă ar fi, poarta este mai înaltă decât gardul.

Livezile, fânațele au împrejuriri simbolice. De obicei poarta (două foi mobile) este înlocuită cu vranița (o foaie mobilă).

decorațiuni în basorelief;

1

Începând cu anii `50 de ani au început să apară decorațiuni în altorelief prin care meșterii locali își dovedeau măiestria;

2

“fundătura” primește decorații asemănătoare cu timpanul “șoprolui” (vezi capitolul PRISPA).

Specificul local – gardul

Gardul face parte din seria elementelor de importanță mare pentru calitatea peisajului construit maramureșean, alături de ACOPERIȘ.

3

comunicarea vizuală între spațiul public și cel privat este permisă datorită înălțimii reduse a împrejmuirii;

Gardurile tradiționale sunt realizate din lemn și au înălțimi ponderate (1,00m - 1,20m) astfel încât privirea trecătorului să poată trece peste gard.

De obicei gardurile dinspre stradă au un acoperiș îngust de protecție pe toată lungimea. Acoperișul gardurilor este învelit cu draniță sau cu paie.

Gardurile pot fi :

4

gard simplu, din scândură montată vertical; acoperiș din draniță;

5

gard din scândură montată vertical, cu decorațiuni din șipci și elemente geometrice din lemn; acoperiș din tablă plană (nerecomandat);

6

gard din nuiele - foarte decorativ, realizat cu costuri minime, din materiale locale; acoperișul poate fi din paie.

5.5.2 POARTA și GARDUL: Recomandări

Poarta

În cazul în care o proprietate deține o poartă tradițională, aceasta va fi reabilitată exact în forma originală. Dacă sunt necesare completări/înlocuiri de elemente componente, se vor folosi aceleași materiale ca cele originale.

Este interzisă demolarea porților tradiționale aflate pe amplasament.

Pentru construcțiile noi amplasate în Zonele de protecție unde se aplică REGULILE ARHITECTURALE STRICTE, intrarea în incintă va fi marcată de o poartă din lemn, cu acoperiș. În situațiile în care din motive funcționale/tehnologice sau din conformația parcelei nu este posibilă realizarea unei porți în stil tradițional, se va propune o poartă din lemn cu acoperiș doar pentru accesul pietonal, sau porți simple din lemn.

Pentru porțile monumentale se va evita supradimensionarea și supraîncărcarea cu decorațiuni greoaie.

Se interzice realizarea porților copiate după modele urbane, cu materiale și cu tehnologii nespecifice zonei, cum ar fi fierul forjat, table inox, materialele plastice opace, semitransparente sau transparente și folosirea oricăror elemente colorate țipător, cu forme agresive.

Pentru construcțiile noi amplasate în Zona cu REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE (pentru construcții amplasate în VATRA SATULUI -vechiul intravilan), și pentru cele amplasate în Zona cu REGULI ARHITECTURALE GENERALE (pentru construcții amplasate în zona intravilanului extinsă prin actualele P.U.G., și pentru satele atipice pentru Țara Maramureșului) poarta va fi simplă, din lemn. Este acceptabil ca porțile să aibă elementele structurale realizate din metal, vopsit în

7

AȘA DA: poartă și gard din lemn - noi, în stil tradițional. arh. Dorel Cordoș

culori estompate, preluate din gama cromatică a lemnului.

8

AȘA NU: poartă supradimensionată și supraîncărcată cu decorațiuni greoaie;

9

ASA NU: interpretare recentă a porții maramureșene; elementele tradiționale sunt folosite într-o manieră ciudată, contrazicând total conceptul fundamental al porților maramureșene;

10

ASA NU: soluție inacceptabilă de poartă metalică, realizată din cadre metalice și tablă inoxidabilă.

11

ASA NU: porți simple din lemn finisate cu baț de culoare puternică, fără legătură cu gama cromatică a lemnului natural;

Gardul

Pentru construcțiile noi amplasate în Zonele de protecție unde se aplică REGULILE ARHITECTURALE STRICTE, materialele folosite vor fi cele locale: lemnul și nuielele;

iar pentru soclu, dacă este cazul, se va folosi zidăria uscată de piatră.

Înălțimea gardurilor va fi cea utilizată în mod tradițional: 1,00m – 1,20m, astfel încât privirea trecătorului de pe stradă să treacă peste gard.

Împrejuririle care nu sunt la stradă pot fi vegetale (garduri vii).

Se interzice folosirea materialelor nespecifice zonei: fierul forjat, tabla inox, materialele plastice opace, semitransparente sau transparente și a oricăror elemente colorate țipator, cu forme agresive.

Se interzice importul de forme, materiale și culori străine, a gardurilor copiate după modele urbane, cu forme complicate.

Pentru construcțiile noi amplasate în Zona cu REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE (pentru construcții amplasate în VATRA SATULUI -vechiul intravilan), și pentru cele amplasate în Zona cu REGULI ARHITECTURALE GENERALE (pentru construcții amplasate în zona intravilanului extinsă prin actualele P.U.G., și pentru satele atipice pentru Țara Maramureșului) sunt acceptate gardurile metalice cu condiția ca gardul dinspre stradă să fie transparent și să respecte gabaritul gardurilor tradiționale. De asemenea este acceptat soclul din beton, vopsit în culori estompate, terne (gri) sau din beton aparent.

AȘA DA: gard metalic discret, cu gabarit corect;

AȘA NU: gard din baluștri de beton;

AȘA NU: gard din "lambruri" de plastic;

AȘA NU: gard din tablă strălucitoare;

AȘA NU: gard din inox și beton vopsit în culori stridente.

5.6. PRISPA

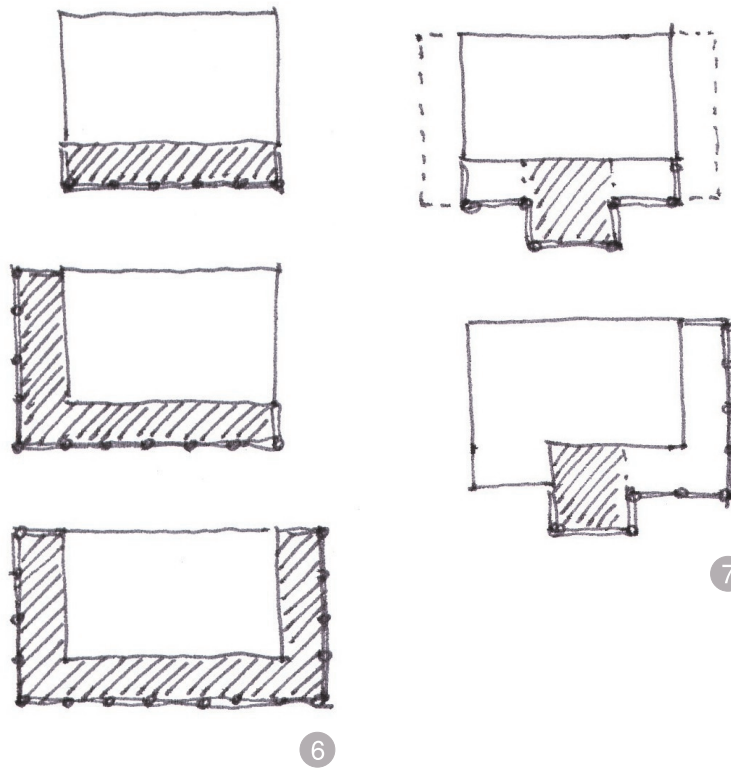
5.6.1 Specificul local

Principalul element de fațadă în arhitectura tradițională a Țării Maramureșului este PRISPA. Alături de acoperiș este unul din elementele dominante ale compoziției caselor tradiționale.

Prispa poate să se întindă de-a lungul fațadei principale, sau poate fi în formă de "L" și se numește "șatră".

Atunci când în zona ușii de intrare în casă prispa (șatra) primește o evazare, aceasta este numită foișor sau "șopru".

Lățimea prispei este mică: 60-90cm.

prispa (șatră) pe 1 latură, pe 2 sau chiar pe 3 laturi ale casei;

Prispa este un element decorativ de o mare frumusețe și poate fi văzută într-o multitudine de variante: fruntarul (grinda principală în lungul prispei) împreună cu stâlpii și chitușii (contravântuirile) formează un ansamblu de elemente din lemn, cu cioplituri elegante, lucrate cu multă măiestrie.

Înafara rolului decorativ, prispa protejează intrarea în casă și crează o zonă de trecere între exterior și interior cu rol funcțional, ca zonă de odihnă, depozitare, uscat rufe, bucătărie de vară.

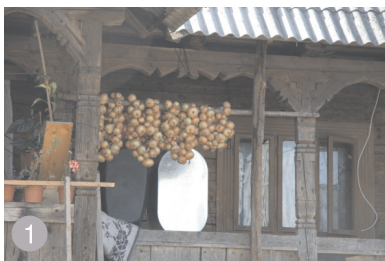
prispa (șatră) cu foișor (șopru);

casa cu prispa (șatră);

casă cu prispa (șatră) cu foișor (șopru); travee de prispa cu toate elementele componente frumos decorate: stâlpii, fruntarul și balustrada "înfundată" cu scândură;

rolul funcțional al prispei: aici se pun legumele la uscat, se depozitează obiecte casnice, se organizează un loc umbros de odihnă și chiar o mică bucătărie de vară;

Foișorul are acoperiș în 2 ape, iar timpanul rezultat este tratat cu elemente decorative realizate din traforuri.

trafor la timpanul foișorului;

Balustrada este „înfundată” între elementele structurale ale prispei, cu scândură, de cele mai multe ori traforată cu motive geometrice sau florale.

Prispa caselor construite în sec. XX are o tratare minimalistă, fără contravânturiri și fără cioplituri. În special în aceste cazuri balustrada are rol structural pentru rigidizarea structurii prispei. Elementele structurale (stâlpi, grinzi și traverse) sunt foarte bine proporționate, cu o trarare simplă, fără decorațiuni. Adeseori registrul superior al frunțarului este „înfundat” cu scândură traforată, asemenea celei folosite la balustradă sau la timpanul foișorului.

tratare minimalistă a detaliilor prispei;

5.6.2 PRISPA: Recomandări - construcții noi

A. REGULI ARHITECTURALE STRICTE

pentru construcții amplasate în ZONELE DE PROTECȚIE, aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

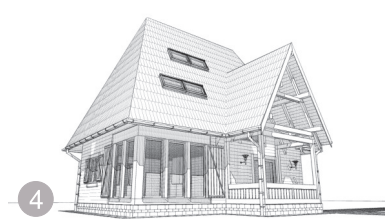
În cazul caselor noi, se va păstra ideea prispei și a ritmurilor sale, adaptată cerințelor funcționale sau estetice contemporane. Prispa este o parte a unei case care, pentru a rămâne domeniul arhitecturii tradiționale, trebuie să fie realizată din lemn.

Se va acorda mare atenție tratării lemnului (împotriva focului, fungilor și a insectelor).

Se interzice aplicarea de vopsitorii colorate (cu excepția tâmplăriei), băițuri în nuanțe străine de esențele lemnoase specifice zonei, și a lacurilor lucioase.

Prispa va fi prezentă în compoziția caselor noi într-una din următoarele ipostaze:

- șatra, sau șatra și șopru – în varianta tradițională
- prispa cu adâncime mare, astfel încât să poată să fie folosită ca și terasa acoperită
- suprafața vitrată, aferentă spațiilor “de zi” ale casei, care urmărește ritmul prispei tradiționale

AȘA DA: casa propusă are foișor, iar ritmurile prispei au fost preluate de zona vitrată a camerei de zi.
arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

AȘA DA: ideea prispei este preluată într-o variantă tradițională, cu elemente cioplite, dar amplasarea ei este interpretată secvențial, în zonele în care era necesară din punct de vedere funcțional sau estetic. arh. Dorel Cordoș

AȘA DA: tratare contemporană a prispei pentru sediul primăriei din Botiza.
arh. Andrada Ghineț, arh. Laura Zaharia

AȘA NU: în cazul caselor noi casele nu mai au prispi, ci ... balcoane, tratate cu elemente arhitecturale străine limbajului local (baluștri);

B. REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE

pentru construcții amplasate în VATRA SATULUI (vechiul intravilan), aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)

și

C. REGULI ARHITECTURALE GENERALE

pentru construcții amplasate în zona intravilanului extinsă prin actualele P.U.G., și pentru satele atipice pentru Țara Maramureșului, cu respectarea zonificării din P.U.G., aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, monovolum (peste 250 mp)

Se acceptă abateri de la principiile prezentate mai sus în ceea ce privește clădirile cu dimensiuni mari destinate activităților meșteșugărești, industriale sau în cazul sălilor de sport. Totuși, chiar și în cazul acestor tipuri de construcții, accesele principale și zonele destinate administrației pot avea intrările protejate și marcate cu o prispi. Vezi desenul de la cap. 3.2 Amplasare în cadrul așezării - CONȘTRUCȚII NOI.

5.6.3 PRISPA: Intervenții pe construcțiile existente

Conștrucții tradiționale:

În cazul caselor tradiționale se vor păstra prispele, neînchise cu tâmplărie sau lemn.

AȘA NU: închiderea cu lambriuri din lemn;

AȘA NU: închiderea cu tâmplărie.

Clădiri aparținând fondului vechi construit al localității, altul decât cel vernacular

și

Case tradiționale în satele atipice pentru Țara Maramureșului:

se vor reabilita cu materiale și tehnici identice cu cele originale, după principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.

Clădiri executate în perioada comunistă și post-comunistă, care vor fi supuse lucrărilor de intervenție, extindere și modernizare:

intervențiile se vor face conform specificațiilor corespunzătoare ZONEI din care face parte obiectivul. Pentru construcțiile aparținând perioadei post-comuniste, adăugarea unei prispe tratate cu elemente de limbaj arhitectural tradițional sau modern (în funcție de ZONA din care face parte) este, după acoperiș, elementul care poate corecta imaginea clădirii.

5.7 AMENAJĂRI EXTERIOARE

5.7.1 Specificul local Pavimente

Curțile caselor tradiționale sunt de un pitoresc aparte atunci când culoarea verde a ierbii oferă contrast pentru culorile sumbre ale lemnului învechit. Pentru a scăpa de noroiul care se formează în zilele ploioase, localnicii foloseau pietrele rotunde și plate – pietrele de râu. Acestea formează suportul suprafeței de călcare iar iarba crescută printre ele anulează diferențele de înălțime dintre pietre, și animă întreaga incintă.

paviment din piatră de râu cu interspații vegetale;

Elemente de mobilier exterior

De-a lungul drumurilor principale, în zona porții sunt uzuale băncuțe atașate gardurilor.

băncuță la stradă;

Fântânile pot fi găsite atât în incintele gospodăriilor cât și la limita de proprietate dinspre stradă.

fântână la stradă;

Fânarul este un element al gospodăriei tradiționale care se pretează la interpretări arhitecturale contemporane.

fânar telescopic (acoperișul glisează pe verticală, în funcție de volumul de fân);

Coșarul pentru porumb este un alt element al gospodăriei tradiționale maramureșene care se pretează foarte bine, ca fornulă de limbaj arhitectural, la obiecte contemporane de mobilier pentru exterior.

coșar pentru porumb, realizat din nuiele, pe un schelet din lemn;

Troițele sunt întotdeauna protejate de un acoperiș învelit cu draniță.

troiță.

Vegetație

În satele maramureșene se întâlnesc cu precădere următoarele plante:trandafiri (ROSA Sp.); caprifoi roșu (LONICERA PERYCLIMENUM); crin roșu (LILIUM BULBIFERUM); flox (PHLOX PANICULATA); falsa iasomie (PHILADELPHUS CORONARIUS); liliac (SYRINGA VULGARIS); soc (SAMBUCUS NIGRA).

crin;

caprifoi;

iasomie;

Grădinile sunt formate din straturile de legume cu plante aromatice, pe alocuri imbogățite cu plante eflorescente.

grădina de legume și plante aromatice;

Salcâmul (ROBINIA PSEUDOACACIA) este folosit ca și gard viu iar răchita sau salcia plesnitoare (SALIX FRAGILIS) este folosită ca și gard viu sau ca sursă de nulele pentru gardurile împletite.

Coniferele au fost mai rar întâlnite - cu precădere în jurul bisericilor. Țăranii se temeau să planteze conifere în curte - "aduc pustiu în casă", și cu siguranță multă umbră nefolositoare.

molidul care semnalează prezența casei parohiale;

Pomii fructiferi sunt plantați pe lângă casă sau în livezi.

Vița de vie (VITIS VINIFERA) este adesea plantată chiar lângă casă, astfel încât ea se întinde pe stâlpii și grinzile prispei.

vița-de-vie umbrește prispa.

5.7.2 AMENAJĂRI EXTERIOARE: Recomandări Pavimente

A. REGULI ARHITECTURALE STRICTE

pentru construcții amplasate în ZONELE DE PROTECȚIE, aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

Aleile și platformele din incinte vor fi în mod obligatoriu suprafețe permeabile. Elementele de pavaj vor fi din piatră naturală, de preferință piatră de râu montată cu interspații în care va crește iarba.

Sunt acceptate aleile placate cu dale de piatră, regulată sau neregulată, montate pe pat de nisip.

Aleile carosabile vor fi tratate ca drumuri pietruite, nebordurate.

Se interzice acoperirea solului cu suprafețe mari, impermeabile (beton, asfalt).

Piatra concasată este recomandată dacă este folosită ponderat.

AȘA DA: alei carosabile din pietriș (piatră concasată) - soluție acceptată cu condiția să nu se întindă pe suprafețe mari; este o soluție non-agresivă pentru mediu.

AȘA NU: suprafețe acoperite cu beton; rezolvarea cea mai simplă dar și cea mai dăunătoare, atât pentru mediu cât și pentru peisaj.

B. REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE

și C. REGULI ARHITECTURALE GENERALE

Se vor respecta principiile prezentate mai sus.

În cazul clădirilor cu dimensiuni mari destinate activităților meșteșugărești, sau industriale se acceptă realizarea suprafețelor din beton, dacă sunt necesare din punct de vedere funcțional.

Mobilier exterior

Mobilierul exterior se recomandă a fi realizat din materiale locale (lemn, piatră, nuiele, lut) astfel încât să se integreze și să dea valoare amenajărilor exterioare.

Sunt interzise folosirea materialelor neadevrate: inox, plastic.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Vegetație

Pentru ornamentarea incintelor se recomandă folosirea plantelor autohtone, caracteristice pentru zonele de deal și munte:

- carpen (CARPINUS BETULUS)
- salba moale (EUONYMUS EUROPAEA)

- păducel (CRATAEGUS MONOGYNA)
- sânger (CORNUS SANGUINEA)
- salcia căprească (SALIX CAPREA)
- salcia fragilă (SALIX FRAGILIS)
- salcia albă (SALIX ALBA)
- soc (SAMBUCUS NIGRA)
- corn (CORNUS MAS)
- măceș (ROSA CANINA)
- alun (CORYLUS AVELLANA)
- călin (VIBURNUM OPULUM)
- lilic (SYRINGA VULGARIS)
- paltin de munte (ACER PSEUDOPLATANUS)
- caprițoi (LONICERA XYLOSTHEUM)
- scoruș de munte (SORBUS AUCUPARIA)
- anin alb (ALNUS INCANA)
- anin negru (ALNUS GLUTINOSA)
- porumbur (PRUNUS SPINOSA)
- cununița (SPIREA ALBA)
- curpen de pădure (CLEMATIS VITALBA)
- dracila (BERBERIS VULGARIS)
- hamei (HUMULUS LUPULUS)
- falsa iasomie (PHILADELPHUS CORONARIUS)
- lampioane (PHISALIS)
- fag (FAGUS SYLVATICA)

În cazul gardurilor vii se recomandă:

- carpen (CARPINUS BETULUS)
- LYGISTRUM
- mur (RUBUS FRUCTICOSUS)
- zmeur (RUBUS IDAEUS)
- măceș (ROSA CANINA)

Se va evita utilizarea speciilor importate, care nu sunt caracteristice zonelor de deal și munte din Maramureș.

Se va conserva biodiversitatea (inclusiv păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

Spațiile libere vizibile din circulațiile publice se vor trata ca grădini decorative și livezi, plantate cu specii endemice. Nu se vor planta specii

exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul speciilor autohtone (ex: cenușer sau oțetar fals – Ailanthus altissima).

Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor existente cu gabarite care depășesc scara locului. Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a arbuștilor.

Informații preluate din Programul pentru Protecția Peisajului Construit 2009, Capitolul „Amenajări exterioare” întocmit de ing. Istvan Lorincz

Iluminarea exterioară

Se va evita poluarea luminoasă și folosirea luminii artificiale în exces. Corpurile de iluminat vor ține cont de limbajul estetic specific zonei (familia de forme și materiale specifice), cu volume simple, fără ornamente care mimează stilurile istorice. Pentru iluminatul public se interzice iluminarea cu diferite culori cu excepția Sărbătorilor de Crăciun, zilei naționale, dar și atunci fără exces.

Reclame, firme, inscripții

Amplasarea sistemelor publicitare se va face astfel încât să se respecte Legea nr. 185/2013 privind amplasarea și autorizarea mijloacelor de publicitate, cu modificările ulterioare, sau a Regulamentelor aprobate la nivelul Consiliilor Locale cu privire la organizarea, autorizarea și amplasarea mijloacelor de publicitate.

Se va evita poluarea luminoasă.

Se vor folosi sisteme cu lumină reflectată (NU tip panou reflectorizant).

Dimensiunile se vor alege în funcție de proporțiile clădirii/clădirilor, dar nu vor depăși lățimea de o travee.

Sistemele publicitare vor fi amplasate în registrul parterului (NU la înălțimi mai mari).

Amplasarea panourilor obligatorii de edificare a investițiilor se va prezenta comisiei de la faza S.F. și se va alege astfel încât să nu obțină imaginea de ansamblu a investiției.

Echiparea edilitară

Toate construcțiile trebuie să beneficieze de utilitățile necesare pentru desfășurarea activităților previzionate, cu respectarea normelor de sănătate și igienă, atât pentru utilizatori, cât și pentru vecinătăți.

Acțiunile întreprinse în acest sens nu trebuie să deranjeze mediul și să priveze vecinătățile prin poluare de orice fel (poluare fonică, scurgeri de canalizare și ape uzate, diverse alte infiltrații și materiale care pot afecta pânza freatică, poluare luminoasă etc.).

Toate noile bransamente pentru electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Nu se vor amplasa antenele TV satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din circulațiile publice și e interzisă dispunerea vizibilă a cablurilor CATV.

Se pot amenaja locuri speciale, cu respectarea normelor sanitare, pentru crearea de compost din materialele organice rezultate din amplasament (resturi alimentare organice, deșeuri de textile organice, crengi, frunze, resturi vegetale, resturi animale, carton etc.).

Se pot realiza soluții de captare și refozire a apelor pluviale.

Amplasarea panourilor fotovoltaice/solare se va face astfel încât să nu împietzeze asupra imaginii de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător (vezi cap. 5.1 Acoperișul).

Consolidarea terenului

În situațiile în care este necesară, consolidarea terenului se va face cu metode simple și cu materiale naturale.

AȘA DA: consolidarea terenului cu împletituri de nuiele.

5.8 ANEXELE GOSPODĂREȘTI

5.8.1 Specificul local

ȘURA CU GRAJD este a doua construcție, ca importanță, din componența gospodăriei. Spațiile sale se desfășoară liniar și sunt închise într-un volum rectangular, compact, în forma unui paralelipiped alungit. Acoperișul elansat, în patru ape, este rezolvat la fel cu cel al casei.

Șură nouă, construită cu materiale tradiționale. Deși volumul este supradimensionat față de șurile tradiționale, imaginea de ansamblu se integrează bine în peisajul construit.

Șură cu grajd tradițională, păstrată în condiții bune, folosită pentru depozitare și ca adăpost pentru uneltele agricole.

Adaptarea la terenuri puternic denivelate generează uneori un nivel suplimentar, parțial. În funcție de profilul gospodăriei și necesitățile de adăpostire, această anexă poate depăși dimensiunile și anvergura casei.

GĂBĂNAȘUL (cămara)

Găbănașul, construit ca o căsuță în miniatură cu prispa ce mimează imaginea casei.

Găbănașul este o casă în miniatură, conformată aidoma ei: un volum simplu, rectangular, așezat pe un soclu mic și protejat de un acoperiș înalt, în patru ape. Poate fi asociat cu imaginea

vechilor locuințe monocelulare. În trecut găbănașul era locul de depozitare a obiectelor valoroase - de la articole de vestimentație, textile și până la alimente. Azi este folosit cel mai adesea ca și bucătărie de vară.

FÂNARUL (ȘOPRUL) are o rezolvare aparte, specifică Maramureșului: un cadru pătrat la bază și patru stâlpi solizi la colțuri, care susțin un acoperiș piramidal mobil (acesta este ridicat sau coborât în funcție de cantitatea de fân depozitată).

Fânarul telescopic.

COTEȚELE PENTRU ANIMALE MICI ȘI PĂSĂRI sunt construcții modeste, asociate uneori cu șoproane pentru depozitarea lemnului de foc - COLEȘNA.

Coleșna construită în imediata vecinătate a Șurii.

PĂTULELE (COȘĂRCILE sau COȘTEIELE) pentru păstrarea porumbului sunt construcții ridicate de la sol, în forma unor trunchiuri de piramidă cu baza mică în jos și cu acoperiș în patru ape.

Pot fi realizate din nuiiele sau din șipci de lemn; acoperișul are 4 ape și este învelit cu draniță.

Coșar realizat din șipci de lemn.

În funcție de mărimea proprietății și de resursele, sau de nevoile proprietarilor, gospodăriile mai cuprind construcții legate de activități diverse: ateliere pentru meșteșuguri casnice, remize, șoproane, magazii, etc.

Recomandări

Se va urmări păstrarea anexelor gospodărești pe parcele, reabilitarea și integrarea lor în circuitul funcțional al gospodăriei moderne.

În multe situații casa tradițională a fost demolată ca să facă loc unei casei noi, dar anexele gospodărești au fost păstrate deoarece servesc foarte bine ca spații de depozitare, urmând a fi demolate într-o etapă ulterioară.

Este recomandabil ca autoritățile locale să profite de această situație pentru a salva cât mai multe anexe gospodărești prin regulamente locale și prin susținerea financiară a proprietarilor.

Se vor respecta principiile privind AMENAJAREA CONSTRUCȚIILOR EXISTENTE prezentate în capitolul 4.

Pentru anexele gospodărești noi se vor respecta ELEMENTELE DE CONSTRUCȚIE expuse pe larg în capitolul 5.

Propunere de conversie a unei șuri tradiționale în spații de primire turistice. Proiect realizat de fundația Pro Patrimonio în cadrul proiectului ProȘura.

6. PERFORMANȚA ENERGETICĂ

Recomandări

Prevederile privesc materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile tehnice și compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă apelarea la tehnici tradiționale și la meșteri populari.

Recomandările sunt comune tuturor categoriilor de construcții.

6.1 Surse de energie

Energia termică poate fi produsă în diferite moduri: prin transformări care folosesc surse neregenerabile și care au cel mai ridicat impact asupra mediului sau prin transformări care folosesc surse regenerabile și care au un impact scăzut sau neglijabil.

Sursele de energie pot fi:

- neregenerabile – gaz metan, energie electrică produsă de centrale termoelectrice, combustibili fosili, lemn sau derivate din lemn;
- regenerabile - energia eoliană, energia apei, energia hidroelectrică, energia mareelor, energia geotermică, energie derivată din biomasă: biodiesel, bioetanol, biogaz.

În tabelul alăturat este prezentat costul producerii 1MW de energie termică prin utilizarea diferiților combustibili neregenerabili (gaz metan, lemn, pește, combustibil lichid, GPL, kerosen, cărbuni) și regenerabili (energie electrică, biomasă).

Analizând acest tabel se observă următoarele:

- cea mai "scumpă" sursă de energie este energia electrică utilizată în cazanele și radiatoarele electrice, precum și în pompele de căldură aer-apă, urmată îndeaproape de kerosen și GPL

Tip combustibil	Unitate consum	Pret combustibil (RON/uc)	Putere calorifică per uc	Pret combustibil per MW (RON)	Tip sursa energie	Mod estimare randament	Randament	Randament	Total cost combustibil per MW (RON)
Comb lichid	Gallon	0.67	40647.85	16.44	Cazan sau semineu	AFUE	78.00	0.78	21.08
Electricitate	KiloWatt-hour	0.03	1000.00	34.09	Cazan sau semineu	Estimate	98.00	0.98	34.78
					Pompa caldura aer-apa	HSPF ⁵	2.90	0.85	40.10
					Pompa caldura sol-apa	COP	3.30	3.30	10.33
					Radiator electric	Estimate	100.00	1.00	34.09
Gaz natural	mc	1.26	10420.00	120.92	Cazan sau semineu	AFUE	90.00	0.90	20.00
GPL	Gallon	0.58	26768.27	21.57	Cazan	AFUE	90.00	0.90	27.56
Lemn	Cord	58.62	6447831.18	9.09	Soba sau semineu	Estimate	55.00	0.55	16.53
Peleti	Ton	73.27	4835873.39	15.15	Cazan sau soba	Estimate	68.00	0.68	22.28
Biomasa	Ton	58.62	4835873.39	12.12	Cazan	Estimate	68.00	0.68	17.83
Kerosen	Gallon	0.86	39566.24	21.85	Cazan sau arzator	Estimate	80.00	0.80	27.31
Carbuni	Ton	58.62	7327080.89	8.00	Cazan sau soba	Estimate	75.00	0.75	10.67

- cele mai "ieftine" surse de energie sunt energia electrică utilizată prin funcționarea pompei de căldură sol-aer, lemnul, biomasă, gazul natural, combustibilul lichid și peștii.

Analiza surselor de energie din punct de vedere al poluării mediului înconjurător ne prezintă următorul clasament:

1. energie electrică – cel mai puțin poluantă
2. energie solară
3. lemn
4. biomasă
5. GPL
6. gaz natural
7. kerosen – cel mai poluant

costul producerii 1MW energie termică.
Informații preluate din Programul pentru Protecția Peisajului Construit 2009, Capitolul „Instalații termice” întocmit de ing. Istvan Madacsy

6.2 Modernizarea sistemelor de încălzire

În prezent multe case construite în mediul rural au instalații de încălzire cu combustibil solid: sisteme tradiționale (sobe tradiționale, sobe ceramice, șeminee, etc) sau moderne (cazane pe combustibil solid, focare pe lemn cu kit încălzire, etc).

Oricare ar fi sistemul de încălzire ales, se recomandă ca în cazul reabilitării unei case tradiționale, cel puțin într-una din camere să fie construită o vatră tradițională.

AȘA DA: vatra tradițională;

Atâta timp cât lemnul de foc există în cantități mari și poate fi găsit la un preț convenabil, localnicii îl vor prefera.

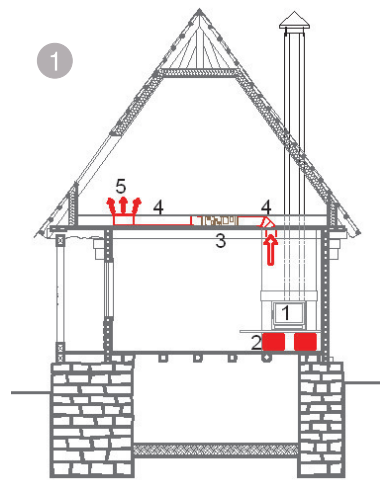
Pentru modernizarea instalațiilor de încălzire într-o casă tradițională reabilitată și obținerea unui confort contemporan se recomandă următoarele sisteme, bazate pe funcționarea cu combustibil solid:

Varianta 1:

- 1.1 Instalație de încălzire cu corpuri statice cu funcționare pe apă caldă preparată într-un cazan pe combustibil solid montat în șura casei;
- 1.2 Instalație de preparare apă caldă de consum local într-un boiler electric montat în bucătăria casei.

Varianta 2:

2.1 Instalație de încălzire cu aer cald preparat în șemineu sau într-o baterie de tratare a aerului cu detentă directă;
2.2 Instalație de preparare apă caldă de consum local într-un boiler electric montat în bucătăria casei.

- 1 - șemineu
- 2 - grila de admisie
- 3 - unitate interioară necarcată de tratare (filtrare și climatizare) a aerului cu detentă directă
- 4 - tubulatură izolată montată în planșeu dublu cu spațiu liber $g=200\text{mm}$
- 5 - grilă de ventilație de pardoseală

AȘA DA: schema sistemului de încălzire cu aer cald;

6.3 Sistemele alternative

Se recomandă folosirea energiilor alternative:

- Panouri solare și panouri fotovoltaice;
- Pompele de căldură (în variantele aer-apă, sol-apă, apă-apă, în funcție de caracteristicile terenului);
- Cazane cu combustibil solid regenerabil (biomasă și/sau combustibil rezultat în urma reciclării);
- Eoliene la scară redusă, cu condiția să nu afecteze peisajul. În această privință, este necesară întocmirea unui studiu de amplasare.

AȘA DA: șemineu modern într-o casă nouă, construită în stil tradițional. asociația Casa Maramureșană

Aceste sisteme alternative trebuie încadrate în specificul local sau camuflate cu ajutorul unor elemente tradiționale specifice și prin modul lor de funcționare nu trebuie să afecteze vecinătățile.

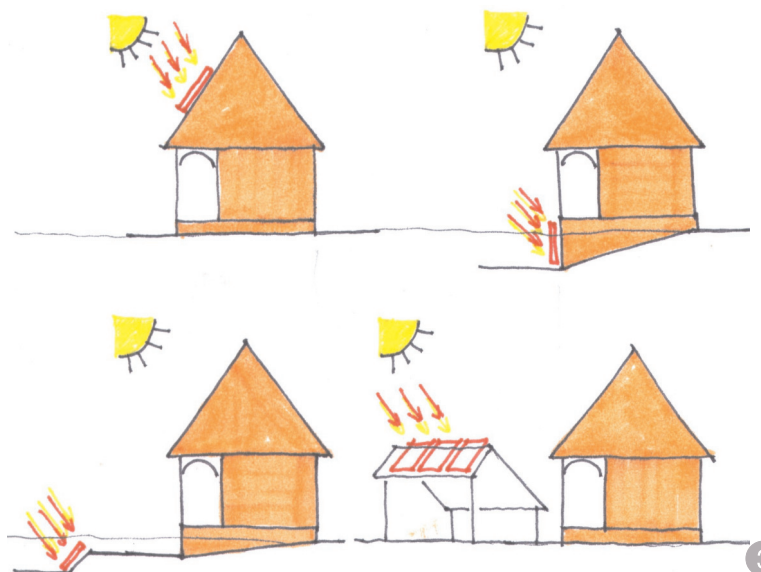
Dimensionarea, punerea în operă și funcționarea lor trebuie să respecte normativele și prevederile tehnice în vigoare la data întocmirii proiectului și a executiei lucrărilor de construire.

Pentru folosirea sistemelor de captare a energiei solare se vor respecta următoarele principii:

A. REGULI ARHITECTURALE STRICTE

pentru construcții amplasate în ZONELE DE PROTECȚIE, aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

AȘA DA: se va acorda atenție integrării captatoarelor solare în arhitectura locală:

- în planul acoperișului;
- montaj pe verticală, dacă partea supraînălțată a soclului are orientare bună;
- pe teren, dacă acesta este în pantă;
- pe acoperișul construcțiilor anexă.

Se interzice folosirea sistemelor de captare a energiei solare, amplasate pe acoperișul clădirilor principale. Se vor căuta soluții de amplasare a acestora pe construcțiile anexelor gospodărești, într-o poziție discretă (vezi cap. 5.1 Acoperișul).

B. REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE

pentru construcții amplasate în VATRA SATULUI (vechiul intravilan), aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)

C. REGULI ARHITECTURALE GENERALE

pentru construcții amplasate în zona intravilanului extinsă prin actualele P.U.G., și pentru satele atipice pentru Țara Maramureșului, cu respectarea zonificării din P.U.G., aplicabile pentru:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)
- Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, realizate sub formă de ansamblu pavilionar, sau monovolum descompus (peste 250 mp)
- Construcții noi cu gabarit mare, monovolum (peste 250 mp)

Sistemele de captare a energiei solare vor fi amplasate compact, în formație rectangulară. Distanțele dintre

suprafața ocupată de panourile solare și extremitățile acoperișului (streășină, coamă) vor avea cel puțin lățimea panourilor solare (vezi cap. 5.1 Acoperișul).

6.4 Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare)

Se vor folosi materiale naturale regenerabile, în alcătuirii constructive care să respecte normativele și prevederile în vigoare referitoare la izolarea termică, protecția la foc etc.

Pentru termoizolare, se vor folosi sisteme de termoizolare ecologice, pe cât posibil cu materiale provenite din mediul local (lână, cânepă, paie, rumeguș). Există pe piață suficienți producători de tencuieli termoizolante pe bază de materiale naturale.

AȘA DA: termoizolatie de celuloză;

AȘA DA: termoizolații de lână: darac funcțional.

Nu se va folosi termoizolarea cu polistiren (vezi capitolul 5.2. Pereții).

7. SPAȚIUL PUBLIC

7.1 Specificul local

Nucleul tradițional al satului are 3 componente:

- centrul satului cu gospodării construite de-a lungul drumului ce însoțește valea care reprezintă coloana vertebrală a satului, cu extensii mai puțin dense pe afluenți, împrăștiate până la liziera pădurii;
- zona neconstruită, formată terenuri agricole, unde localnicii cultivă cereale și legume;
- pășunile destinate creșterii animalelor (stâne), pădurile.

Spațiile publice sătești în Țara Maramureșului s-au limitat la rețeaua de drumuri care a asigurat accesul la gospodării, legătura cu terenurile agricole și cu exteriorul satului. Piețele centrale tipice ale altor regiuni lipsesc, singurele spații care sunt accesibile tuturor fiind cele din jurul bisericii.

Delimitările tradiționale pentru aceste căi de circulație sunt gardurile din lemn sau nuiele, cu acoperis de protecție. Intrările în curți sunt marcate prin porți monumentale de acces, care conferă unicitate spațiului public maramureșean.

uliță asfaltată, ce păstrează imaginea caracteristică a acoperișurilor, porților, gardurilor și vegetația ce le însoțește;

Biserica este clădirea dominantă a satului. De cele mai multe ori a fost ridicată pe un deal cu vizibilitate bună spre împrejurimi. Biserica joacă mai multe roluri în viața satului: este locul unde au loc ritualurile pentru cele mai importante evenimente din viața oamenilor (botez, nuntă, înmormântare, comemorări), este loc pentru rugăciune și reculegere, cimitir, dar și locul unde bătrânii satului se întâlnesc pentru a lua decizii importante pentru comunitate. Din turnul bisericii erau observate împrejurimile și erau emise semnalele de pericol prin dangătul clopotelor. În biserică erau păstrate cărțile sacre, documentele importante ale satului, manuscrise, steaguri de luptă și icoane valoroase.

uliță cu biserica în fundal;

Pe marginea drumului erau amplasate troițe care marcau anumite evenimente petrecute în acel loc, răscrucea drumurilor sau sursa de apă (fântâna).

troița

Crâșme și hanuri au început să apară pe principalele drumuri abia la mijlocul secolului al 18-lea, atunci când vremurile au devenit mai pașnice și mai prospere și circulația a devenit constantă, într-un climat de relativă siguranță.

Școala era organizată în apropierea bisericii, de obicei în casa preotului care îi învăța pe copii să scrie și să citească.

Momentele de relaxare și de socializare aveau loc în gospodăriile sătenilor: dansul la șură a rămas până ziua de azi unul dintre cele mai îndrăgite obiceiuri folclorice. Deasemenea "șezătorile" erau uneori urmate de petrecere și dans.

Micile bănci de la poarta au fost și mai sunt și în ziua de azi, locuri de întâlnire și comunicare, utilizate în special în zilele de sărbătoare.

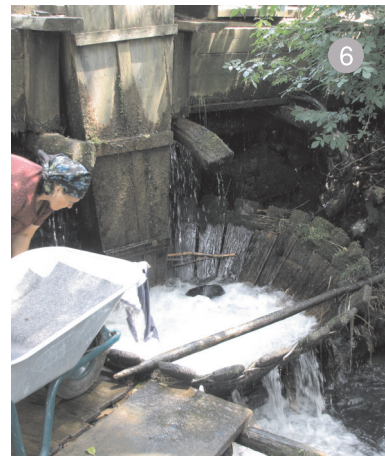
băncuță și gard;

băncuța este amplasată în poarta monumentală de factură nouă, supradimensionată;

Alte elemente specifice satelor Țării Maramureșului, ce au o utilizare publică sunt sistemele hidraulice controlate de apă: moara, piua și vâltoarea care erau

instalate pe cursul râului, de obicei la marginea satului, din cauza zgomotului continuu produs de apă, de frecarea pietrelor de moară sau de zgomotul făcut de piua. Tot pe malul râului erau construite și pâlinciile unde se „fierbea” țuica.

vâltoare;

Stâna nu face parte din profilul caracteristic al satelor din Țara Maramureșului, dar este un element care este prezent în viața oamenilor, care leagă satul cu culmile înalte din jur, în timpul verii.

7.2 Propuneri de amenajare a spațiului public

Spațiul public rural va fi amenajat cu tehnologii și materiale locale simple, tradiționale.

7.2.1 Strada

Astăzi, în majoritatea satelor strada principală a devenit șosea, lăsând puțin spațiu circulației pietonale. În unele localități au început să fie asfaltate și străzile secundare (ulițele), ceea ce modifică caracterul peisajului construit maramureșean.

AȘA NU: lipsa trotuarului;

ZONA 1 - REGULI ARHITECTURALE STRICTE

Se interzice asfaltarea ulițelor, stratul finit va fi macadam, pentru care se vor asigura lucrări periodice de întreținere.

AȘA DA: uliță cu macadam;

AȘA NU: se vor evita rigolele din beton;

ZONA 2 - REGULI ARHITECTURALE PERMISIVE

și ZONA 3 - REGULI ARHITECTURALE GENERALE

Nu este recomandată asfaltarea ulițelor, dar dacă acest lucru este necesar, se va face cu grijă, evitând lărgirea carosabilului în defavoarea totuarelor și a zonelor verzi.

Se vor căuta soluții de amenajare a pistelor pentru bicicliști. Acestea vor fi continue, de la sat la sat, pentru a oferi posibilitatea deplasării cu bicicleta atât pentru localnici cât și pentru turiști.

1 AȘA DA: pista amenajată pentru bicicliști;

2 AȘA NU: lipsa pistei de bicicliști;

7.2.2 Cursul apelor

Există sate în care cursul apelor se apropie de strada principală. Aceste zone sunt foarte prețioase din punct de vedere peisager și oferă un potențial deosebit spațiilor publice.

3 AȘA DA: bună vecinătate între drum, zona verde și râul cu podețele sale;

Este important ca aceste zone să fie tratate într-o manieră peisajeră și să se amenajeze accese directe la cursul de apă prin diferite poteci cu trepte de piatră urmate de podețe pietonale de lemn. Malurile se recomandă a fi păstrate cât mai naturale, cu vegetație specifică și piatră de râu, fără regularizări masive cu ziduri din beton.

4 AȘA DA: curs de apă, în stare naturală;

Se interzice plantarea de vegetație străină locului (spre exemplu tuia). Vezi cap 5.7 Amenajări exterioare - Vegetația.

7.2.3 Podețe

Se recomandă realizarea podețelor în stil tradițional, din lemn. Pentru ZONA 1 - REGULI ARHITECTURALE STRICTE această recomandare este o obligație.

5 AȘA DA: pod de lemn realizat în stil tradițional;

6 AȘA DA: podeț tradițional pentru acces pietonal;

7 AȘA NU: pod beton.

Pentru podurile acoperite, se vor respecta principiile prezentate în capitolul 5.1 Acoperișul.

8 AȘA NU: podul este construit corect, din lemn, dar pentru acoperiș s-au folosit plăci ondulate transparente din material poliester.

7.2.4 Parcuri

În ultimii ani a apărut dorința realizării de parcuri sau zone de joacă pentru copii în satele maramureșene.

Se recomandă plantarea de specii de arbori cu specific local (vezi cap. 5.7 ...)

Pentru locurile de joacă pentru copii și pentru mobilierul specific se vor folosi materiale simple, confecționate local (nu cumpărate), vopsite în culori naturale.

Mobilierul va fi proiectat folosind elemente din limbajul arhitectural tradițional și va fi realizat din materiale locale, cu forță de muncă locală.

9 AȘA DA: amenajare corectă a treptelor în cadrul unei alei pietonale;

10 AȘA DA: foișor construit cu limbajul arhitectural al unui fânar telescopic;

Este acceptată concepția obiectelor de mobilier pentru spațiile publice de o factură modernă, minimalistă, dar folosind materiale locale.

11 AȘA DA: stație de autobuz modernă, construită din materiale naturale, care se integrează foarte bine în peisajul rural. arh. Kollo Miklos

12 AȘA DA: loc de joacă pentru copii confecționat pe plan local, din materiale naturale;

13 AȘA NU: loc de joacă pentru copii, amenajat cu elemente din plastic, colorate agresiv;

14 AȘA DA: coș de gunoi realizat prin conversia unui coș de nuiete;

15 AȘA DA: panou informativ realizat cu elemente de limbaj arhitectural tradițional (coșarul pentru porumb). arh. Laura Zaharia

ANEXA 1

Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de vedere, silueta așezării, desfășurate stradale)

În vederea obținerii avizului Comisiei pe „încadrarea în specificul local”, solicitanții vor depune la secretariatul filialei OAR NORD VEST - Baia Mare, strada Minerilor nr. 11 - un dosar privind evaluarea impactului pe care l-ar avea noile construcții în silueta și imaginea generală a zonei rurale.

Dosarul va conține planșe la o scară adecvată prezentării și următoarele documente:

- Documentație fotografică generală privind zona în care se va desfășura investiția, în care să apară, din puncte de vedere cunoscute la nivel local, modul de așezare în relief a localității, principalele repere și limitele localității (în cazul localităților neîncadrate sau fără repere înalte, folosiți vederi panoramice din afara localității).

Identificați locul investiției pe aceste documente.

- Documentație fotografică din care să rezulte elementele de tradiție locală preluate în arhitectura construcției propuse.

- Două siluete caracteristice ale localității prezentate la o scară adecvată prezentării. Identificați locul investiției pe aceste siluete.

- Ortofotoplan sau vedere de sus a localității de tip Google Earth, cu marcarea punctelor de unde s-a făcut documentarea fotografică și siluetele descrise mai sus. Identificați locul investiției pe această planșă.

- Documentație fotografică la nivelul ochiului sau din repere în imediata

vecinătate a investiției. Identificați locul investiției pe aceste documente.

- O desfășurată stradală însoțită de plan de situație extins, în care să apară de o parte și de alta a parcelei investiției frontul la stradă a cel puțin trei parcele. Identificați limitele parcelei investiției, atât în plan cât și pe desfășurată; cotați amplasarea construcției față de limitele laterale și construcțiile învecinate.

- Un profil stradal transversal, în care să apară construcțiile la stradă de pe parcele, secțiunea drumului și amenajările acestuia, secțiune caracteristică prin construcția investiției. Identificați limitele parcelei investiției, cotați amplasarea construcției față de aliniament și construcțiile învecinate, cotați secțiunea la o scară adecvată, astfel încât investiția să poată fi comparată cu restul construcțiilor descrise.

- Două cadre în perspectivă de la nivelul ochiului în susul și în josul străzii cu clădirea studiată. Evidențiați modul în care ați integrat clădirea în fondul construit vecin și în peisaj.

ANEXA 2

Glosar de termeni

Coeficient de utilizare a terenului (CUT): raportul dintre suprafața construită desfășurată (suprafața desfășurată a tuturor planșeelor) și suprafața parcelei.

Nu se iau în calculul suprafeței construite desfășurate: suprafața subsolurilor cu înălțimea liberă de până la 1,80 m, suprafața subsolurilor cu destinație strictă pentru gararea autovehiculelor, spațiile tehnice sau spațiile destinate protecției civile, suprafața balcoanelor, a logiilor, teraselor deschise și neacoperite, a teraselor și a copertinelor necirculabile, precum și a podurilor neamenajabile, aleile de acces pietonal/carosabil din incintă, scările exterioare, trotuarele de protecție (Legea 350/2001).

Procent de ocupare a terenului (POT): raportul dintre suprafața construită (amprenta la sol a clădirii) și suprafața parcelei.

Suprafața construită este suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului, care depășesc planul fațadei, al platformelor, al scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită. (Legea 350/2001)

Excepții de calcul ale indicatorilor urbanistici POT și CUT:

- dacă o construcție nouă este edificată pe un teren care conține o clădire care nu este destinată demolării, indicatorii urbanistici (POT și CUT) se calculează adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale construcțiilor noi;
- dacă o construcție este edificată pe o parte de teren dezmembrată dintr-un teren deja construit, indicatorii urbanistici se calculează în raport cu ansamblul terenului inițial, adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele

ale noii construcții (Legea 350/2001).

Construcții anexe: construcții distincte, de regulă având dimensiuni reduse și un singur nivel suprateran, care deservesc funcția de locuire. Din categoria construcțiilor anexe fac parte: garaje individuale, depozite pentru unelte de grădinarit, șoproane, terase acoperite, foișoare, pergole, bucătării de vară. Realizarea construcțiilor anexe se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează corpurile principale de clădire.

Demisol (prescurtat: D): nivel construit al clădirii, având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu maximum jumătate din înălțimea liberă a acestuia și prevăzut cu ferestre în pereții de închidere perimetrală. Demisolul se consideră nivel suprateran al construcției. Atunci când pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, se consideră subsol și se include în numărul de niveluri subterane ale construcției (P118-99 Normativ de siguranță la foc a construcțiilor).

Echiparea edilitară: ansamblul format din construcții, instalații și amenajări, care asigură în teritoriul localităților funcționarea permanentă a tuturor construcțiilor și amenajărilor, indiferent de poziția acestora față de sursele de apă, energie, trasee majore de transport rutier, feroviar, aerian sau naval, cu respectarea protecției mediului ambiant (G.M – 007 – 2000).

Glasvand: Perete interior alcătuit din panouri de sticlă montate pe un cadru de lemn sau de metal; ușă pliantă, cu geamuri, care separă două încăperi.

Mansardă (prescurtat: M): spațiu funcțional amenajat integral în volumul podului construcției. Se include în numărul de niveluri supraterane. (P118-

99 Normativ de siguranță la foc a construcțiilor). În sensul prezentului regulament, se consideră mansarde acele spații care respectă următoarele condiții suplimentare:

- podul construcției va forma un unghi maxim de 60 grade cu planul orizontal;
- podul construcției nu va depăși, în proiecție orizontală, conturul exterior al ultimului nivel plin (inclusiv balcoane sau cursive) cu mai mult de 1 m. La calculul coeficientului de utilizare a terenului, mansarda va contribui cu cel mult 60 % din suprafața desfășurată a ultimului nivel plin.

Parcela: suprafața de teren ale cărei limite sunt sau nu materializate pe teren, proprietatea unuia sau mai multor proprietari, aparținând domeniului public sau privat, și care are un număr cadastral ce se înscrie în registrul de publicitate funciară. Împreună cu construcțiile sau amenajările executate pe suprafața sa, parcela reprezintă un bun imobil (G.M – 007 – 2000).

Pazie: Scândură (ornamentală) așezată vertical la capătul din afară al căpriorilor unui acoperiș cu streșină, pentru a ascunde capetele acestora.

Planuri urbanistice, conform Legii 350/2001 (actualizată) Documentațiile de urbanism sunt rezultatul unui proces de planificare urbană referitoare la un teritoriu determinat, prin care se analizează situația existentă și se stabilesc obiectivele, acțiunile, procesele și măsurile de amenajare și de dezvoltare durabilă a localităților.

Plan Urbanistic General (PUG) Planul urbanistic general are atât caracter director și strategic, cât și caracter de reglementare și reprezintă principalul instrument de planificare operațională, constituind baza legală pentru realizarea programelor și acțiunilor de dezvoltare.

Planul urbanistic general cuprinde reglementări pe termen scurt, la nivelul întregii unități administrativ-teritoriale de bază, cu privire la:

- a) stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan în relație cu teritoriul administrativ al localității;
- b) stabilirea modului de utilizare a terenurilor din intravilan;
- c) zonificarea funcțională în corelație cu organizarea rețelei de circulație;
- d) delimitarea zonelor afectate de servituți publice;
- e) modernizarea și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare;
- f) zonele care au instituite un regim special de protecție prevăzut în legislația în vigoare;
- g) formele de proprietate și circulația juridică a terenurilor;
- h) precizarea condițiilor de amplasare și conformare a volumelor construite, amenajate și plantate;
- i) zonele de risc natural delimitate și declarate astfel, conform legii, precum și la măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone;
- j) zone de risc datorate unor depozități istorice de deșeuri.

Planul urbanistic general cuprinde prevederi pe termen mediu și lung cu privire la:

- a) evoluția în perspectivă a localității;
- b) direcțiile de dezvoltare funcțională în teritoriu;
- c) traseele coridoarelor de circulație și de echipare prevăzute în planurile de amenajare a teritoriului național, zonal și județean;
- d) zonele de risc natural delimitate și declarate conform legii, precum și la măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone;
- e) lista principalelor proiecte de dezvoltare și restructurare;
- f) stabilirea și delimitarea zonelor cu interdicție de construire;

g) delimitarea zonelor în care se preconizează operațiuni urbanistice de regenerare urbană.

Plan Urbanistic Zonal (PUZ)

Planul urbanistic zonal este instrumentul de planificare urbană de reglementare specifică, prin care se coordonează dezvoltarea urbanistică integrată a unor zone din localitate, caracterizate printr-un grad ridicat de complexitate sau printr-o dinamică urbană accentuată.

Planul urbanistic zonal asigură corelarea programelor de dezvoltare urbană integrată a zonei cu Planul urbanistic general.

Planul urbanistic zonal cuprinde reglementări asupra zonei referitoare la:

- a) organizarea rețelei stradale;
- b) organizarea arhitectural-urbanistică în funcție de caracteristicile structurii urbane;
- c) modul de utilizare a terenurilor;
- d) dezvoltarea infrastructurii edilitare;
- e) statutul juridic și circulația terenurilor;
- f) protejarea monumentelor istorice și servituți în zonele de protecție ale acestora.

Plan Urbanistic de Detaliu (PUD)

Planul urbanistic de detaliu are caracter de reglementare specifică pentru o parcelă în relație cu parcelele învecinate.

Planul urbanistic de detaliu este instrumentul de proiectare urbană care detaliază cel puțin:

- a) modul specific de construire în raport cu funcționarea zonei și cu identitatea arhitecturală a acesteia, în baza unui studiu de specialitate;
- b) retragerile față de limitele laterale și posterioare ale parcelei;
- c) procentul de ocupare a terenului și modul de ocupare a terenului;
- d) accesele auto și pietonale;
- e) conformarea arhitectural - volumetrică;
- f) conformarea spațiilor publice.

Regulament de Urbanism RLU

Regulamentul local de urbanism pentru întreaga unitate administrativ - teritorială, aferent Planului urbanistic general, sau pentru o parte a acesteia, aferent Planului urbanistic zonal, cuprinde și detaliază prevederile referitoare la modul concret de utilizare a terenurilor, precum și de amplasare, dimensionare și realizare a volumelor construite, amenajărilor și plantațiilor, materiale și culori, pe zone, în conformitate cu caracteristicile arhitectural - urbanistice ale acestora, stabilite în baza unui studiu de specialitate. După aprobare Planul urbanistic general, Planul urbanistic zonal și Planul urbanistic de detaliu împreună cu regulamentele locale de urbanism aferente sunt opozabile în justiție.

Suprafața construită (Sc) (amprenta la sol a clădirii): suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului, care depășesc planul fațadei, al platformelor, al scârilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită (Legea 350/2001).

Anexa 3

Legislație

Planurile Urbanistice Generale ale Unităților Administrativ-Teritoriale aprobate, în vigoare;

Planurile de Amenajare ale Teritoriilor Județene și Zonale aprobate, în vigoare;

Legea nr.10/1995 privind calitatea în construcții, republicată și actualizată;

Legea 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările ulterioare;

Legea nr.114/1995 Legea locuinței, cu modificările ulterioare;

Legea nr.153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, cu modificările ulterioare;

Regulamentul (UE) nr.305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2011 de stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții și de abrogare a Directivei 89/106/CEE;

Hotărârea Guvernului nr. 622/2004 privind stabilirea condițiilor de introducere pe piață a produselor pentru construcții, republicată, cu modificările ulterioare;

Ordinul ministrului dezvoltării regionale și locuinței nr. 839/2009 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările ulterioare;

Hotărârea Guvernului nr. 766/1997 pentru aprobarea Regulamentului privind agrementul tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții, modificată și completată;

Ordinul Ministerului Transporturilor Construcțiilor și Turismului nr.1889/2004 pentru aprobarea Procedurii de agrement tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții și Procedurii privind avizarea agrementelor tehnice;

Reglementări tehnice privind documentațiile de urbanism (sursa: <http://www.mdrap.ro/construcții/reglementari-tehnice>);

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de învelitori;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de izolații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de tencuieli, plaje și tapete;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de pardoseli, plite, scafe, elemente de scări;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea instalațiilor electrice, de apă și canalizare, termice, condiționare a aerului, gaze;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea clădirilor de locuit și social-culturale;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor industriale, agro-zootehnice și de irigații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor hidrotehnice, amenajărilor și regularizărilor de râuri;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea organizării lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind verificarea calității și recepția lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind lucrările de reparații, întreținere și postutilizare a construcțiilor;

Reglementări tehnice privind performanța energetică a clădirilor;

Reglementări tehnice privind securitatea la incendiu;

Hotărârea Guvernului nr.226/2015, privind stabilirea cadrului general de implementare a măsurilor programului național de dezvoltare rurală cofinanțate din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul 961/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al procesului de evaluare, soluționarea contestațiilor, selecție și contractare pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 pentru care s-a dispus evaluarea și/sau contractarea prin hotărâri judecătorești definitive care pot fi finanțate de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul 763/2015 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de selecție și al procesului de verificare a contestațiilor pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020, cu modificările ulterioare;

Ordinul 1731/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat microîntreprinderilor și întreprinderilor mici din spațiul rural pentru înființarea și dezvoltarea activităților economice neagricole”;

Ordinul 2112/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat pentru stimularea investițiilor asociate conservării patrimoniului și pentru menținerea tradițiilor și moștenirii spirituale”, cu modificările ulterioare;

Ordinul 847/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de evaluare, verificare, soluționare a contestațiilor și selecție pentru proiectele aferente sub-măsurii 9.1. „Înființarea grupurilor de producători în sectorul agricol” și 9.1a. „Înființarea grupurilor de producători în sectorul pomicol” din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020;

Ordinul 295/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind aprobarea Ghidului solicitantului pentru participarea la Selecția Strategiilor de Dezvoltare Locală;

REGULAMENTUL (UE) NR. 1305/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului;

REGULAMENTUL DE PUNERE ÎN APLICARE (UE) NR. 808/2014 AL COMISIEI din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR);

DECIZIA DE PUNERE ÎN APLICARE A COMISIEI din 26.5.2015 de aprobare a programului de dezvoltare rurală al României pentru sprijin din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală CCI.

Bibliografie

- Ștef Dorin, "Dicționar etimologic al localităților din județul Maramureș /Localități din județul Maramureș", https://ro.wikisource.org/wiki/Dic%C8%9Bionar_etimologic_al_localit%C4%83%C8%9Bilor_din_jude%C8%9Bul_Maramure%C8%99_/Localit%C4%83%C8%9Bi_din_jude%C8%9Bul_Maramure%C8%99;
- Natura 2000 Maramureș, "Strategia WWF pentru dezvoltarea Sistemului Județean de Aree Protejate", http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/strategia_de_dezvoltare_al_patrimoniului_natural_protejat_natura2000_maramures.pdf;
- Consiliul Județean Maramureș, "Studiul privind dezvoltarea economica locală a județului Maramureș", <http://magic-mm.ro/upload/doc/35-Studiu%20Maramures.pdf>;
- Consiliul Județean Maramureș, "Aree protejate", <http://www.cjmaramures.ro/arii-protejate>;
- Zaharia Laura, PROGRAMUL PENTRU PROTECȚIA PEISAJULUI CONSTURIT ÎN MARAMUREȘ - 2009, "Analiza tipologică și morfologică a locuințelor din localitățile Budești și Sârbi", arhiva O.A.R. filiala N-V;
- Dăncuș Mihai, "Arhitectura vernaculară și alte valori ale culturii populare în colecțiile Muzeului etnografic al Maramureșului", Editura Dacia XXI, 2010;
- Ciocan Janeta și Coman Mirela, "Lemnul în cultura populară din zonele etnografice ale județului Maramureș", Editura Galaxia Gutenberg, 2016.

Credite

- pg. 14, imaginea 1-4 : Google Maps
- pg. 15, imaginea 1, 7 : Google Maps
- pg. 15, imaginea 2, 3 : Camera cu Relevee, Arhiva de relevee a DITACP / UAUIM, <http://relevee.uauim.ro/>
- pg. 16, imaginea 1, 2 : Camera cu Relevee, Arhiva de relevee a DITACP / UAUIM, <http://relevee.uauim.ro/>
- pg. 16, imaginea 3 : Horia Berindei
- pg. 16, imaginea 4 : Google Maps
- pg. 17, imaginea 1 : Camera cu Relevee, Arhiva de relevee a DITACP / UAUIM, <http://relevee.uauim.ro/>
- pg. 18, imaginea 8-12 : Google Maps
- pg. 19, imaginea 4, 7 : Google Maps
- pg. 24, imaginea 1-8 : Programul de Protecție a Peisajului Construit în Maramureș
- pg. 25, imaginea 6 : Programul de Protecție a Peisajului Construit în Maramureș
- pg. 25, imaginea 9 : Proiectul Reabilitare Șura Tradițională, O.A.R. filiala Nord Vest
- pg. 25, imaginea 7, 10 : Maria Enache
- pg. 27, imaginea 13, 14 : Google Maps
- pg. 28, imaginea 3 : Mihai Nuță
- pg. 32, imaginea 5 : www.eveloarchitecten.nl
- pg. 33, imaginea 8 : Ana Chiorean
- pg. 34, imaginea 7 : Programul de Protecție a Peisajului Construit în Maramureș
- pg. 44, imaginea 7 : Proiectul PRO ȘURA, Fundația PRO PATRIMONIO
- pg. 45, imaginea 1 : Istvan Madacsy
- pg. 46, imaginea 2 : Istvan Madacsy
- pg. 46, imaginea 3 : Programul de Protecție a Peisajului Construit în Maramureș
- pg. 46, imaginea 5 : Horațiu Răcășan
- pg. 46, imaginea 11 : Kollo Milos

Imaginile ale căror surse nu au fost indicate aparțin autorului ghidului.

